

Рівненський інститут післядипломної педагогічної освіти
Комунальна науково-методична установа
«Березнівський районний методичний кабінет»
Березнівської районної ради
Дошкільний навчальний заклад ясла-садок №2 «Теремок»
комбінованого типу м.Березне

Конкурс-ярмарок педагогічної творчості

*Номінація
«Практична психологія»*

Побудова інтегрованого психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в освітньому процесі ДНЗ

Окерешко Олена Андріївна
практичний психолог

Березне – 2013

Окерешко О.А. Побудова інтегрованого психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в освітньому процесі ДНЗ. Навчально-методичний посібник. Дошкільний навчальний заклад ясла-садок №2 «Теремок» - Березне, 128с.

У навчально-методичному посібнику поданий теоретичний та практичний матеріал для інтегрованого психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в освітньому процесі ДНЗ. Представлені різні форми та методи роботи практичного психолога дошкільного закладу з педагогами, дітьми та їх батьками. Матеріал допоможе забезпечити ефективно та в комплексі розв'язати проблеми розвитку дитини, буде корисний для практичних психологів, вихователів-методистів, батьків.

Рецензенти:

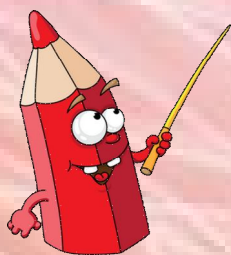
О.І.Агафонова, методист комунальної науково-методичної установи «Березнівський районний методичний кабінет» Березнівської районної ради.

Г.І. Ільчук, вихователь-методист дошкільного навчального закладу №2 «Теремок» комбінованого типу.

Рекомендовано науково-методичною радою комунальної
науково-методичної установи
«Березнівський районний методичний кабінет» Березнівської районної ради
(Протокол №2 від 08 лютого 2013 року)

Зміст

Вступ.....	4
I. Здійснення психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в освітньому процесі.....	7
1. Здійснення психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в освітньому процесі.....	9
2. Психологічна служба – складова частина фізкультурно-оздоровчої роботи в закладі.....	11
3. Роль психологічної служби у підвищенні фахової компетентності педагогів.....	19
4. Інтерактивні методи в роботі практичного психолога та вихователя-методиста.....	21
II. Психологічна служба – перша ланка у наданні допомоги дитині.....	23
1. Готовність дітей до школи – наша спільна турбота.....	24
2. Психічні особливості дошкільників.....	28
3. Дошкільник напередодні шкільного життя.....	35
III. Використання інноваційних технологій у корекційно-розвивальній роботі з дітьми.....	41
1. Піскова терапія – засіб оздоровлення дошкільників.....	42
2. Арт-терапія – позитивний вплив на маленьку особистість.....	46
3. Ігрова терапія як форма психологічної допомоги.....	48
IV. Психологічна допомога батькам у вихованні дитини.....	51
VI. Список використаної літератури.....	
V. Додатки.....	54
Додаток 1. Робота з педагогами:	
– Тренінгове заняття: «Формування творчої особистості педагога».....	57
– Тренінгове заняття: «Самоосвіта – найважливіша умова професійного росту педагога».....	60
– Круглий стіл: «Психологічний супровід впровадження Базового компоненту дошкільної освіти через програму розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі».....	62
Додаток 2. Ігрові техніки на допомогу адаптації дитини до ДНЗ.....	66
Додаток 3. Розвиток психічних процесів у дошкільників:	
– Ігри на розвиток психічних процесів.....	70
– Корекційно-розвивальні заняття для дітей 4 – 5 років «Веселі левенята».....	75
Додаток 4. Психологічна готовність дітей до школи:	
– Корекційно-розвивальні заняття: «Психологічна підготовка дітей шестирічного віку до школи».....	84
Додаток 5. Форми та методи роботи з використанням методу піскової терапії:	
– Ігри із піском.....	102
– Корекційно-розвивальне заняття на розвиток психічних процесів з елементами піскової терапії «Подорож до піщаної країни».....	105
– Гра-казка в піску «Бармалей».....	108
Додаток 6. Форми та методи роботи з використанням методу арт-терапії:	
– Заняття 1. Групове малювання на склі за допомогою силуетів «Лісова казка».....	111
– Заняття 2. Групове малювання на склі пальчиками «Моя душа».....	111
Додаток 7. Форми та методи роботи з використанням методу ігрової терапії:	
– Ігрова методика усунення страхів.....	113
– Ігрова методика роботи з гнівом.....	113
Додаток 8. Робота з батьками:	
– Тренінгове заняття для батьків дітей раннього віку «У згоді з дитиною».....	115
– Поради батькам дітей 5-6 років з різних ліній розвитку за Базовою програмою «Я у Світі».....	119
Додаток 9. Фоторепортаж діяльності практичного психолога закладу.....	126
Висновки.....	127

«Поєднавши теорію з практикою, додавши трохи особистого досвіду – можна розвивати, виховувати та навчати дітей...»

Вступ

Проблема створення умов для цілісного гармонійного розвитку дитини дошкільного віку в освітньому процесі – один із пріоритетних напрямків діяльності ДНЗ. Психологічна служба стала значущим компонентом цілісної системи дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми, свідчить про варіативність підходів у формуванні моделей діяльності практичної психологічної служби в системі дошкільної освіти.

Науково-теоретичну основу розвитку психологічної служби в системі освіти становлять розробки таких відомих учених: Д.Б. Ельконін, Ю.М. Забродін, Н.В. Кузьміна, С.О. Ладивір, В.С. Мухіна, В.Г. Панок, С.І. Подмазін, Т.М. Титатернко.

Базовими ознаками гармонійними розвитку дитини є її фізичне, психічне, моральне та інтелектуальне здоров'я. Це турбує насамперед батьків і педагогів дошкільної ланки освіти. Психологи і медики все частіше звертають увагу на «освітні чинники ризику», серед яких виокремлюють такі:

- стресова тактика педагогічного впливу, побудована на розумінні дитини як об'єкта освітнього процесу;
- організація освітнього процесу в ДНЗ і надання додаткових послуг у режимі, який не відповідає природі дитини;
- невідповідність змісту освіти за окремими предметними напрямками завданням комплексних освітніх програм затверджених і рекомендованих МОН України;
- використання методів навчання, які не відповідають віковим і функціональним особливостям розвитку дітей;
- відсутність емоційно-розвивального середовища;
- ігнорування активності тіла, органів чуття і власного досвіду дитини в освітньому процесі ДНЗ; навчальне перевантаження тощо.

Все це потребує пришвидшення розвитку ефективної практико-орієнтованої моделі психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в умовах освітнього процесу ДНЗ.

Психологічна служба ДНЗ – інтегральне явище, що є єдністю чотирьох складових або аспектів – наукового, прикладного, практичного і

організаційного. Головною метою діяльності психологічної служби є забезпечення умов психологічного здоров'я дітей дошкільного віку.

Практичний психолог на рівні своєї професійності повинен бути озброєний знанням «що робити?» (специфіка професійних знань), «яким чином?» (рівень технологічної оснащеності фахівця, форми організації роботи, рефлексія результатів процесу здійснення супроводу), «на яких підставах?» (система базових уявлень) і «за-для чого?» (система початкових професійних цінностей і цілей). Здоров'я дітей визначається як одна з основних цінностей сучасної освіти.

Головна функція психологічної служби в ДНЗ – професійна турбота про психологічне здоров'я дошкільників. Такий підхід дає змогу побачити практичного психолога як фахівця із проблем психологічного здоров'я. Створення моделі психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в ДНЗ має спиратися на розуміння того, що супровід це не обслуговування одними роботи інших, а «професійне взаємодоповнення».

Діяльність практичного психолога дуже різноманітна за формами і методами її здійснення. Він має справу з вихователями, батьками та дітьми, що мають різний статус, освіту, причому кожен із них індивідуальність із своїми власними рисами і якостями, на які повинен зважати практичний психолог.

Уся робота практичного психолога дошкільного навчального закладу, у тісній взаємодії з педагогами та батьками, спрямована на досягнення позитивних результатів у навчально-виховному процесі, на створення комфортних умов для плідної праці педагогів, збереження та зміцнення психічного та фізичного здоров'я дітей, що є необхідним для розвитку повноцінної здорової людини в майбутньому.

Практичний психолог має чітко орієнтуватися у тонкощах діагностичної роботи, її місце у загальному процесі супроводу психічного розвитку дитини. Але за будь-яких умов обстеження дитина має містити розвивальну або корекційну складову, а не бути самоціллю у роботі практичного психолога системи освіти.

Ідея психологічного супроводу освітнього процесу ґрунтується на потребі бачення педагогами загальної картини проблем навчання дітей в системі дошкільної освіти.

За М.Р. Бітяноюю, в основі психологічного супроводу освітнього процесу лежить єдність чотирьох функцій:

- діагностика сутності виниклої проблеми;
- інформація про сутність проблеми і шляхи її розв'язання;
- консультування на етапі прийняття рішень і вироблення плану подолання проблеми;
- первинна допомога на етапі реалізації плану подолання проблеми.

Основними принципами психологічної служби в ДНЗ є:

- рекомендаційний характер порад психолога;
- пріоритет інтересів дошкільника, «на стороні дитини»;
- безперервність психологічного супроводу;
- комплексний підхід до супроводу;

- прагнення до автономізації.

Отже, беручи до уваги науково-теоретичні аспекти становлення діяльності практичного психолога в системі дошкільної освіти можна зробити висновок, що саме інтегративний психолого-педагогічний супровід забезпечує ефективне та комплексне розв'язання проблем розвитку дитини в освітньому процесі ДНЗ у взаємодії з педагогами та батьками.

Психологічна
служба – складова
частина
фізкультурно-
оздоровчої роботи в
закладі

Роль психологічної
служби у
підвищенні фахової
компетентності
педагогів

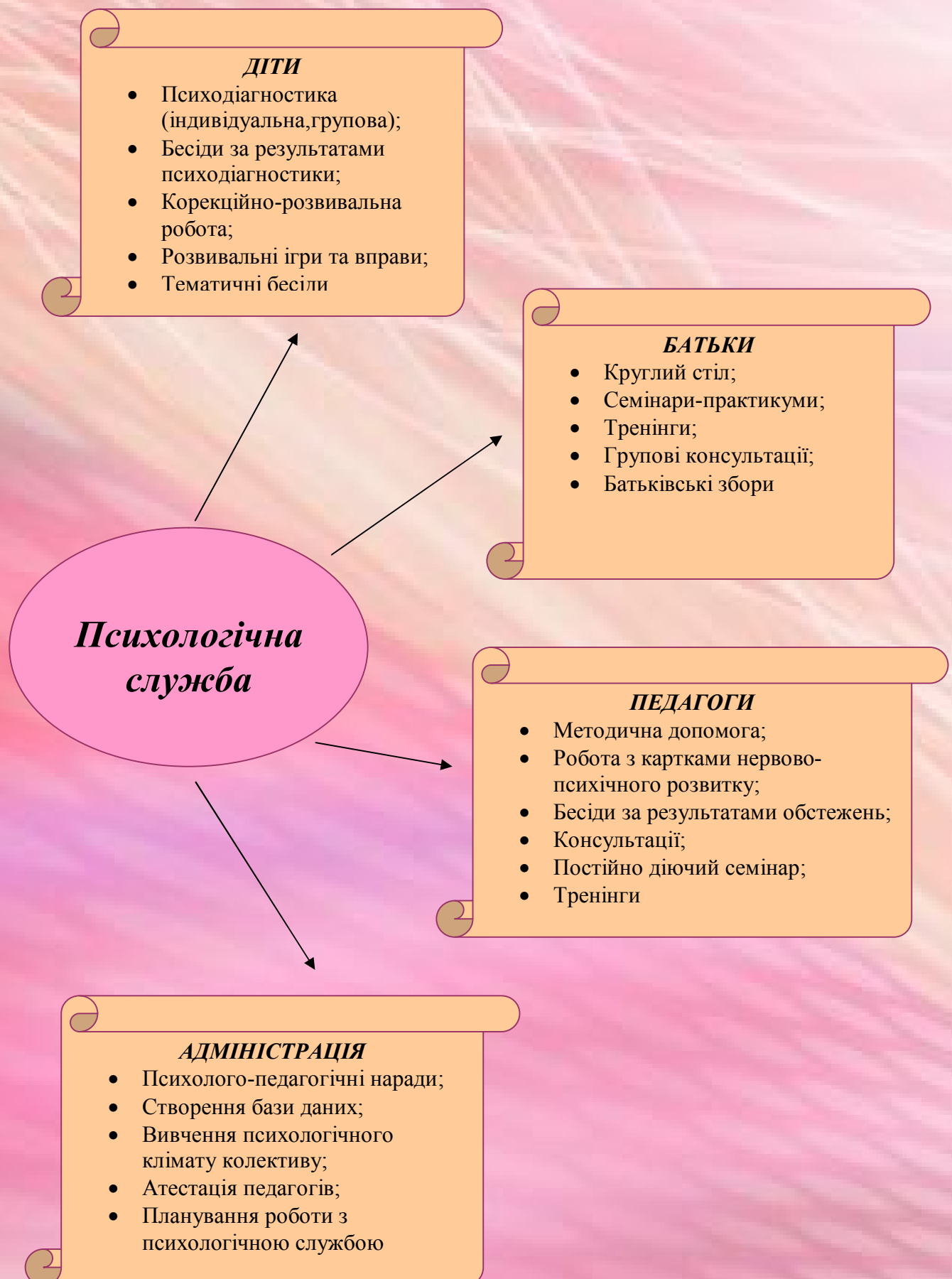
Інтерактивні методи
в роботі
практичного
психолога та
вихователя-
методиста

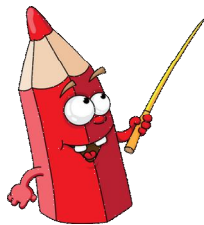
Психологічний
супровід навчально-
виховного процесу в
ДНЗ

Здійснення психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в освітньому процесі

Психологічний супровід навчально-виховного процесу в ДНЗ

«Конкретними носіями всього, що мусить опанувати дитина в житті, є дорослі, які її виховують та навчають...»

Метою діяльності психологічної служби дошкільного навчального закладу є створення умов для розвитку дитини відповідно до вікових норм та їхніх індивідуальних особливостей. Практичний психолог ДНЗ спрямовує свою діяльність на попередження виникнення проблем розвитку дитини: порушення емоційно-вольової сфери, проблем взаємовідносин з однолітками, педагогічними працівниками, батьками; допомогу (сприяння) дитині у вирішенні актуальних завдань її розвитку, навчання, соціалізації; психологічне забезпечення освітніх програм; допомогу педагогам, батькам у створенні необхідних умов для гармонійного розвитку дитини; формування психологічної культури дітей, батьків, педагогів.

Діяльність практичного психолога передбачає не лише використання різноманітних методів діагностичної, корекційно-розвивальної роботи з дітьми, але виступає як комплексна технологія, особлива культура підтримки і допомоги дитині у вирішенні завдань розвитку, навчання, виховання, соціалізації.

Психологічний супровід освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі здійснюється у співпраці з усіма суб'єктами навчально-виховного процесу: дітьми, батьками, педагогами. Це система професійної діяльності практичного психолога, спрямована на створення соціально-психологічних умов для збереження і зміцнення здоров'я, успішного навчання і психологічного розвитку дитини в ситуаціях взаємодії з однолітками і дорослими в дошкільному навчальному закладі. Педагоги і батьки – активні учасники цього процесу. Вихователь використовує рекомендації практичного психолога, здійснює педагогічний супровід розвитку дитини, а батьки підтримують дитину, забезпечуючи їй емоційний комфорт, захист, любов і тепло.

Професійність і ефективність психологічного супроводу дитини залежить від організації роботи дошкільного закладу, використання інноваційних технологій, створення чіткої організації роботи психологічної служби в дошкільному закладі, відпрацювання моделі супроводу дитини у співпраці практичного психолога, вихователів і батьків.

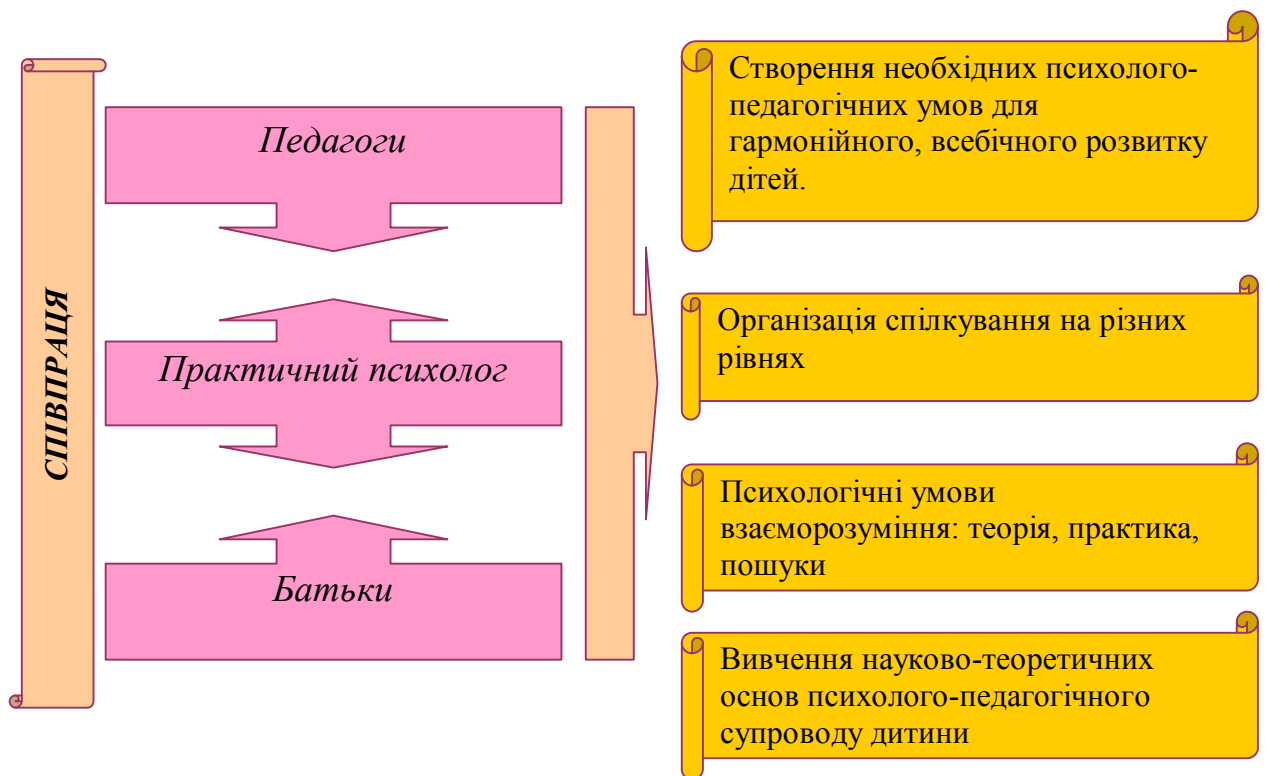
Психологічною передумовою створення цілісної системи супроводу є довірливі, проникнуті взаємоповагою й взаєморозумінням відносини між адміністрацією, вихователями, батьками, вихованцями і практичним психологом.

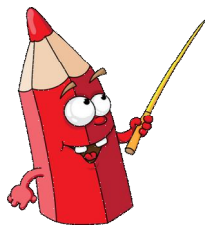
Етапи залучення вихователів і батьків до системи психологічного супроводу повинні здійснюватися поступово:

- руйнування усталених поглядів;
- набуття необхідної психолого-педагогічної компетентності;
- опанування системою супроводу, усвідомлення своєї ролі в ній та практична реалізація заходів.

Діяльність практичного психолога в рамках психологічного супроводу потребує:

- здійснення спільно з педагогами аналізу освітнього середовища з погляду тих можливостей, які воно пред'являє до психологічних можливостей і рівня розвитку дитини;
- визначення психологічних критеріїв ефективного навчання і розвитку дошкільників;
- розроблення і реалізації заходів, які сприяють успішному розвитку дітей.

«Базовими ознаками гармонійного розвитку дитини є її фізичне, психічне, моральне та інтелектуальне здоров'я...»

Важливу і дієву роль у вихованні здорової фізично розвинутої особистості відіграє психологічна служба, яка є складовою частиною фізкультурно-оздоровчої роботи у закладі.

Від стану психічного здоров'я залежить особистісний розвиток дітей, тому у дошкільному віці слід турбуватися про психічне здоров'я дітей. Обов'язковими психолого-педагогічними умовами в роботі з дітьми, є:

- дотримання науково обґрунтованих психогігієнічних норм організації виховання дошкільників;
- врахування індивідуальних норм навчального навантаження;
- дотримання психогігієнічних норм;
- психопрофілактика відхилень у здоров'ї та розвитку дітей;
- побудова оптимальних стосунків дорослих з дітьми.

Від того, як спілкуються дорослі з дітьми, багато в чому залежить психічне благополуччя. Педагогам закладу слід створювати у вікових групах безпечні психологічні умови для кожної дитини:

- відмовитися від авторитарного стилю спілкування з дітьми;
- приймати кожну дитину такою, якою вона є;
- встановлювати довірливі особистісні стосунки з кожною дитиною та їх батьками;
- сприяти формуванню позитивної атмосфери;
- всебічно підтримувати розвиток «Я» кожної дитини;
- організовувати емоційно значущу для дітей діяльність;
- використовувати особистісні форми спілкування з дітьми під час організованої освітньої діяльності;
- надавати перевагу індивідуальним та підгруповим формам організації дітей до пізнавальної діяльності;
- адекватно оцінювати поведінку і результати діяльності дітей;
- дотримуватися принципу гуманізації відносин.

Нажаль, не всі діти мають однаково міцне фізичне і психічне здоров'я. Для грамотно організованого педагогічного процесу необхідно знати індивідуальні психологічні особливості дітей. На початку навчального року дитячий колектив неоднорідний за рівнем розвитку і соціальної підготовленості. У кожній віковій групі рівень розвитку вихованців істотно відрізняється. Оцінка особливостей індивідуального розвитку дітей при цьому має велике значення для подальшої роботи. Попередньо провівши психолого-фізіологічну діагностику вікових груп, слід групувати дітей за рівнями їх розвитку, враховуючи такі компоненти:

- пізнавальні психічні процеси (мовлення, мислення, пам'ять, уява);
- емоційну сферу;
- соціальну компетентність.

Для психологічного обстеження дітей у дошкільному закладі практичний психолог користується різними діагностичними методиками.

Для оцінки психічного розвитку вихованців дошкільного закладу практичний психолог використовує карти психічного фону розвитку дитини, які дозволяють визначати індивідуальні особливості розвитку дітей, спостерігаючи за їхніми проявами ініціативи у різних життєвих сферах. Такими різновидами ініціативи є: творча, вміння ставити мету і проявляти вольове зусилля, комунікативна, пізнавальна.

Результативне заповнення нормативних карток розвитку дало можливість отримати цілісне уявлення про розвиток дітей за усіма сферами життєдіяльності, що дає змогу вихователям своєчасно вносити зміни в освітній процес.

Картка нервово-психічного розвитку дитини

Прізвище, ім'я дитини: _____ Дата народження _____

Група _____ Вихователі: _____

№п.п	Параметри	Дата	
1.	СОН - характер засипання; - характер і тривалість сну		
2.	АПЕТИТ		
3.	РОЗВИТОК РУХІВ - переступає через перешкоди; - сходить і спускається східцями; - залазить на стілець висотою 25 см. і злазить з нього		
4.	РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ - нанизує кільця на стрижень; - ставить 4 – 5 кубиків один на одного; - кидає м'яч у ящик; - креслить вертикальні і горизонтальні лінії, криву замкнену лінію		
5.	РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ <i>Розуміння мовлення:</i> - повторює почуті фрази; - розуміє почуті казки, оповідання, віршики без супроводу ілюстрацій <i>Активне мовлення:</i> - називає 5 зображень на картинці; - ставить різні запитання; - може зв'язно розповісти про простий випадок або переказувати казку; - запам'ятовує та відтворює вірші, пісні		
6.	ПІЗНАВАЛЬНИЙ РОЗВИТОК <i>Конструктивна та зображувальна діяльність:</i> - з допомогою олівця зображує прості предмети та називає їх; - самостійно будує прості споруди, називає їх <i>Гра та дії з предметами:</i> - нанизує «намистинки» - складає пірамідку, матрьошку - опускає дрібний предмет в маленький отвір <i>Сенсорний розвиток:</i> - керуючись зразком чи словесною вказівкою знаходить такий самий предмет за певною ознакою: кольором, формою, величиною - розрізняє та називає: кольори, форму, величину, складає картинку з 2-4 частин		
7.	СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК -словами можна переконати відмовитись від наміру чи дії - знає та використовує своє ім'я та імена інших - розуміє та вживає слова «я», «мій», «ти», «твій» - потребує схвалення, підтримки - наполягає на оцінці своїх дій		
8.	НАВИЧКИ САМООБСЛУГОВУВАННЯ -п'є з чашки, майже не проливаючи - їсть ложкою - користується предметами індивідуальної гігієни - знімає та одягає одяг, взуття - розстібає та застібає гудзики - миє руки - проситься до туалету		
9.	ПОВЕДІНКОВІ ПРОЯВИ: загальний характер неспання, настроїв, індивідуальні особливості; характер взаємодії з дорослими та дітьми, негативні звички.		

Визначення рівня адаптації дітей до умов ДНЗ

Вивчення рівня емоційного благополуччя та самооцінки у дітей

Вивчення особливостей дітей, їхніх інтересів, нахилів, здібностей

Визначення рівня розвитку пізнавальних процесів

Визначення рівня розумового розвитку

Визначення рівня психологічної готовності дітей до школи

Психодіагностична
робота

**Напрямки
роботи
практичного
психолога з
дітьми**

Корекційна
робота

Розвивальна
робота

Профілактична
робота

Використання психогімнастичних ігор
та вправ, казкотерапії, пісочної терапії,
арт-терапії

Індивідуальні
психотерапевтичні
заняття

Психологічна підтримка
дитини

Проведення ігор та
занять з метою
позитивного ставлення
до ДНЗ

Психологічна допомога в
адаптації дітей раннього віку

Забезпечення психологічного
мікроклімату у групах

Практичне налагодження
стосунків між дитиною і
оточуючими

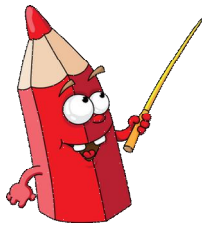
Розвиток когнітивної
сфери

Формування
психологічної готовності
дітей до школи

Забезпечення
психологічних умов для
розвитку здібностей у
дітей

Розвиток соціально-спрямованих навичок
поведінки та комунікативних умінь

Поліпшення
психічного стану
(образотворчі
завдання, етюди-
драматизації,
рольові ігри)

«Сьогодення потребує якісно нової особистості педагога – компетентного фахівця, який активно вивчає та втілює на практиці інноваційні педагогічні технології розвитку дитини-дошкільника...»

Основними напрямками діяльності практичного психолога дошкільного навчального закладу, які забезпечують вирішення завдань психологічного супроводу розвитку дитини, є діагностична, просвітницька, консультативна, корекційно-розвивальна та організаційно-методична діяльність

Першим кроком у реалізації поставлених перед психологічною службою дошкільного навчального закладу завдань є психологічна діагностика, яка має на меті зібрати необхідні дані про розвиток дитини для того, щоб спланувати подальшу роботу з дитиною, педагогами, батьками.

Психодіагностична робота у дошкільному навчальному закладі

У плануванні та здійсненні цього напрямку роботи практичний психолог дошкільного навчального закладу керується Положенням про психологічну службу системи освіти України, Положенням про експертизу психологічного та соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах. Психологічна діагностика дитини здійснюється за згодою батьків чи осіб, що їх замінюють, за такими напрямками:

- вивчення адаптації під час адаптації до дошкільного закладу;
- вивчення рівня розвитку пізнавальної сфери;
- вивчення особистості та емоційно-вольової сфери;
- вивчення комунікативної сфери;
- вивчення стилів сімейного виховання;
- вивчення інтересів, нахилів, здібностей;
- вивчення рівня психологічної готовності до школи.

Обираючи методику дослідження, практичний психолог дошкільного навчального закладу обов'язково повинен звертати увагу на її відповідність віку дитини та меті діагностичного обстеження. Важливою умовою проведення діагностичного обстеження є емоційний стан дитини під час діагностики та створення доброзичливої атмосфери, налагодження контакту психолога з дитиною.

За результатами психодіагностичних досліджень практичний психолог зобов'язаний вести відповідну документацію і статистичну звітність: протоколи діагностичних досліджень, аналітичні довідки, індивідуальні картки психологічного супроводу дитини.

Корекційно-розвивальна робота психолога дошкільного навчального закладу здійснюється з метою відновлення цілісності особистості, балансу психодинамічних сил, гармонізації внутрішнього світу та модифікацію поведінки дитини засобами збагачення і зміни соціального середовища або навчання нових форм поведінки. Розвивальна і корекційна робота мають розгортатися як процес впливу на особистість дитини в цілому відповідно до таких принципів:

– *єдність діагностики і корекції*. Цей принцип реалізується у трьох аспектах. По-перше, корекційній роботі передують діагностика, по-друге, в процесі корекції йде уточнення діагнозу, по-третє, корекційна робота потребує постійної оцінки її ефективності, критерієм якої є ті зміни, які відбуваються у психіці дитини;

– *діяльнісний принцип*. Головним засобом корекційно-розвивального впливу є організація активної діяльності дитини у співпраці з дорослим;

– *психокорекція проводиться у зоні найближчого розвитку*, оскільки робота з дитиною за межами цієї зони (за Л. С. Виготським) не матиме корекційного ефекту;

– *спрямованість корекційної роботи "згори до низу"*, тобто, на створення оптимальних умов для розвитку вищих психічних функцій, за рахунок яких будуть компенсовані недоліки елементарних психічних процесів. Наприклад, для подолання вад механічної пам'яті, необхідно розвивати мовлення, мислення, логічну пам'ять; для корекції недоліків уваги практичний психолог удосконалює регулюючу функцію мовлення дитини, самоконтроль;

– *принцип нормативності*, зміст якого полягає в орієнтації на еталон розвитку на певному віковому етапі. Тобто, в результаті корекції дитина має досягти такого рівня розвитку, який відповідає її віку.

– *врахування в корекційній практиці системності розвитку*. Усі особистісні якості, психічні функції тісно взаємопов'язані між собою. Тому недоліки однієї з них призводять до недостатності інших. Корекція має бути спрямована на усунення причини відхилень у розвитку;

– *Принцип "заміщуючого онтогенезу"*. Корекційна робота має починатись від тієї "точки", після якої почалось відхилення від ідеальної програми розвитку;

– дуже важливо, щоб корекція розвитку носила *випереджаючий характер*, була спрямована не на тренування й удосконалення того, що вже досягнуто дитиною, а на активне формування того, що планується досягнути у найближчій перспективі відповідно до законів вікового розвитку і становлення індивідуальності;

– *принцип наступності*. Кожне корекційно-розвивальне заняття має вміщувати завдання для самостійного виконання, які на попередньому виконувались з допомогою практичного психолога. Якщо на попередньому занятті дитина не впоралась з певним завданням, на наступному пропонується його спрощений варіант;

– *врахування індивідуально-психологічних особливостей дитини*, її інтересів, здібностей, якостей характеру, соціальної ситуації розвитку тощо.

Дитина обов'язково має одержувати задоволення від корекційно-розвивальних занять. Це забезпечується завдяки тому, що практичний психолог має використовувати цікаві для дитини види завдань; створювати такі умови, за яких дитина досягає успіху, отримує задоволення від подолання труднощів; виявляти емпатію, приймати дитину такою, яка вона є, не оцінюючи її.

Механізми колекційного впливу залежать від причин, що зумовили відхилення у психічному розвитку дитини. Якщо недостатня сформованість окремої психічної функції зумовлена локальним пошкодженням кори головного мозку, то для відновлення цієї функції необхідно "обійти ушкоджену ділянку", сформувати необхідні операції іншим шляхом, з опорою на збережені психічні процеси.

Іншою причиною наявності вад психіки може бути відсутність необхідних соціальних умов її розвитку або неврахування індивідуальних особливостей дитини. За сприятливих умов психічні процеси формуються у дитини спонтанно, завдяки наслідуванню дорослих і узагальненню досвіду. Через інертність нервових процесів, або порушення динаміки їхнього перебігу (переважання збудження чи гальмування), або через відсутність сприятливих умов психічні функції формуються неправильно, поверхово. У цьому випадку, щоб відновити ушкоджену функцію, необхідно провести дитину через весь процес її формування.

Практичний психолог дошкільного навчального закладу у своїй роботі може застосовувати різні методи та техніки корекції.

Розробляючи корекційну програму, слід відрізняти труднощі, що виникають у дитини через порушення та відхилення у розвитку від проблем, пов'язаних з надмірними вимогами з боку батьків або педагогів до дітей без врахування психологічних особливостей віку, можливих індивідуальних варіантів проживання цього віку тією чи іншою дитиною.

На основі психологічного діагнозу складається корекційно-розвивальна програма, яка містить мету, напрями корекції, психологічні механізми допомоги, у ній також зазначається кількість занять, їхня частота та тривалість одного заняття, перераховуються методи та прийоми, які будуть використовуватися, визначається форма занять.

Корекційно-розвивальні заняття можуть проводитись в індивідуальній або груповій формі. Вибір форми занять залежить від мети. Так, наприклад, якщо об'єктом корекційного впливу виступають навички спілкування з однолітками, то більш ефективною, очевидно, буде групова форма. А корекцію вад пізнавальних процесів зручно проводити індивідуально. Крім того, при певних медичних та психологічних діагнозах (аутизм, грубе порушення поведінки тощо) існують протипоказання до групової форми занять. Кількість учнів у корекційній групі не повинна перевищувати п'ять чоловік. Тільки за такої умови практичний психолог може виразно усвідомлювати все, що відбувається у психіці кожної дитини.

Інформація щодо корекційно-розвивальної роботи (програма, відвідування занять, результати та особливості поведінки дитини на заняттях) фіксуються в журналі корекційно-розвивальної роботи.

Практичний психолог, здійснюючи корекційну роботу з дитиною, домагається певних змін у поведінці дитини в умовах особистісного спілкування. Проте, чи будуть ці зміни актуалізовані в реальному житті дитини, залежить як від самої дитини так і від того, наскільки оточення (батьки, вихователі) готові помітити, підтримати і прийняти ті позитивні зрушення, які поступово з'являються у поведінці дитини.

Просвітницька робота. Важливим напрямом роботи практичного психолога дошкільного навчального закладу є психологічна просвіта педагогів, батьків. Для реалізації даного напрямку діяльності рекомендуємо використовувати різноманітні форми роботи: засідання психолого-педагогічного клубу, випуск психологічної газети закладу, виступи на педрадах, батьківських зборах, "круглих столах", психолого-педагогічних консилиумах, лекціях з проблем виховання дітей дошкільного віку тощо.

Зміст просвітницької роботи практичного психолога у дошкільному закладі освіти великою мірою визначається віком дітей. Адже для кожного віку мають місце свої характерні особливості та проблеми психічного розвитку, які вимагають уваги з метою попередження їх загострення. Так, практичний психолог дошкільного навчального закладу, здійснюючи просвітницьку роботу з вихователями та батьками, обов'язково має акцентувати їхню увагу на важливості урахування психологічних новоутворень дошкільного віку та їх вплив на подальший розвиток дитини.

Орієнтовна тематика:

1. Вікові особливості дошкільника;
2. Психологічні основи забезпечення гармонійного розвитку дітей;
3. Особливості адаптації дітей до дошкільного закладу;
3. Підготовка дитини до навчання у школі;
4. Психологічні основи спілкування з батьками.

Консультування (індивідуальне, групове), здійснюється, як правило, за заявленими проблемами як з педагогами, так і з батьками. Під психологічним консультуванням зазвичай розуміється сукупність процедур, направлених на допомогу людині у вирішенні проблем і ухваленні рішень щодо професійної кар'єри, браку, сім'ї, вдосконалення особистості і міжособистісних відносин.

Можна виділити основні положення в підході до консультування:

1. Консультування допомагає людині вибирати і діяти за власним розсудом;
2. Консультування допомагає навчатися новій поведінці;
3. Консультування сприяє розвитку особи;
4. У консультуванні акцентується відповідальність клієнта, тобто признається, що незалежний, відповідальний індивід здатний у відповідних обставинах ухвалювати самостійні рішення, а консультант створює умови, які заохочують вольову поведінку клієнта.

Індивідуальні консультації – це вид психологічної допомоги, направлений на вирішення різного роду психологічних проблем. Основним засобом дії є бесіда, в ході якої психолог допомагає клієнту зрозуміти дійсні причини проблем, а також сформулювати успішні стратегії подальшої поведінки.

На сімейних консультаціях проблеми розглядаються як результат порушення взаємодії членів сім'ї, тому на них клієнт розглядається не тільки як окрема особа, але і як частина своєї сімейної системи.

Консультації практичного психолога дошкільного навчального закладу з питань виховання дітей мають на меті допомогти батькам краще зрозуміти причини особливостей поведінки власної дитини, знайти з нею спільну мову,

зрозуміти її потреби і вирішити конфліктні ситуації, навчитися підтримувати дитину у важких життєвих ситуаціях.

Організаційно-методична робота

Важливим напрямком діяльності практичного психолога є також і методична робота, адже вона є базою для інших напрямів роботи. Зокрема важливими є: розробка та адаптація корекційних і розвивальних програм для роботи із дітьми, розробка рекомендацій для батьків та вихователів, підбір психологічної літератури, підбір та розміщення інформаційних матеріалів на стенді, обладнання психологічного кабінету.

Поряд з основними напрямками діяльності практичний психолог у дошкільному навчальному закладі має володіти такими напрямками роботи як прогностика, реабілітація та профілактика.

Реабілітація – надання психолого-педагогічної допомоги вихованцям, які перебувають у кризовій ситуації (постраждали від соціальних, техногенних, природних катастроф, перенесли тяжкі хвороби, стреси, переселення, зазнали насильства тощо), з метою адаптації до умов навчання і життєдіяльності.

Прогностика – розроблення і застосування моделей поведінки групи та особистості у різних умовах, проектування змісту і напрямів індивідуального розвитку вихованців, визначення тенденцій розвитку груп та міжгрупових відносин.

Профілактика – це один з напрямів діяльності, що дозволяє своєчасно попередити відхилення у психофізичному розвитку та становленні особистості, міжособистісних стосунків, запобігти конфліктним ситуаціям у навчально-виховному процесі. Особливість профілактичної діяльності працівника психологічної служби з дітьми дошкільного віку полягає в опосередкованості впливу на дитину через батьків і вихователів.

Практичний психолог на рівні свого професіоналізму повинен бути озброєний знанням "що робити?" (специфіка професійних завдань), "яким чином?" (рівень технологічної оснащеності фахівця, форми організації роботи, рефлексія результатів процесу здійснення супроводу), "на яких підставах?" (система базових уявлень) і "заради чого?" (система початкових професійних цінностей і цілей). Це передбачає, що практичний психолог дошкільного закладу не тільки повинен володіти методиками діагностики, консультування, корекції, але й мати здатність до системного аналізу проблемних ситуацій, програмування і планування діяльності, спрямованої на їх вирішення, організації в цих цілях учасників освітнього процесу (дитина, однолітки, батьки, педагоги, адміністрація).

Взаємодіяти – означає діяти разом, злагоджено, індивідуально, шукати взаємоприйнятні виходи з різних ситуацій, щоб у результаті краще стало дитині, щоб вона почувала себе захищено та затишно...

Однією з умов ефективного підвищення фахової майстерності педагогів є позитивний психологічний клімат. Тому психологічна служба дошкільного закладу систематично проводить дослідження психологічного клімату у колективі:

- виявляє чинники, що сприяють –
 - попередженню конфліктів;
 - формуванню доброзичливого ставлення до колег;
 - згуртуванню колективу;
- розробляє рекомендації щодо –
 - оптимізації стилю спілкування;
 - поліпшення психологічного клімату у мікрогрупах;
- надає практичну допомогу окремим педагогам у розв'язанні особистих проблем

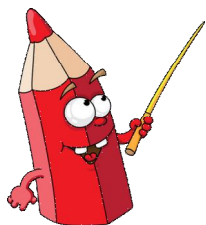
Метою співпраці практичного психолога з педагогічним колективом є підвищення рівня психологічної компетентності, заохочення до вивчення кожної дитини, розвиток психологічного мислення, допомога кожному вихователю у вихованні, вміння визнавати кожну дитину підростаючою особистістю, поважати її і надавати відповідної допомоги.

Практичний психолог закладу вивчає звернення вихователів усіх груп, музичного керівника, фізінструктора, спеціалістів, що ведуть гуртки, щодо психологічних проблем, пов'язаних з дітьми та їхніми батьками; аналізує плани вихователів стосовно їх відповідності віку та можливостям дітей; вивчає рівень комунікативних умінь і навичок, ціннісних орієнтацій; вивчає ступінь готовності вихователя до інноваційної діяльності.

У роботі практичного психолога важливе місце посідає психологічна просвіта і профілактика педагогічного колективу. Змістом роботи є:

- прогнозування, планування та здійснення системи освітніх заходів, що мають на меті підвищення психологічної культури і професійної компетентності вихователя;
- практична допомога вихователям у створенні розвивального середовища та сприятливого психологічного клімату у групах;
- навчання вихователів аналізувати наявне предметне та ігрове середовище у групах з метою визначення його придатності для індивідуальних та колективних занять дітей;
- допомога вихователям у підготовці до прийому нових дітей. Допомога застосовувати метод психолого-педагогічного спостереження за взаєминами дітей;

- надання психологічної допомоги в організації життя дітей у групах; у розподілі групи на підгрупи для проведення занять; у проведенні індивідуальної роботи з дітьми;
- привчання вихователів аналізувати своє ставлення до кожної дитини і ставлення дітей до вихователя, внутрішні причини емоційного несприяття деяких вихованців;
- допомога їм коригувати своє ставлення до дитини;
- надання вихователям допомоги у залученні батьків до співпраці, підтримання в них інтересу до життя групи;
- проведення семінарів, дискусій, «круглого столу» за зверненнями вихователів: психологічний аналіз варіативних програм для дошкільних закладів. Ознайомлення з новинками психологічної літератури; обговорення цікавого досвіду, інновацій, визначення доцільності їх упровадження; прогнозування змін у власній роботі, заохочення до творчого опрацювання змісту і форм роботи з дітьми на основі досвіду і нахилів вихователів.

«Якими діти народжуються – ні від кого не залежить, але в наших силах зробити їх хорошими через правильне виховання...»

Особистісно-орієнтована освіта потребує конструктивних змін у змісті й формах роботи методичних кабінетів, запровадження сучасних методів навчання педагогів. Тому практичному психологу та вихователю-методисту слід використовувати в роботі з педагогами інноваційні методи рефлексійного характеру, до яких, зокрема, належать інтерактивні методи навчання.

Організовуючи освітній процес та взаємодію з вихованцями, педагог має досконало володіти фаховими методиками, знати вікові психологічні особливості дітей, уміти аналізувати проблеми і на основі цього аналізу вносити корективи в педагогічний процес, досягати запланованих результатів. Інтерактивні методи навчання сприяють підвищенню компетентності педагогів-«дошкільників», вивченню, апробації та активному використанню сучасних освітніх технологій, формують прагнення до самоосвіти, саморозвитку, допомагають усім учасникам педагогічної взаємодії усвідомлювати свої професійні можливості і свою професійну цінність.

Вихователь-методист та практичний психолог ДНЗ працюють з колективом дорослих людей, які вже мають як теоретичні знання, так і практичний досвід роботи. Кожен учасник інтерактивної педагогічної взаємодії стає рівноправною складовою навчального процесу, його досвід є основним базисом пізнання. У порівнянні з традиційним навчанням в інтерактивному змінюється взаємодія того, хто навчає, і того, хто навчається: активність «учителя» поступається місцем активності «учнів». Вихователь-методист чи практичний психолог тут не є учителем у прямому розумінні. Він не надає готових знань і рішень учасникам процесу, а веде їх шляхом самопізнання, сприяє їх саморозвитку та самостійному пошуку способів розв'язання проблем. Його завдання – створення умов для активізації їхньої ініціативи, його роль – помічник у роботі, одне з джерел інформації.

Інтерактивна педагогічна взаємодія спрямована на заохочення до пошуку шляхів розв'язання проблеми, вдосконалення моделей поведінки, співпраці й педагогічної діяльності учасників цієї взаємодії. Це спеціальна форма організації педагогічної діяльності з чіткими правилами. Однією з цілей інтерактивного навчання є створення комфортних умов для взаємодії, за яких її учасники відчують свою успішність та інтелектуальну спроможність. Саме це робить навчання продуктивним і ефективним.

Інтерактивна педагогічна діяльність передбачає організацію і розвиток діалогового спілкування, яке веде до взаємодії, взаєморозуміння, до прийняття спільного рішення та розв'язання найбільш загальних, але значимих для кожного учасника завдань.

При інтерактивному навчанні неможливе домінування як одного ведучого, так і однієї думки. У ході діалогового спілкування в учасників формується уміння критично мислити, висловлюватися, розмірковувати, розв'язувати

різноманітні протиріччя на основі отриманої інформації і обставин. Педагоги інтерактивної діяльності вчаться брати участь у дискусіях, правильно висловлювати свою думку, професійно спілкуватися з колегами, приймати виважені рішення. Відтак в учасників інтерактивної діяльності формується повага до думки іншого, вміння вислуховувати колег, робити обґрунтовні висновки.

Практичний психолог спільно з вихователем-методистом розробляють тематику інтерактивного навчання, підпорядковуючи її завданням річного плану роботи ДНЗ, проблемним питанням закладу. У роботі з педагогами-«дошкільниками» проводяться такі інтерактивні методи навчання як: лекції-дискусії, семінари-практикуми, мозкові штурми, тренінги, ділові ігри.

(див.додаток 1)

«Завдання дорослого – дати можливість дитині зануритися у світ дитинства, бути творчим, спонтанним, відчувати себе не тільки автором у дошкільному закладі, а й автором свого життя...»

Психологічна служба - перша ланка у наданні допомоги дитині

Період адаптації – досить складний період у житті дитини. Він може проходити по-різному...

Адаптація залежить від віку дитини та її індивідуальних властивостей нервової системи...

Адаптація дітей до дошкільного закладу завжди була й лишається психологічно найбільш складним періодом як для дитини та її батьків, так і для педагогів. Урахування специфіки адаптаційного періоду допоможе не лише знайти правильний підхід до малюка, а й закласти передумови для його успішної соціалізації в новому колективі. Досить часто доводиться спостерігати, як дитина не хоче йти до дитячого садка, аргументуючи своє небажання безліччю доказів.

Початок відвідування дошкільного закладу – це не тільки нові умови життя та діяльності, режиму і харчування, - а й нові контакти, оточення, нові взаємини, обов'язки. Це дуже напружений період, який потребує від кожного малюка активних психологічних і фізичних форм пристосування. Прийшовши до дошкільного закладу, дитина опиняється в нових соціальних умовах, стикається з новим середовищем, зміною звичного розкладу та способу життя, тож у неї виникає відчуття нестабільності. Цей період життя малюка насичений неадекватними проявами поведінки, що пов'язано з труднощами адаптації до умов, що змінилися. Звикання до дитячого садка найчастіше супроводжується порушенням емоційного стану дошкільника, погіршенням сну, апетиту, підвищенням захворюваності.

Отже, відбувається адаптація, і що це таке?

Адаптація – це пристосування організму до нових обставин, а для дитини дошкільний заклад саме і є новим, ще невідомим простором, з новим оточенням, новими взаєминами. Адаптація включає широкий спектр індивідуальних реакцій, характер яких залежить від психофізіологічних і особистісних особливостей дитини, від сімейного ставлення, від умов перебування в дошкільному закладі.

Проте адаптація у різних дітей відбувається по-різному, відповідно до віку, типу вищої нервової діяльності, стану здоров'я, стилю виховання в сім'ї, родинних взаємин, рівня розвитку у дитини ігрових навичок, її контактності, доброзичливості, емоційної залежності від матері тощо. Враховуючи зазначене, можна виділити три групи дітей за характером пристосування до нових умов життя.

Перша група – ті, для кого процес адаптації легкий і безболісний. Вони проявляють зацікавлення іграшками й діяльністю, комунікабельні, самостійні, врівноважені. Спілкування батьків з дитиною доброзичливе, поважливе.

Друга група – малюки, які адаптуються повільніше й важче. Поведінка нестала. Періоди зацікавлення грою змінюються періодами байдужості,

вередування. Бракує довіри у ставленні до вихователів, інших дітей. Навички гри та спілкування розвинені недостатньо. Малоініціативні. Менш самостійні, дещо можуть робити самі, але здебільшого залежні від дорослого. З боку батьків спостерігається нестабільність у спілкуванні: доброзичливі, розважливі звертання змінюються погрозами або послабленням вимогливості., неувагою.

Третя група – діти, які важко пристосовуються до нового для себе побуту. Як правило, несамотійні, неконтактні. Звичні до нестабільності в режимі дня. Швидко втомлюються. Ігрові навички не сформовані. Сон, апетит – погані або зовсім відсутні. Висока захворюваність іще більше уповільнює звикання до нового оточення і нових вимог.

Процес адаптації дитини до садкових умов, окрім певної тривалості у часі, різної щодо різних дітей, має кілька основних етапів (фаз). Це, зокрема, такі:

1. «Шторм» - у відповідь на комплекс нових впливів усі системи організму дитини відповідають бурхливою реакцією і значним напруженням. Підвищуються збудливість, тривожність, можливе збільшення агресивності або заглиблення у себе. Погані сон, апетит, настрій. Фізіологічна і психологічна буря триває від 2 – 3 днів до 1 – 2 місяців (у окремих дітей).
2. «Шторм ущухає» - період несталого пристосування, коли дитячий організм шукає оптимальні варіанти реакції на зовнішні впливи. Дитина продовжує придивлятися до нового оточення, робить спроби долучатися до спільної діяльності, стає більш активною, зацікавленою, урівноваженою. Цей період триваліший, ніж перший, - від 1 тижня до 2 – 3 місяців.
3. «Штиль» - період відносно сталого пристосування. Організм віднаходить найбільш сприятливі варіанти реагування на нові умови життя, режим дня, спілкування. Дитина починає активно засвоювати нову інформацію, встановлювати контакти, брати реальну участь на заняттях. Зменшується захворюваність, стабілізуються сон, апетит, настрій. Цей період триває від 2 – 3 тижнів до півроку.

Причинами важкої адаптації можуть бути:

1. Несформованість позитивної установки на відвідування дитячого закладу. Для того, щоб негативні емоції не стали перешкодою для дитини в період адаптації, важливо сформувати в неї позитивне очікування майбутніх змін. Досить часто батьки із співчуттям ставляться до відвідань дитиною до дитячого садка. Внаслідок такого ставлення дитина теж починає страждати, вередує, відмовляється відвідувати дитячий заклад. Іноді батьки залякують дитину відвідуванням дитячого садочка. У деяких випадках дитина не має ніяких уявлень про життя в дитячому садку, про те, що там на неї чекає.
2. Несформованість навичок самообслуговування. Інколи батьки, бажаючи заощадити час, поспішають нагодувати, одягнути дитину, стримуючи своїми діями формування необхідних практичних умінь і навичок. Такі діти, потрапляючи до дитячого закладу почуваються

безпорадними та самотніми – вони не можуть самостійно одягатися, користуватися туалетом.

3. Значних труднощів у період адаптації зазнають діти, які до відвідування дитячого садка мало спілкувалися з однолітками. У деяких випадках батьки свідомо обмежують спілкування своєї дитини з ровесниками з метою її безпеки. Наслідком цього є недовіра до інших, конфліктність, невміння попросити, невміння зачекати.
4. Значна невідповідність домашнього режиму режимові дитячого закладу. У випадках, коли домашній і садочковий режими кардинально відрізняються в часі та послідовності режимних моментів, дитина в період адаптації до нових умов може відчувати дискомфорт.
5. Період адаптації важкий не тільки для дитини, а й для вихователя, тому батьки повинні позитивно налаштовувати малюка на зустріч із вихователем.

Перед практичним психологом стоять завдання пробуджувати і підтримувати у батьків потребу в спеціальних психологічних знаннях щодо адаптації дітей. Співпрацюючи з батьками, практичний психолог надає консультативну та практичну допомогу у вирішенні адаптаційних проблем дитини, використовуючи різні інтерактивні форми роботи. (див. додаток 2)

Завдання вихователя в період адаптації дитини.

З першого дня дитини в дошкільному закладі вихователь активно співпрацює з сім'єю, щоб полегшити адаптацію дитини. Працювати буде легше, якщо педагог дізнається від батьків, про поведінку дитини вдома, про її звички й уподобання, індивідуальні особливості. Важливо щоб мама відчувала: вихователь опікується не взагалі дітьми, а бачить серед них її конкретну дитину й готовий брати до уваги всі її особисті відмінності.

- Було б добре, аби вихователь, зустрічаючи малюка вранці, й мовою, й жестами виявляв своє тепле ставлення до нього. Розташуватися треба так, щоб очі дорослого були на рівні очей дитини. Якщо вона охоче іде на контакт, варто взяти її за руку. Якщо ж дитина притуляється до мами – не наполягайте. Нехай мама тримає його за руку стільки, скільки вона захоче. Теплий, доброзичливий, уважний прийом обумовлює й перші враження дитини про дитсадок, і її настрій, і готовність попрощатися з мамою, залишитися в групі. Так само важливо, щоб педагог тепло прощався з кожною дитиною.
- Вихователь має представитись для дитини. Форма звертання може бути будь – якою, яку він сам вважає прийнятною: скажімо, тьотя Катя, або просто на ім'я. Не варто наполягати, щоб діти звертались до вас на ім'я та по батькові. Така «доросла», безумовно ввічлива, форма досить складна для дитини щодо її вимови. Потрібно ввести дитину в групу, познайомити її з дітками (спочатку з кількома, а знайомство з усією групою дітей слід зробити поступовим), звернути її увагу, як цікаво й весело граються діти; дати їй

роздивитись іграшки; лагідно запевнити, що в дитсадку їй буде добре.

- Перші контакти з дитиною – контакти допомоги й турботи. Вона має зрозуміти, що на вихователя можна покластися, як на маму, що він готовий допомагати й захищати в цьому новому місці.
- Від початку перебування дитини в дошкільному закладі педагог має забезпечити, насамперед, психологічний та фізичний комфорт для дітей, пом'якшити труднощі переходу від домашнього до суспільного способу життя.
- У період адаптації дуже важливо проявити максимум терпіння до будь – якого з прохань і навіть вередувань дитини й заслужити її довіру, це – основне завдання вихователя.
- Налагодженню теплих стосунків сприяють й індивідуалізовані звертання. Малюки, які прийшли в дитсадок із сім'ї, не реагують на узагальнене «діти». Але звертатись слід до них з одного боку індивідуально, за ім'ям: «Маринко, ходімо мити ручки», а з іншого – наголошувати на приналежності до групи, вчити реагувати на звертання «діти» і т. ін.: «Діти, тепер усі сідайте за столики!»
- Усі незвичні дітям дії слід проговорювати, пояснювати, багаторазово повторювати: «Зараз ми всі будемо одягатись на прогулянку. Підійдіть до своїх шаф – це в нас Оленчина шафа, а це - Петрикова, а це – твоя. А ти, Іринко, молодець, сама свою шафу знайшла».
- Якщо діти розуміють вихователя, їх легко навчити тим речам, з якими вони вдома не стикалися або звикли робити інакше. Звичайно, найважливішим залишається індивідуальний підхід – слід пам'ятати, хто що вміє, в кого які проблеми.
- Разом з тим вихователь повинен привертати увагу дітей одне до одного, домагатись, щоб вони запам'ятали, як кого звуть, по можливості звертатись на ім'я одне до одного і до вихователя. Для цього слід використовувати ритуали вітання й прощання з кожною дитиною: «Ось, діти, і Оленка прийшла. Доброго ранку, Оленко!Давайте всі разом з нею привітаємось...»
- Виходячи з типових для адаптаційного періоду труднощів зі сном, апетитом, нестабільністю гігієнічних навичок тощо, вихователю слід максимально враховувати вікові й індивідуальні особливості дітей. Якщо дитина погано їсть, недопустимо годувати її силоміць. Якщо не засинає, можна дати іграшку, посидіти з нею, заспокоїти, дозволити не спати, а просто полежати із заплющеними очима.
- Якщо вихователі й батьки разом доброзичливо, але твердо спрямують життя дитини в нове русло, жодних особливих проблем із дитиною не буде.
- Дотримання правил прийому новачків дасть змогу встановити довірливі стосунки з ними та їхніми сім'ями, а також, що особливо важливо, - зберегти здоров'я дітей.

Дошкільний вік є найбільш сензитивним для розвитку сприйняття, на основі якого розвивається пам'ять, мислення, увага...

Оволодіння прийомами логічного мислення сприяє формуванню в дитини цілісної картини світу і активізує пізнавальні здібності, уміння розмірковувати...

Психічний розвиток дитини проходить ряд періодів, які послідовно змінюють один одного. Кожний період – це відрізок життєвого шляху дитини і водночас певний ступінь її розвитку як особистості. У межах кожного вікового періоду відбуваються не тільки кількісні, а й якісні зміни психіки, які дають підстави виділяти у ньому певні стадії, що послідовно змінюють одна одну

У процесі психічного розвитку та його результатах існують типологічні і індивідуальні відмінності. Вони виявляються у функціональних особливостях нервової системи, у розумових, емоційних, моральних, вольових якостях, у потребах, інтересах, здібностях дітей та дорослих людей. У процесі розвитку складається неповторна індивідуальна своєрідність особистості.

Проблему розвитку дитини дошкільного віку важко переоцінити. Дуже важливо так побудувати життя дитини, щоб вона змогла максимально використати можливості цього віку. Саме тому в розвитку дитини відіграє роль батьків та вихователів, які мають допомогти дитині гармонійно розвиватися, створити психологічний комфорт для її успішного зростання. Однак, щоб сприяти гармонійному розвитку дитини, перш за все, необхідно знати її психічні особливості щоб підібрати відповідні методи роботи, які сприяють їх розвитку. На основі отриманих результатів, практичний психолог використовує корекційно-розвивальні заняття на розвиток психічних процесів, де вміщені спеціальні ігри, вправи, бесіди, психогімнастики. (див. додаток 3)

Розвиток уваги дошкільника

У дошкільному віці зміни стосуються усіх видів і властивостей уваги. Збільшується її обсяг: дошкільник уже може діяти з двома – трьома предметами. Зростає можливість розподілу уваги у зв'язку з автоматизацією багатьох дій дитини. Увага стає більш стійкою. Це дає дитини можливість виконувати під керівництвом вихователя певну роботу, навіть нецікаву. Дитина не відволікається, якщо розуміє, що справу потрібно довести до кінця, навіть якщо з'явилася більш приваблива перспектива. Підтримка стійкості уваги, фіксація її на об'єкті, визначається розвитком допитливості, пізнавальних процесів. Так, дитина довго спостерігає за рибками в акваріумі, щоб довідатися, де вони сплять. Стійкість уваги залежить від характеру діючого подразника. У віці 4 – 7 років тривалі відволікання викликає шум гри, а найтриваліше – дзвоник. Протягом дошкільного дитинства тривалість

відволікань, викликаних подразниками, знижується, тобто зростає стійкість уваги. Найбільш різке зниження тривалості відволікання спостерігається в дітей від 5,5 до 6,5 років. Розвиток уваги дошкільника характеризується різними змінами організації його життя, він освоює нові види діяльності (ігрову, трудову, продуктивну). У 4 – 5 років дитина спрямовує свої дії під впливом дорослого. Вихователь усе частіше говорить дошкільнику: «Будь уважним», «Слухай уважно». Виконуючи вимоги дорослого, дитина повинна управляти своєю увагою.

Розвиток довільної уваги пов'язаний із засвоєнням засобів управління нею. Спочатку – це зовнішні засоби, вказівний жест, слово дорослого. У старшому дошкільному віці таким засобом стає мова самої дитини, що здобуває планувальну функцію. «Я хочу подивитися спочатку на мавпочок, а потім на крокодилів», - говорить дитина по дорозі в зоопарк. Вона намічає мету «подивитися», а потім уважно розглядає об'єкти, що її цікавлять. Таким чином, розвиток довільної уваги тісно пов'язаний не тільки з розвитком мови, а й розумінням значення майбутньої діяльності, усвідомленням її мети. Розвиток цього виду уваги також пов'язаний з освоєнням норм і правил поведінки, становленням вольової дії.

Особливості розвитку уваги в дошкільному віці:

- Значно зростає її концентрація, обсяг і стійкість;
- Складають елементи довільності в управлінні увагою на основі розвитку мови, пізнавальних інтересів;
- Увага стає опосередкованою;
- З'являються елементи післядовільної уваги

Розвиток пам'яті дошкільника

У дошкільному віці головним видом пам'яті є образна. Її розвиток і перебудова пов'язані зі змінами, що відбуваються в різних сферах психічного життя дитини, і насамперед у пізнавальних процесах – сприйманні і мисленні. Сприймання хоча і стає більш усвідомленим, цілеспрямованим, усе – таки зберігає глобальність. Так, дитина переважно виділяє найяскравіші ознаки предмета, не зауважуючи інші, нерідко більш важливі. Тому уявлення, що становлять основний зміст пам'яті дошкільника нерідко уривчасті. Запам'ятовування і відтворення проходить швидко, але безсистемно. У пам'яті часто утримує другорядне, а істотне забуває.

У дошкільника значно змінюється зміст рухової пам'яті. Рухи стають складними, включають кілька компонентів. Наприклад, дитина танцює і розмахує хусткою. Рухи здійснюються на основі сформованого в пам'яті зорово-рухового образу.

Словесна пам'ять дошкільника інтенсивно розвивається в процесі активного освоєння мови при слуханні і відтворенні літературних творів,

розповіданні, у спілкуванні з дорослими й однолітками. Відтворення тексту, виклад власного досвіду стає логічним, послідовним.

Протягом усього дошкільного віку переважає мимовільна пам'ять. У дошкільника зберігається залежність запам'ятовування матеріалу від таких його особливостей, як емоційна привабливість, яскравість, звучність.

Найважливіша зміна в пам'яті дошкільника відбувається приблизно в чотирирічному віці. Пам'ять дитини здобуває елементи довільності. Раніше запам'ятовування матеріалу відбувалось разом з виконанням будь – якої діяльності: дитина малювала і запам'ятовувала назви кольорів спектра. У старшому дошкільному віці пам'ять поступово перетворюється на особливу діяльність, що підкоряється спеціальній меті запам'ятати. Дитина починає виконувати вказівки дорослого запам'ятати або пригадати, використовувати найпростіші прийоми і засоби запам'ятовування, цікавитися правильністю відтворення і контролювати його хід. Виникнення довільної пам'яті не випадкове, воно пов'язано зі зростанням регулюючої ролі мови, з появою ідеальної мотивації й уміння підкоряти свої дії відносно віддаленим цілям, а також зі становленням довільних механізмів поведінки і діяльності.

Уперше дія самоконтролю виявляється в дитини у 4 роки, а різка зміна його рівня відбувається при переході від 4 до 5 років. Діти 5 – 6 років вже успішно контролює себе, запам'ятовуючи або відтворюючи матеріал.

Так, пам'ять усе більше стає підконтрольною самій дитині.

Важливим моментом у розвитку пам'яті дошкільника є поява особистих спогадів. У них відбуваються істотні події з життя дитини, її успіхи в діяльності, взаємини з дорослими й однолітками. Так, малюк може довго пам'ятати нанесену йому образу, подарунок до дня народження і т. ін.

Особливості розвитку пам'яті в дошкільному віці:

- Переважає мимовільна пам'ять;
- Пам'ять, усе більше поєднуючись з мовою і мисленням, набуває інтелектуального характеру;
- Словесно-значеннева пам'ять забезпечує опосередковане пізнання і розширює сферу пізнавальної діяльності дитини;
- Складають елементи довільної пам'яті як здатності до регуляції даного процесу спочатку з боку дорослого, а потім і самої дитини;
- Формуються передумови для перетворення процесу запам'ятовування на особливу розумову діяльність, для оволодіння логічними прийомами запам'ятовування;
- У міру накопичення і узагальнення досвіду поведінки, досвіду спілкування дитини з дорослими і однолітками розвиток пам'яті включається в розвиток особистості.

Розвиток мислення дошкільника

На відмінну від періоду раннього дитинства, у дошкільному віці

мислення спирається на уявлення. Дитина може думати про те, що на даний момент вона не сприймає, але що вона знає зі свого минулого досвіду. Оперування образами і уявленнями робить мислення дошкільника без ситуативним, що виходить за межі сприйнятої ситуації і значно розширює межі пізнання.

Зміни в мисленні дошкільника насамперед пов'язані з тим, що встановлюються усе більш тісні взаємозв'язки мислення з мовою. Такі зв'язки приводять, по – перше, до появи розгорнутого розумового процесу – міркування, по – друге, до перебудови взаємин практичної і розумової діяльності, коли мова починає виконувати планувальну функцію, по – третє, до бурхливого розвитку розумових операцій.

Міркування починається з постановки питання. Наявність питання свідчить про проблемність мислення, оскільки в ньому відбивається інтелектуальна чи практична задача, що виникла перед дитиною. У дошкільника питання набувають пізнавального характеру, свідчать про розвиток допитливості, прагнення пізнати світ.

Розуміння причинності свідчить про чутливість до суперечностей, про елементи критичності мислення. Критичність виявляється також у тому, як дитина реагує на небилиці, перевертні. Малюк бачить у них невідповідність із дійсністю.

Зростає тенденція до самостійності, незалежності й оригінальності мислення. Дошкільник будує свої власні теорії, він може поєднувати об'єкти, ознаки й властивості, які з погляду дорослого не поєднують.

Дитина міркує вголос, зіставляючи й узагальнюючи, перебираючи можливі варіанти, обґрунтовуючи висновки. Вона використовує аналогії, намагаючись пояснити невідоме за допомогою відомого. Ці пояснення ґрунтуються на почуттєвому сприйнятті, життєвих ситуаціях, прочитаних книгах. Мислення дитини має конкретну образність. В об'єктах вона виділяє найбільш яскраві і не завжди істотні ознаки, що приводить до незвичайних, з погляду дорослого, умовиводів.

Наприкінці дошкільного віку в дитини складаються первинна картина світу і зачатки світогляду. У той самий час пізнання дійсності в дошкільника відбувається не в понятійній, а в наочно – образній формі. Саме засвоєння форм образного пізнання підводить дитину до розуміння об'єктивних законів логіки, сприяє розвитку понятійного мислення.

У дошкільника змінюється характер узагальнень. Більш високий рівень узагальнення дозволяє дитині освоїти операцію класифікації, що припускає віднесення об'єкта до групи на основі видородових ознак. Причому, чим ближче предмети до особистого досвіду дошкільника, тим більш точне узагальнення він робить.

Розвиток розумових операцій приводить до формування дедуктивного мислення в дитини, під яким мається на увазі уміння погоджувати свої судження один з одним і не впадати в суперечності. Спочатку дитина, хоча й оперує загальним положенням, обґрунтувати його не може або дає випадкові обґрунтування. Поступово вона переходить до правильних висновків.

Особливості розвитку мислення в дошкільному віці:

- Дитина вирішує розумові задачі в уявленні - мислення стає безситуативним;
- Освоєння мови приводить до розвитку міркувань як способу рішення розумових задач, виникає розуміння причинності явищ;
- Дитячі питання є показником розвитку, допитливості і говорять про проблемність мислення дитини;
- З'являється інше співвідношення розумової і практичної діяльності, коли практичні дії виникають на основі її попереднього міркування, зростає планованість мислення;
- Дитина переходить від використання готових зв'язків і відносин до «відкриття» більш складних;
- Виникають спроби пояснити явища і процеси;
- Експериментування виникає як спосіб, що допомагає зрозуміти сховані зв'язки і відносини, застосовувати наявні знання, пробувати свої сили;
- Складаються передумови таких якостей розуму, як самостійність, гнучкість, допитливість.

Розвиток уяви дошкільника

Уява – це процес побудови образу продукту діяльності ще до його виникнення, а також створення програми поведінки у тих випадках, коли проблемна ситуація характеризується невизначеністю.

Особливість уяви полягає в тому, що вона дозволяє приймати рішення і знаходити вихід із проблемної ситуації за відсутності знань, які в таких випадках необхідні для мислення. Фантазія (синонім поняття «уява») дозволяє, так би мовити, «перескочити» через якісь етапи мислення і уявити собі кінцевий результат. Розрізняють пасивну і активну уяву.

Завдяки уяві діти опановують сферу свого можливого майбутнього, будь-яка їхня діяльність (малювання, ліплення, конструювання) стає цілеспрямованою. З розвитком уяви та мовлення діти оволодівають довільними процесами: ставлять мету (наприклад, запам'ятати), спрямовують свої зусилля на її досягнення, або вже старші дошкільнята, відтворюючи прочитаний текст, шукають його основну ідею, намагаються передати зміст твору, послідовно розгортають сюжет відповідно до складеного плану.

Поряд з репродуктивною уявою, образи якої стають складнішими (наприклад, під час слухання оповідань, казок, перегляду ілюстрацій до них), розвивається продуктивна уява, завдяки якій дитина, згідно із задумом, створює нові образи. Тому діти малюють сюжетну картину на вільну тему, вигадують тварин, яких не існує, придумують нове закінчення казки тощо.

Уява дошкільника розвивається поступово, з накопиченням нею певного досвіду. Всі образи уяви засновані на тих уявленнях, які ми отримуємо в реальному житті. В житті малюка уява виконує іншу функцію, ніж у дорослого. З її допомогою діти пізнають навколишній світ і самих себе.

Уяву дитини слід розвивати з дитинства, і найбільш чутливий, «сенситивний» період для такого розвитку – це дошкільний вік.

У старшому дошкільному віці, коли починає з'являтися довільність у запам'ятовуванні, дитяча уява з репродуктивної перетворюється на творчу. Уява шести річок уже поєднується з мисленням, залучається до процесу планування дій. Діяльність дітей набуває усвідомленого, цілеспрямованого характеру. Здебільшого творча уява малят виявляється в сюжетно-рольових іграх. Наприкінці періоду дошкільного дитинства у деяких дітей уява існує у двох основних формах:

- довільне і самостійне продукування дитиною якої-небудь ідеї;
- виникнення уявлюваного плану її реалізації.

У цьому віці дитяча уява виконує декілька важливих функцій. По-перше, вона дозволяє дитині краще пізнати навколишній світ, легше розв'язувати поставлені перед нею завдання. А по-друге, саме уява забезпечує психологічний захист вразливої дитячої душі від надмірних переживань і травм.

Розвиток мовлення в дошкільника

Розвиток мовлення в дітей 3 – 4 років відбувається особливо швидко. Як правило, дитина до 3 років майже засвоює свою рідну мову. Активний словник малят від 3 до 4 років зростає буквально не щодня, а щогодини, приблизно до 100 нових слів за місяць. Якщо в 3 роки дитині для спілкування досить кількох сотень слів, у 4 роки ця цифра досягає від 3000 до 5000 слів.

Найбільше в дитині 4 – 5 років вражають її успіхи в засвоєнні рідної мови. У ньому з'являються абстрактні поняття. Малюк намагається зрозуміти зміст загальних категорій: щастя, ніжність, справедливість, любов тощо. Дитина прагне осмислити значення слів, пояснити їхнє походження. Її цікавлять усі характеристики слів: зміст, звукова форма, мелодія і милозвучність.

У мовленні дитини поряд з простими реченнями починають з'являтися й складнопідрядні. Малюк міняє частини мови місцями, часто використовує сполучники й прийменники.

В 5 років дитина здатна розуміти пасивні конструкції, легко використовує й засвоює минулий і майбутній час дієслова. Дитина в цьому віці легко засвоює правила граматики й запам'ятовує букви. У віці 4 – 5 років дитина може переказувати почуту казку, описати картину, зрозуміло передати власні враження про побачене оточуючим.

Особливості розвитку мовлення в дошкільному віці:

- Мовлення відривається від конкретної ситуації, втрачає ситуативність, перетворюючись на універсальний засіб спілкування;
- З'являються зв'язні форми мовлення, зростає його виразність;
- Дитина освоює закони рідної мови в процесі дій зі словом;
- Дитина вчиться викладати свої думки складно, логічно, міркування перетворюється на спосіб вирішення інтелектуальних задач, а мовлення стає знаряддям мислення і засобом пізнання, інтелектуалізації пізнавальних процесів;
- Розвивається регулююча функція мовлення, що виражається в розумінні літературних творів, підпорядкуванні інструкції дорослого;

- Складається планувальна функція мовлення, коли воно починає випереджати рішення практичних та інтелектуальних задач;
- Виникає звукова функція мовлення, виділення слова як абстрактної одиниці, що створює можливість зробити слово об'єктом пізнання й овоїти письмове мовлення;
- Складається розуміння форм мовної діяльності;
- Мовлення стає особливим видом довільної діяльності, формується свідоме ставлення до нього;
- Мовлення перетворюється на особливу діяльність, що має свої форми: слухання, бесіду, міркування і розповідь;
- Завершується процес фонематичного розвитку: дитина правильно чує і вимовляє звуки;
- Виникають передумови для овоєння грамоти.

*Початок
відвідування
школи – новий
етап у житті
маленької
особистості...*

*Школа ставить перед
дитиною низку завдань,
виконання кожного
якого безпосередньо
пов'язане з попереднім
досвідом дитини...*

Найважливіший чинник психічного розвитку дитини дошкільного віку – формування психологічної готовності до шкільного навчання. Її становлення свідчить про завершення періоду дошкільного дитинства.

Вступ до школи – найважливіший період у житті дитини, етап, що розділяє дитинство з його імпульсивністю, безпосередністю, некерованістю бажань, коли переважає «хочу», і школу – з її необхідністю підпорядкування дисципліні, вимогам «треба», плануванню і розпорядку навчального процесу. Для того, щоб цей стрибок у нове був безболісним, щоб вимоги шкільного життя не викликали у дитини негативних емоцій, необхідно готувати дітей до школи ще у дошкільний період.

Шкільне життя вимагає від дитини певної жертвовності, адже потрібно зневажити гру, щоб підготувати уроки, скоротити час спілкування з однолітками, позбавити себе можливості робити те, що хочеться і що подобається.

Дуже часто у батьків виникає помилкове бачення стосовно психологічної готовності до школи їхніх дітей. Вони вважають готовою до навчання ту дитину, яка вміє читати, рахувати і писати. Але дослідження показують, що це мало впливає на успішність. Відсутність таких умінь не потребує спеціальної індивідуальної роботи з дитиною, оскільки їх формування передбачається програмою та методикою навчання.

Психологічна готовність до школи – це такий рівень психічного розвитку дитини, який створює умови для успішного опанування навчальної діяльності.

Готовність до шкільного навчання це багатокомпонентне утворення, що потребує комплексних психологічних досліджень. У структурі готовності прийнято виділяти наступні компоненти: морфологічну готовність, психологічну готовність і соціальну готовність.

Психологічна готовність складається з наступних компонентів: мотиваційний, інтелектуальний, емоційно – вольовий, особистісний.

Мотиваційний компонент

Більшість дітей наприкінці дошкільного віку прагне йти до школи. Але їхнє бажання пов'язане із зовнішніми ознаками зміни соціального статусу (батьки купують портфель, нову шкільну форму, зошити, олівці, ручки).

Батьки можуть сказати: «Дитина хоче йти до школи, і, відповідно, мотиваційна готовність у неї сформована». Але це зовсім не так. Передусім

бажання йти до школи і бажання вчитися – суттєво відрізняється одне від одного. Дитина може хотіти йти до школи, тому що там її друзі, тому що їй накупили всього нового. Адже все нове приваблює дошкільників. Дитина хоче до школи, бо прагне стати дорослішою, мати певні права, наприклад, на портфель або на зошит, а також закріпленні за нею обов'язки: рано вставати, готувати уроки.

Мотиваційний компонент відображає бажання чи не бажання дитини навчатися. Він дуже важливий, бо від нього залежить входження дитини в нову для неї діяльність, яка відрізняється від ігрової обов'язковістю, розумовим напруженням, необхідністю подолання труднощів.

Мотиваційна готовність сформована, якщо дитина усвідомлює зміну соціальної ролі, сформоване ставлення до вчителя, як до дорослого, який володіє особливими соціальними функціями, є бажання займатися з учителем.

Готовою до шкільного навчання вважається дитина, яку школа приваблює не зовнішньою стороною (атрибути шкільного життя – портфель, підручники, зошити), а можливістю одержати нові знання. Майбутньому школяреві необхідно довільно керувати своєю поведінкою, пізнавальною діяльністю.

Інтелектуальний компонент

Даний компонент включає не лише словниковий запас, світогляд, спеціальні вміння, а й рівень розвитку пізнавальних процесів, їх орієнтованість на зону найближчого розвитку дитини, наочно – образне мислення, вміння виділяти навчальну задачу. Дитина має володіти здатністю до планомірного сприйняття, аналізу, синтезу, узагальнення, певним обсягом пам'яті. Однак мислення дитини залишається переважно образним. Отже можна говорити, що розвиток інтелектуальної готовності до навчання у школі передбачає:

- диференційованість сприйняття;
- аналітичність мислення (здатність збагнути основні ознаки та зв'язки між явищами, здатність відтворити зразок);
- раціональний підхід до дійсності (послаблення ролі фантазії);
- смислове та механічне запам'ятовування;
- інтерес до знань, процесу їх одержання за рахунок додаткових зусиль;
- оволодіння на слух розмовним мовленням і здатність до розуміння і застосування символів.

Емоційно-вольовий компонент

Передбачає вміння дошкільника довільно керувати своєю поведінкою, пізнавальною активністю, спрямовувати її на розв'язання навчальних задач. А також проявляється в тому, що дитина до школи йде із задоволенням, радістю. Ці переживання роблять її відкритою для контактів з вчителями, новими товаришами. Навчання у школі потребують від дитини довільного сприймання інформації, вміння не тільки слухати, а й чути вчителя, довільно запам'ятовувати й відтворювати певний матеріал, робити не тільки те, що цікаво, а й те, що потрібно, доводити почату справу до кінця.

Емоційно-вольову готовність вважають сформованою, якщо дитина вміє ставити мету, намічає план дії, приймає рішення, докладає зусиль до його реалізації, долає перешкоди. У неї формується довільність психічних процесів.

Спостерігається позитивне ставлення до навчання в школі. Зменшуються імпульсивні реакції та вияви тривожності.

Особистісний компонент

Виявляється в умінні спілкуватися з учителем, однолітками, у сформованості внутрішніх етичних норм. А також передбачає усвідомлення дитиною своєї внутрішньої позиції, статевої належності. Дитина повинна мати добре розвинені навички самообслуговування, вміти підпорядковуватися обставинам, поступатися, якщо це необхідно, своїм бажанням.

Особистісний компонент готовності передбачає ще кілька показників:

- самооцінка дитини;
- рівень домагань;
- навички спілкування.

До початку навчання у школі в дитини має бути сформована адекватна самооцінка, яка визначає характер ставлення до різних видів діяльності, впливає на взаємини з однолітками, вчителем, стимулює або затримує дії школяра у навчальній діяльності.

Наприкінці дошкільного віку дитина прагне узгодженості свого ставлення й оцінки оточення з оцінками і ставлення дорослого. Даною особливістю дитини шестирічного віку треба вміло користуватися дорослим у процесі формування самооцінки дитини. Адже рівень розвитку самооцінки впливає на рівень активності маленької особистості. Діти, у яких високий рівень розвитку самооцінки, почуваються у класі впевнено, активно, сміливо, таким дітям легше довести свою точку зору. А от дітям із заниженою самооцінкою набагато важче адаптуватися до нових умов. Вони намагаються бути замкненими, неактивними, мало спілкуються з однолітками.

На підставі самооцінки складається і **рівень домагань**. Популярність дитини у групі, її загальна самооцінка залежить, насамперед, від успіху, який вона намагається здобути у спільній дитячій діяльності. Таким чином, якщо забезпечити успіх діяльності шести річкам, які не користуються значною популярністю серед дітей, це може спричинити зміну їхньої позиції і стати ефективним засобом нормалізації відносин з однолітками, підвищити самооцінку дітей, їхню впевненість у собі.

Навички спілкування дитини з дорослим дуже важливі, але цього не достатньо для формування комунікабельності. Вони мають доповнюватися розвитком уміння спілкуватися, взаємодіяти з ровесниками.

Практичний психолог спільно з вихователями розробляють тематику проведення занять на психологічну підготовку дітей до школи.

(див. додаток 4)

Параметри готовності дітей до навчання в школі

Готовність дітей до школи може визначатися за такими параметрами, як планування, контроль, мотивація, рівень розвитку інтелекту.

Параметри	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
1. Планування організовувати свою діяльність відповідно до її мети	Повністю відповідає	Частково відповідає	Не відповідає
2. Контроль (уміння зіставити результати своїх дій з поставленою метою)	Може самостійно зіставити результати своєї діяльності з метою	Часткова відповідність	Повна невідповідність, сама дитина цього не бачить
3. Мотивація навчання (прагнення знаходити приховані властивості предметів, закономірності)	Прагнення до аналізу й спілкування, хоче вчитися	Прагне орієнтуватися на деякі властивості і використовувати їх, не мають яскраво вираженого бажання вчитися	Орієнтується на ті властивості, які доступні тільки органам чуття, вчитися не хоче
4. Рівень розвитку інтелекту	Може слухати іншу людину, виконує логічні операції у формі словесних понять	Невміння слухати іншу людину, порівняння й узагальнення у формі словесних операцій виконує, а абстракцію, аналіз і синтез – припускається помилок	Не виконує логічних операцій у формі словесних понять

Система психолого-педагогічних вимог до змісту статусу першокласника

Параметри психолого-педагогічного статусу	Психолого-педагогічні вимоги до навчання, поведінки і спілкування першокласника
1. Пізнавальна сфера	
1.1. Довільність психічних процесів	1. Високий рівень активності, самостійності в навчальній роботі. 2. Спроможність самостійно спланувати, здійснити і проконтролювати результат певних навчальних дій. 3. Здійснення навчальних дій за зразком та за правилом, встановленим дорослим. 4. Зосередженість та підтримка уваги на навчальному завданні.
	1. Високий рівень розвитку наочно-образного мислення: - вищлюювання суттєвих властивостей та відношень предметів

<i>1.2. Розвиток мислення</i>	навколишнього світу; - використання схем та схематичних зображень; - здатність до узагальнення (на рівні конкретних предметів); 2. Початковий рівень розвитку логічного мислення: - здатність до умовисновків на основі відомих даних.
<i>1.3. Сформованість найважливіших навчальних дій</i>	1. Вміння виокремлювати навчальне завдання і перетворювати його в мету діяльності. 2. Сформованість внутрішнього плану розумових дій. 3. Вміння виконувати завдання дорослого.
<i>1.4. Розвиток мовлення</i>	1. Розуміння змісту тексту або простих понять. 2. Використання мовлення як інструмента мислення (оволодіння складнопідрядними конструкціями в усному мовленні).
<i>1.5. Розвиток дрібної моторики</i>	Здатність до складної рухової діяльності під час навчання письма, малювання.
<i>1.6. Розумова дієздатність і темп навчальної діяльності</i>	1. Здатність зосереджено працювати упродовж 15 – 20 хвилин. 2. Збереження задовільної працездатності протягом усього навчального дня. 3. Здатність працювати в єдиному темпі усім класом.
2. Особливості поведінки і спілкування	
<i>2.1. Взаємодія з однолітками</i>	1. Володіння прийомами і навичками ефективного міжособистісного спілкування з однолітками: - встановлення дружніх стосунків; - готовність до колективних форм діяльності; - уміння самотійно вирішувати конфлікти мирним шляхом
<i>2.2. Взаємодія з педагогами</i>	1. Встановлення адекватних рольових стосунків із педагогами. Вияв поваги до вчителя.
<i>2.3. Дотримання соціальних та етичних норм</i>	1. Прийняття та дотримання класних та шкільних соціальних і етичних норм.
<i>2.4. Поведінкова саморегуляція</i>	1. Довільна регуляція поведінки і природної рухової активності в навчальних ситуаціях і після урочній взаємодії з однолітками та дорослими. Стримування мимовільних емоцій та бажань.
<i>2.5. Активність і незалежність</i>	1. Активність і самотійність в пізнавальній і соціальній діяльності.
3. Особливості мотиваційної сфери	
<i>3.1. Присутність і характер навчальної мотивації</i>	1. Бажання вчитися, йти до школи. Наявність пізнавального або соціального мотиву навчання.
<i>3.2. Стійкість, емоційний стан (рівень тривожності)</i>	1. Відсутність виражених протиріч між: - вимогами школи; - вимогами дорослих і можливостями дитини
4. Особливості ставлення дітей до навколишнього середовища світу і до самого себе	
<i>4.1. Стосунки з педагогами</i>	1. Емоційно-позитивне сприйняття дитиною систем своїх стосунків з педагогами і вихователями
<i>4.2. Стосунки з однолітками</i>	1. Емоційно-позитивне сприйняття дитиною своїх стосунків з однолітками.
<i>4.3. Ставлення до значущої діяльності</i>	1. Емоційно-позитивне сприйняття школи і навчання.
<i>4.4. Ставлення до себе</i>	1. Позитивна «Я-концепція», стійка адекватна самооцінка.

Модель майбутнього першокласника

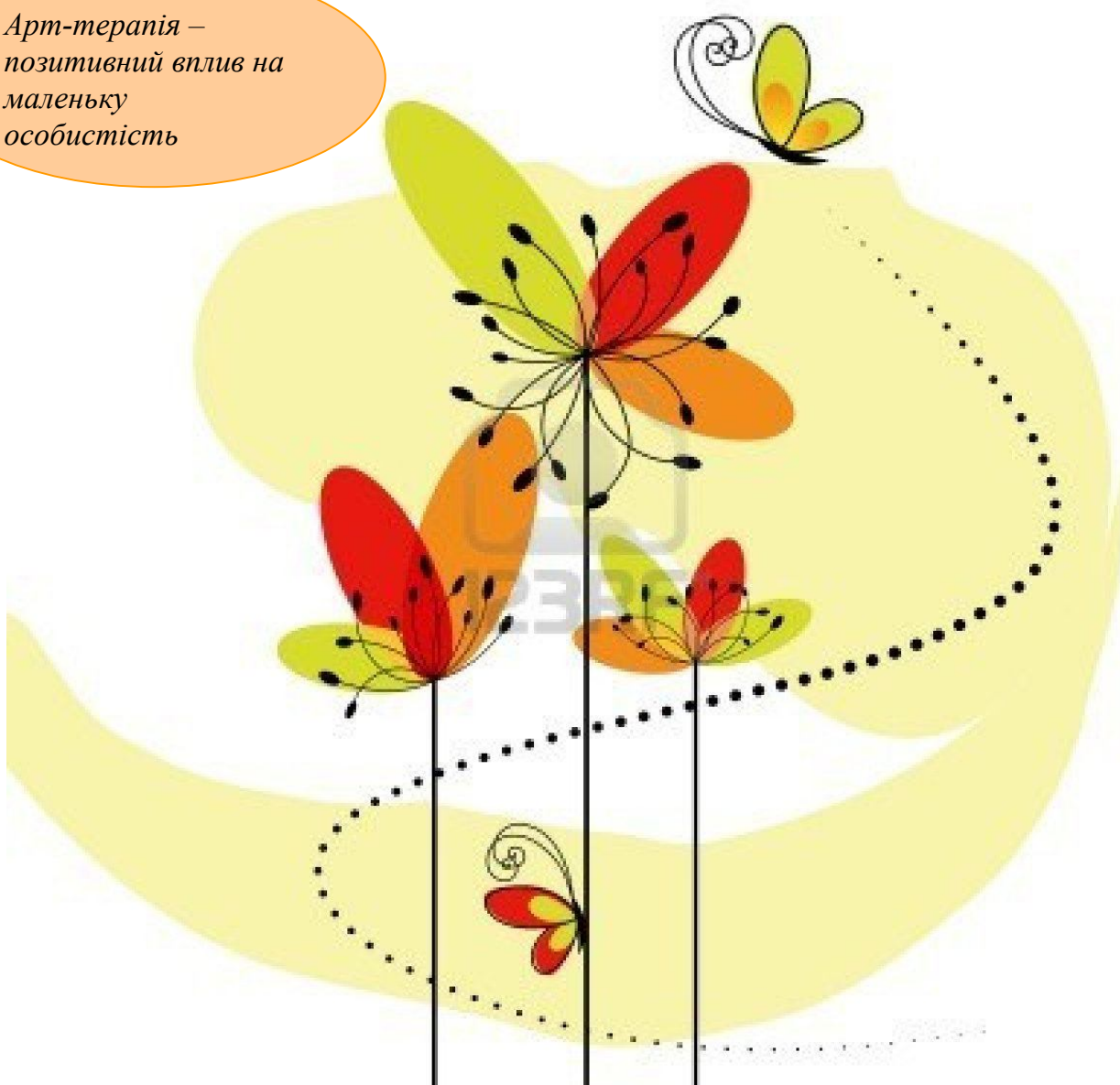
- Дитина добре фізично розвинена: в параметрах її фізичного розвитку немає негативних відхилень від норми, є навіть певне випередження;
- склалися інтелектуальні передумови для початку систематичного шкільного навчання, що проявляється у зростанні можливостей розумової діяльності. Дитина добре орієнтується в навколишньому світі. Вона досить упевнено виокремлює об'єкти живої й неживої природи, предметного й соціального світу. Їй доступне усвідомлення ряду наочно виражених зв'язків: тимчасових, просторових, функціональних, причинно-наслідкових;
- у дитини є пізнавальні вміння: диференційоване сприйняття та цілеспрямоване спостереження, використання сенсорних еталонів для оцінки властивостей та якостей предметів, їхнього угруповання та класифікації. Дитина вміє порівнювати об'єкти, виокремлювати головні та другорядні ознаки, відповідати на різноманітні запитання, міркувати, самостійно формулювати запитання, користуватися наочними моделями, схемами, вирішуючи завдання;
- у дитини зросла пізнавальна активність, інтерес до світу, бажання дізнатись щось нове. Вона вміє прийняти від дорослого й висунути самостійно пізнавальне завдання, вирішити його за допомогою дорослого або самостійно, використовуючи відомі способи (порівняння, аналіз), зрозуміло виразити в мові підсумок пізнання. Дитина може цілеспрямовано здійснювати елементарну інтелектуальну та практичну діяльність, сприймати завдання і правила, одержувати адекватний меті результат;
- дитина виявляє результат до творчості, у неї розвинена уява, виражене прагнення до самостійності. Дитина налаштована на досягнення позитивних результатів у новій соціальній ролі – учня;
- склалися передумови входження дитини в ширший соціум. Вона навчилася спілкуватися з дорослими й однолітками, освоїла основи культури поведінки. Дитина використовує різні форми спілкування: ділове, пізнавальне, особистісне. Її мовленнєві навички різноманітні. Вона вміє вислухати й зрозуміти мовлення співрозмовника, досить чітко та зрозуміло для слухача висловити свої думки, правильно побудувати пропозиції, скласти зв'язну розповідь. Її словниковий запас різноманітний, мова виразна;
- дитина здатна зрозуміти загальну мету й умови, намагається діяти узгоджено, виявляє жвавий інтерес до загального результату. З'явилися дуже цінні для майбутньої навчальної діяльності елементи довільності: вольові прояви, вміння стримуватися, виявляти терпіння, наполегливість;
- дитина починає усвідомлювати власні можливості, досягнення, вчиться оцінювати свої та чужі вчинки з позиції загальних цінностей;
- дитина володіє достатнім для початку шкільного навчання багажем знань, умінь, навичок, розвиненими психічними процесами;

Використання інноваційних технологій у корекційно-розвивальній роботі з дітьми

*Піскова терапія –
засіб оздоровлення
дошкільників*

*Ігрова терапія як
форма психологічної
допомоги*

*Арт-терапія –
позитивний вплив на
маленьку
особистість*

*Ігри у піску
дозволяють
розкривати творчі
ресурси кожної
дитини...*

*Пісочниця – це
середовище для
спілкування дитини з
самим з собою та
символами реального
світу...*

Пісок і вода – найулюбленіші матеріали для ігор і занять дітей. Перші контакти малюків один з одним відбуваються в пісочниці. Перші іграшки, які батьки купують своїй дитині – це відерце, совок та формочки. Малюків дуже приваблює можливість активно й по різному взаємодіяти з піском: копати, пересипати, будувати. Ігри з піском і водою підводять дитину до опрідечування думки, реалізації її в матеріалі.

Пісок ніби «поглинає» негативну психічну енергію, взаємодія з ним очищає енергетику людини, стабілізує її емоційний стан.

Перенесення традиційних педагогічних занять у пісочницю дає значний виховний і навчальний ефект порівняно зі стандартними формами навчання.

По-перше, посилюється бажання дитини пізнавати щось нове, експериментувати;

По-друге, в пісочниці розвивається тактильна чутливість як основа розвитку ручного інтелекту;

По-третє, гармонічно та інтенсивно розвивається пам'ять, увага, мислення, мовлення, моторика;

По-четверте, вдосконалюється розвиток предметно-ігрової діяльності.

Спрямування піскової терапії

1. Пісок «заземлює» негативну психічну енергію, відбувається гармонізація психоемоційного стану дитини. Заняття та ігри піднімають настрій у дітей, викликають емоції радості, спонукають до діяльності. Діти стають більш впевненими і здатними долати життєві труднощі.
2. У дітей розвивається тактильно-кінестетична чутливість і дрібна моторика рук.
3. Картини з піску дають можливість творчої зміни форми, сюжету, подій, взаємин. Ігри дозволяють реально відчувати політ фантазії і дитячу радість відкриття.
4. Пісочниця – це середовище для спілкування дитини з самим з собою та символами реального світу. Граючись з піском і мініатюрними фігурками діти наближають до себе свій внутрішній світ, щоб уважніше розглянути його, зрозуміти свої бажання, побачити, як краще вийти із складної ситуації.
5. Діти одержують досвід розв'язання конфлікту чи ситуації, який потім переносять у реальність. Ігри-заняття та ігри-казки сприяють формуванню у дітей навичок хорошої поведінки, навичок спілкування та розвиток емоційного світу дошкільнят. У дітей формуються нові

стосунки з однолітками та із самим собою. Завдяки іграм у піску, діти стають добрими, чуйними, уважними. В них формуються почуття делікатності, ввічливості, товариськості. Виробляються і шліфуються культура людського спілкування.

6. Інтенсивніше та гармонійніше відбувається розвиток пізнавальних процесів.

Рекомендації практичним психологам, що працюють з піском

1. Вірити собі. Довіяти своїм почуттям. Коли віриш у диво –диво відбувається.
2. Бути здатним думкою перетворювати життя – щоб життя поступово ставало іншим.
3. Бути спостережливим, уважним до дрібниць, адже саме вони можуть змінити звичайний розвиток подій. Бачити й помічати все, намагатися запам'ятати й мовчати до того часу, поки маленький творець світу не захоче залучити його увагу до себе і своєї картини на піску.
4. Бути допитливим, не давати порад, а запитувати. Такій людині все цікаво, вона «на початку шляху», вона фантазує разом з клієнтом, але в «потрібний момент» зупиняється.
5. Таким, що інтригує, підштовхує, провокує на ризик заглянути трохи далі, пірнути глибше, запитати.
6. Неквапливим і стриманим, не підганяти й не оцінювати, по справжньому вірити в силу творця.
7. Підтримувати словом і справою, попереджати про небезпеку шляху і ні з чим незрівнянну радість перемоги, про неминучість нових доріг і нових випробовувань.
8. Дарувати радість шляху і зустрічей.
9. Чекати й вміти розділити труднощі шляху і радість перемог.
10. Пам'ятати про звершення свого клієнта-попутника.
11. Невпинно надихати на подолання обраного шляху.

Ігри з піском є ефективним методом психологічної допомоги дитині:

- у формуванні впевненості у собі та стійкої самооцінки;
- у гармонізації внутрішнього емоційного стану, зокрема при негативізмі, образливості, конфліктності;
- при переживанні будь-яких травматичних ситуацій, таких як розлучення батьків, втрата близьких;
- в адаптації до будь-яких змін у житті дитини – вступ до дитячого садка, зміна дитячого колективу.

Необхідний матеріал для гри з піском:

- ящик відповідного розміру (50*70*8 см.);
- чистий просіяний пісок;
- лійка з водою;
- колекція мініатюрних фігурок – іграшок (фігурки з «Кіндер-сюрпризу», деталі конструкторів, фігурки з пластику)

Схема моделювання ігор-казок на піску

Етапи гри	Способи	Стиль поведінки дорослого
1. Введення в ігрове середовище	Настанови на активну участь у грі	Довірливий стиль спілкування, уважне ставлення до кожної дитини
2. Ознайомлення з грою та її героями	Початок казки, створення в пісочниці ігрового простору	Позиція «відстороненого оповідача», доброзичливого помічника
3. Моделювання конфлікту, труднощів	Читання продовження казки. З'являються сила зла, які руйнують створений світ на піску	Ситуація в якій дитина діє самостійно, переносить і програє з піском негативні емоції (дорослий, ляльки, фігурки – руйнівники)
4. Вибір допомоги	Звертання дитини за допомогою	Дорослий шукає вихід разом з дитиною, переконує та підбадьорює дітей. Вказує на потенційні можливості дитини
5. Боротьба й допомога	Обігравання дітьми ситуації боротьби з силами зла. Дитина бере на себе роль найближчого йому персонажа. Відновлення піскової країни. Діти – творці нового. Подяка від імені героїв казки.	Виражає впевненість у силах дитини, підтримує, підбадьорює її. Дякує за доброту та вигадки.
6. Перемога	Продовження гри. Святкування перемоги добра над злом	Запитання про почуття дітей, їх настрій, емоційний стан на початку гри, під час боротьби із силами зла, одержання перемоги (емоції, стиль спілкування, поведінка)
7. Перспектива інших пригод	Розповідь про цікаві ігри – казки на наступних заняттях.	Зацікавлення дітей для подальших занять

Ігри-заняття та ігри-казки з піском, спрямовані на корекцію відхилень в особистісному розвитку дітей.

Вони включають в себе:

- Ігри на розвиток дрібної моторики пальців рук та тактильно - кінестетичної чутливості: «Пальчики, долоньки, кулачки – друзі ви мої й помічники»;
- Ігри на корекцію взаємин між дітьми, дітьми та дорослими (поведінка та спілкування), корекцію відхилень в емоційному розвитку: «Дружба зло перемагає – настрій всім нам піднімає»;
- Світ чудес на піску: ігри на формування позитивних рис характеру, навичок партнерської комунікації, розвиток емоцій у дітей. Пізнавальні ігри на піску: «На піску подорожуємо – радість, щастя всім даруємо».

В практиці широко використовуються різні види пізнавальних ігор на піску:

1. Ігри для ознайомлення з оточенням: через них діти пізнають те, що їх оточує: тварини, ріки, міста тощо.
2. Географічні ігри: діти дізнаються, як живуть люди в різних куточках планети, їх стосунки, взаємини.
3. Фантастичні ігри: діти імітують життя на інших планетах. Одержують інформацію про космос, кораблі, дослідження. Розігрують ситуації життя інопланетян. Знаходять вихід із конфліктних ситуацій, звільняючись від внутрішнього напруження.
4. Історичні ігри: ставши учасниками історичних подій, діти обігрують їх у пісочниці, будують, руйнують, вивчають стратегію «бойових дій» і знову відбудовують.
5. Ігри-екскурсії містом: знайомство дітей з рідним містом, його історією. Історія міста, як і життя людей у ньому, має свої радісні і сумні події. Їх із задоволенням розігрують діти на піску.

Широко використовують ігри, які окрім корекції навичок культури спілкування, поведінки та розвитку позитивних емоцій, включають в себе елементи навчання дітей. Ці ігри сприяють розвитку фонематичного слуху у дітей, корекції звуковимови, навчанню читанню і письма, лічби і розв'язуванню задач.

Ці прості ігри допомагають розв'язувати навчальні проблеми. Але головне в них – вирішення психологічних завдань. Діти навчаються чути і виокремлювати певні звуки, що є основою формування правильної звуковимови. Спираючись на зорове, слухове й тактильно-кінестетичне сприйняття – готуємо дитину до навчання в школі. Діти не тільки навчаються зорово запам'ятовувати букви і цифри, але й залучають до цього тілесну пам'ять, графічно відображуючи їх на піску.

Основним у цих іграх є набуття досвіду в розв'язанні проблемних ситуацій між героями казки. Діти вчаться правильно спілкуватися, поводитися. В них розвивається пам'ять, мислення, довільна увага. В іграх діти узагальнюють, аналізують, розмірковують. Діти розвиваються всебічно, набувають позитивних рис характеру, вчаться належно поводитися і спілкуватися, спочатку наслідуючи героїв казки, а потім і в реальному житті.

Ігри бажано проводити з підгрупою дітей або індивідуально в одній великій або декількох малих пісочницях.

Психолог знайомить дітей з іграшкою, що використовуватиметься в іграх із піском, – це може бути Піскунчик, Господиня пісочниці, Королева пісочного світу. Іграшка повинна бути красивою і зручною для дітей, її можна використовувати тільки в пісочниці або (у виняткових випадках) на заняттях у групі, оскільки від її імені психолог оголошує всі правила поведінки заборони і заохочення.

Саме ігри у піску дозволяють розкривати творчі ресурси кожної дитини, сприяють самопізнанню, особистому зростанню. У своїй роботі піскову терапію максимально використовую з розвивальною, навчальною та корекційною метою. (див. додаток 5)

*Арт-терапія –
знижує тривогу,
змінює ставлення до
себе, дає змогу
виразити себе...*

*Засобами
мистецтва у дитини
розвивається почуття
свободи і творчої
активності...*

Навколишній світ дітей наповнений чарівними фарбами, незвичайними кольорами, незвичайними кольорами та казковими зображеннями.

Предметно – практична, ігрова, художня діяльність залежить від досвіду спілкування дошкільників із дорослими та їх власної пізнавальної активності.

Головне, не технічні уміння, а основа особистісної культури дошкільника, закладена образотворчим мистецтвом..

Олівці, фарби, малювання, розфарбовування – одне із улюблених занять дошкільнят. У малюванні найбільше зацікавлюють дітей зміни за допомогою кольору. Малювання дає відчуття «творця», першовідкривача, радість, задоволення і впевненість в собі.

Арт- терапія - засіб психічного розвитку дитини

1. Через малювання діти прагнуть передавати емоційні настрої та стани.
2. Дістають задоволення від спілкування з творами мистецтва, визначають власне ставлення до них, краще розуміють художні образи.
3. Відображають у практичній діяльності власне емоційне ставлення до реального світу, виражають в малюнку свої думки. Одержують задоволення від процесу малювання, почувають себе більш впевненими.
4. Оцінюють свої роботи та роботи однолітків, відчувають радість за досягнення товаришів, ставляться до них із симпатією.
5. В малюнках діти прагнуть передати свої емоції, поведінку, характер, почуття, відтворюють окремі життєві ситуації та розв'язують їх.
6. Малювання сприяє розвитку дрібної моторики.
7. Діти стають більш спостережливими, із задоволенням уявляють та фантазують, краще співпрацюють з однолітками, намагаються домовитися.

До корекційної програми включено малювання фарбами на мокрому. Вільне малювання фарбами через їх змішування – захоплюючий процес. Спочатку діти малюють те, що хочуть самі, а, з часом, відображають події, пережиті в групі, чи почуті від психолога під час розповіді казки, вірша, оповідання.

Після малювання обов'язково обговорюємо з дітьми намальоване, акцентуючи увагу на відчуттях. Також обов'язково робити виставки дитячих робіт. Діти самостійно оцінюють свої роботи та роботи однолітків.

Щоб розвинути в дитини відчуття свободи і творчої активності варто практикувати малювання дорослого разом із дітьми.

Тематика арт-терапевтичних занять для роботи в корекційній групі:

- «Веселка» - знайомство з фарбами та кольорами;
- «Скарб» - експерименти з кольором;
- «Все, що чуємо – намалюємо» - діти малюють, слухаючи музику;
- «Мій настрій» - діти через малюнок передають свій настрій»
- «Мої рідні» - передають настрій близьких людей;
- «Улюблена казочка» - малюють, те що хочуть, передаючи в кольорі настроїв та емоції персонажів;
- «Погода і природа» - сум та радість від явищ в природі;
- «Чудо – малюнок» - зображення чогось фантастичного;
- «Незнайома планета» - фантазування, творчість;
- «В морі, в океані» - уява, творчість;
- «Чудо – Юдо2 – колективна робота: діти вигадують смішну тварину і по черзі малюють її частини;
- «Яким я хочу бути другом» - формування адекватних форм поведінки;
- «Листівка для мами» - діти передають через малюнок почуття до найближчої людини.

Окрім малювання фарбами можна запропонувати й інші техніки: на піску, на склі, розбризкування. Можна в роботі не лише пензлик, а й олівці, крейду, фломастери, поролон, вугілля тощо.

Завдання з використанням арт-терапія позитивно впливають на особистість: знижують тривогу, змінюють ставлення до себе, дають змогу виразити себе, розвивають творчі здібності та почуття. Засобами мистецтва дитина може не тільки виразити себе, але більше довідатись про себе та інших дітей. (див. додаток 6)

*Ігрова терапія є
ефективним
засобом розв'язання
дитячих проблем...*

*Під час гри
дитина самостійно
вчиться
контролювати
ситуацію...*

Гра для дітей – це їхнє життя. І найбільше дошкільнята люблять ігри, в яких можна реалізувати свої бажання, мрії: спорудити будинок, полетіти в космос, танцювати, як балерина. Гра є засобом самовираження дітей. У цьому можна переконатися, спостерігаючи, як малюки грають і як по-різному вони виявляють себе.

Гра — провідна діяльність дошкільнят. А отже, саме за її допомогою психолог дитячого садка має вивчати дитину, розвивати, виховувати, навчати. У грі формується вміння спілкуватися, постає потреба регулювати власні бажання. Відбувається емоційно-вольовий розвиток особистості; набувається досвід долаття труднощів, переживання перемог і поразок, що готує до поведінки у майбутніх реальних, уже серйозніших, життєвих ситуаціях; бурхливо здійснюється й інтелектуальний поступ: удосконалюються мовлення, увага, пам'ять, розвиваються образне мислення, уява тощо.

Розглянемо становлення дитячої гри у різні вікові періоди.

Молодший дошкільний вік. Діти найчастіше граються наодинці, «поряд, але не разом». Основний зміст їхніх ігор — різноманітні маніпуляції з предметами. У сюжетних іграх малюки відтворюють ті дії дорослих, які спостерігають у повсякденні (годують, вдягають, колисають ляльку...). Наприкінці третього року життя об'єднують 2-3 знайомі дії, вводять епізоди з казок. Вибір гри найчастіше визначається ігровим середовищем. Виникають ігри з предметами-замінниками, тоді ж створюються перші короточасні ігрові об'єднання.

Середній дошкільний вік. Ігри гуртують дедалі більше дітей, стають спільними. Чотирирічні дошкільнята не лише відтворюють поведінку дорослих у предметному середовищі, а й імітують певні взаємини між ними. Виділяють ролі і правила, за якими вони будуються, стежать за їх виконанням у грі і дотримують самі. Сюжетно-рольові ігри будуються за темами, які дитина добре знає з власного життєвого досвіду. Здебільшого це ролі сімейні (мама, тато), дитсадківські (няня, вихователь), професійні (лікар, водій), казкові (Вовк, Заєць), комбіновані та ін. Виконавцями ролей виступають іграшки, діти, дорослі. Зростає питома вага предметів-замінників. Певні ігрові дії виконуються символічно, скорочено або лише позначаються словом. Виникає рольова взаємодія.

Старший дошкільний вік. Провідне місце посідають ігри підгрупами, де яскраво виявляються уподобання дітей щодо однолітків. Стає помітною тенденція до лідерства або підлеглості. Діти спільно обговорюють ігровий задум, враховуючи думку партнера. Деякі ігри тривають по кілька днів, а то й

тижнів, імпровізація дедалі частіше поєднується з плановістю, узгодженістю дій і сюжету. Відтворюються різноманітні взаємини між людьми, з'являються сюжети суспільного спрямування, рольова взаємодія набуває змістовності, безпосередні ігрові дії вже замінюються словом; використовуються іграшки, предмети-замінники, природний матеріал. Помітне прагнення до дотримання правил, усвідомлення їх як необхідної умови реалізації гри.

В основі різних методик ігрової терапії лежить визначення того, що гра чинить сильний вплив на розвиток особистості. Гра – найприродніший спосіб самовираження дитини і провідна діяльність, яка забезпечує її розвиток. У грі діти мають змогу реалізувати дії, які вони не можуть здійснити у реальному житті, виразити ретельно приховані почуття, як-от страх, агресія, тривога, розчарування, сором. Виражаючи ці почуття, дитина навчається розбиратися у них, керувати ними і, навіть, позбуватися їх, стаючи впевненішою у собі, своїх можливостях.

Ігрова терапія орієнтована на дітей віком від 3 до 10 років і є ефективним засобом розв'язання найрізноманітніших дитячих проблем, зокрема таких, як: емоційна нестійкість, страхи, негативізм, демонстративність, конфліктність, дефіцит уваги, уникнення розумових зусиль, негативний емоційний стан після розлучення батьків; нав'язливі форми поведінки, негативний емоційний стан унаслідок насильства, тривожність, недостатньо сформована Я-концепція, порушення взаємовідносин між дитиною і батьками.

Дитина, з якою починає працювати практичний психолог, подібно до зернятка. Психолог створює середовище – своєрідний ґрунт, у якому це зернятко може прорости, та забезпечує взаємодію, яка необхідна дитині для розвитку, як вода зернятку для проростання. Однак, він не в силах змусити зернятко прорости хоч трохи швидше, ніж закладено природою. Створити сприятливе середовище, практичний психолог може лише чекати активізації внутрішніх сил дитини, що забезпечують її розвиток. Отже, мета практичного психолога під час проведення ігрової терапії полягає у тому, щоб допомогти дитині: навчитися приймати себе, навчитися відповідати за свої вчинки, набути навичок самоконтролю, сформувати позитивне уявлення про себе, навчитися самостійно приймати рішення, виробити внутрішні критерії оцінки, навчитися контролювати ситуацію, навчитися долати труднощі, повірити у себе.

Під час ігрового заняття практичному психологу належить активна роль. Зокрема, він виконує такі функції:

- спостерігає за грою дитини та фіксує принципово важливі моменти цього процесу, а саме: перебіг гри; спосіб використання ігрових матеріалів; особливості їх відбору; стиль, що домінує у поведінці дитини; ступінь організованості поведінки дитини; основний сюжет гри;
- аналізує зміст гри, виявляючи наявність теми самотності, проявів агресії;
- оцінює комунікативні навички дитини;

- контактує з дитиною.

Перелік іграшок та матеріалів для ігрової терапії

Іграшки, що відтворюють об'єкти повсякденного життя і використовуються для розвитку комунікативних навичок, виявлення проблем у сім'ї: лялькова сім'я; іграшковий будинок; меблі та приладдя до іграшкового будинку; велика лялька з текстильних матеріалів, пляшки для вигодовування, соски; фігурки тварин; ляльковий театр; іграшковий телефон; машинки та літачки; будівельні матеріали; м'ячі; медичний набір тощо.

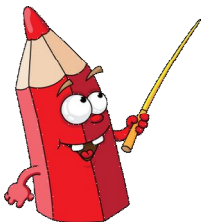
Іграшки, що використовуються для вираження агресії і страхів: солдатики; монстри; іграшкова зброя; дерев'яний молоток; фігурки хижих тварин тощо.

Ігрова терапія у корекційній роботі дає дитині змогу безпечно виразити та усвідомити свої пригнічені почуття, емоції, потреби і думки. Ігрові методики усунення страхів, сорому, негативізму, гніву забезпечать належний розвиток особистості дитини, формують у неї здатність до емоційної саморегуляції, виховують емоційну стійкість. (див. додаток 7)

*Чи зможе дитина зайняти
своє гідне місце у широкому
оточуючому світі? Це залежить не
лише від педагогів, але й від батьків
і самої дитини...*

Психологічна допомога батькам у вихованні дитини

Батьки є першими педагогами. Вони зобов'язані закласти основи фізичного, естетичного, морального, інтелектуального розвитку особистості дитини в дошкільному віці...

Щоб привернути увагу батьків до долі власної дитини, допомогти зрозуміти вирішальне значення ранніх та дошкільних років розвитку, ролі батьків у формуванні базових якостей в закладі діє «Школа молодих батьків», де висвітлюються консультації з різних питань психологічного виховання. Перед практичним психологом стоять завдання пробуджувати і підтримувати у батьків потребу в спеціальних психологічних знаннях щодо розвитку дитини. Співпрацюючи з батьками, практичний психолог надає консультативну допомогу у вирішенні проблем розвитку дитини:

- «Як підготувати дитину до дитячого садка»;
- «Адаптаційний період у дітей»;
- «Психологічні особливості дітей трирічного, чотирирічного, п'ятирічного, шестирічного віку»;
- «Поради щодо профілактики виникнення страхів у дітей»;
- «Здібності, коли і як вони розвиваються»;
- «Поради батькам щодо розвитку уваги»;
- «Що дитина повинна вміти в 5-6 років»;
- «Готовність до шкільного життя»;
- «Пам'ятки для батьків».

Отже, психологічне консультування полягає в допомозі батькам, які вперше приводять дитину до дошкільного закладу, усвідомити психічне навантаження, яке доведеться пережити дитині під час періоду адаптації; в налагодженні постійних психолого-педагогічних взаємин з вихователями, підвищенні психологічної компетентності з певних питань, що сприятиме кращому розумінню батькам себе, своєї ролі у житті дитини і самої дитини й позитивному ставленні до неї.

Формами та тематикою консультативної роботи психолога з батьками є :

1. Лекції, під час яких аналізуються типові труднощі та помилки у спілкування з дітьми певного віку;
2. Тренінги, групові дискусії, в яких батьки вчаться більш ефективно взаємодіяти одне із одним та зі своєю дитиною;
3. Індивідуальні бесіди з батьками, під час яких практичний психолог знайомить із результатами психологічного обстеження їхньої дитини, інформує про її потенційні можливості, труднощі та про засоби, які можуть покращити психічний стан дитини;
4. Семінари-практикуми - метою яких є корекція виховної позиції батьків, створення сприятливих умов для розвитку особистості дитини.

(див. додаток 8)

Співпраця психолога, вихователів і сім'ї допомагає не тільки виявити проблему, що стала причиною складних взаємин батьків з дитиною, а й показати можливості її вирішення. При цьому необхідно прагнути до встановлення рівноправних відносин між педагогом-психологом, вихователем і батьками. Вони характеризуються тим, що у батьків формується установка на контакт, повну згоду, залишаючи право на власну точку зору. Взаємовідносини протікають в дусі рівноправності партнерів. Батьки не пасивно вислуховують рекомендації фахівців, а самі беруть участь у складанні плану роботи з дитиною вдома.

Робота з батьками результативна, якщо будується поетапно, виходячи з таких *принципів*, як:

- Довіра відносин - цей принцип передбачає забезпечення віри батьків в професійну компетентність, тактовність і доброзичливість педагогів, їх вміння зрозуміти і допомогти вирішити проблеми сімейного виховання;
- Особистісна зацікавленість батьків - визначаючи цей принцип, ми виходимо з постулату педагогічної діяльності, згідно з яким «нікого нічому не можна змусити, людина повинна сама захотіти навчатися, саме цьому і саме в мене», тобто у своєї педагогічній освіті (просвітництві) батьки повинні побачити особистісний смисл, який допоможе їм правильно будувати спілкування і спільну діяльність з дитиною, зробити педагогічну позицію адекватною, гнучкою, рухливою і прогностичною;
- Підхід до батьків не як до об'єктів виховання, а як до активного суб'єкте процесу взаємодії - по - перше, визначаючи зміст, форми роботи з батьками, необхідно виходити з того факту, що саме батьки для нас є соціальними замовниками, по - друге, вони для нас не учні, а партнери, і ми їм допомагаємо, а не вчимо виховувати їх власних дітей і те, що ми їм пропонуємо повинно бути цікаво і корисно;
- Затвердження їх самоцінності - тільки батьки, що себе поважають, можуть виховати здорову і вільну особистість - цей принцип, по - перше, передбачає прояв граничного поваги до кожного з батьків, визнання його індивідуальності й неповторності, права на помилки і помилки, по - друге, відмова від суддівської позиції по відношенню до них, надання їм підтримки; по - третє, створення умов, при яких батьки зможуть найбільш максимально і плідно виявити свої позитивні якості та здібності;
- Емансипація батьків - цей принцип передбачає по - перше, звільнення батьків від колишніх поглядів, установок на виховання та самої дитини як на нетямущого малюка, якому треба постійно підказувати, допомагати, поведінкою якого треба керувати, по - друге, пробудження їх бажання краще пізнати самих себе, що в кінцевому підсумку допоможе їм краще зрозуміти своїх дітей.

Список використаної літератури

1. Архипова А.М. Подготовка ребенка к школе. – Екатеринбург, 2004.
2. Адаптація дітей до умов дитячого садка // Психолог дошкілля, № 4, 2009.
3. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” / Наук. ред. та упоряд. О.Л.Кононко. – 2-ге вид., випр. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
4. Бистров о.Л. Бистрова О.С. Мислення. Розвивальні ігрові вправи. - Х.: Торсінг, 2004. – 80 с.
5. Все про адаптацію: Спецвипуск / Психолог. – 2004. - № 25 – 26.
6. Вороніна Т.В. Педагогічна рада у дитячому садку. – К.: Шк. Світ, 2010. – С. 63
7. Готуємось до школи: Книга для батьків майбутніх першокласників. – М.: Олімп, 1999. – 160с.
8. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе. – М. , 2000.
9. Галанов О.С. Психічний і фізичний розвиток дитини від трьох до п'яти років: Посібник для працівників дошкільних освітніх закладів і батьків – Х.: Вид – во «Ранок», 2009.
10. Дитина має бути здоровою/упоряд. Н. Шашенюк. – К.: Шк. Світ, 2009. – 128с.
11. Задесенець М.П. Вікові особливості розвитку дітей і формування їх особистості. – К.: Вища школа, 1978. – С. 38.
12. Ильина Н.Н. 100 психологических тестов и упражнений для подготовки ребенка к школе. – М.: Аквариум-Принт, 2005.
13. Мони́на Г.Б. Передшкольный бум. Что нужно знать родителям будущего первоклассника. – Екатеринбург, 2007.
14. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” / О.Л.Кононко, З.П.Плохій, А.М.Гончаренко [та ін.]. – К.: Світич, 2009. – 208 с.
15. Марінушкіна О.Є. Порадник практичного психолога. – Х.: Основа, 2007.
16. Нижник Г. Обдаровані діти: робота з дітьми, педагогами та батьками // Психолог дошкілля, вкладка, 2009, № 4.
17. Нечипорук Н.І. Розвивальні ігри для дошкільників. – Х., 2007.
18. Особливості розвитку уяви дітей / упорядники І.Карабаєва, С. Ладивір. – К.: Шкільний світ, 2008.
19. Пахарь О. Інтерактивні методи навчання педагогів // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2011. - №8. – С.35-38
20. Психологічні заняття з дошкільниками / упорядник Т.Червонна. – К.: Шкільний світ, 2008.
21. Пісочна терапія в роботі з дошкільниками / Упоряд. Л.А.Шик, Н.І. Дикань, О.М. Гладченко – Х.: Вид. група «Основа», 2010.
22. Карабаєва. Пісок як матеріал для розвитку творчості та навчання дітей//Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010.
23. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К.: Радянська школа, 1989.

Додатки

Робота з педагогами

До педагогів дошкільних закладів постійно змінюються і зростають вимоги. Щоб успішно працювати з дошкільниками та батьками, педагогам потрібно дбати про власне вдосконалення та професійне зростання.

Тренінгове заняття: «Формування творчої особистості педагога»

Мета: розширювати знання педагогів щодо професійної майстерності сучасного педагога; розвивати творчу уяву та комунікативні можливості; викликати бажання дискутувати, спонукати до творчості в практичній роботі з дітьми.

Хід заняття

Ознайомлення учасників із правилами роботи на занятті

Психолог визначає та закріплює на демонстраційному стенді правила продуктивної роботи на занятті, створює сприятливий психологічний клімат.

- не перебивати один одного;
- не оцінювати і не засуджувати жодні висловлювання як погані чи хороші;
- не давати порад, коли цього не просять учасники;
- намагатися дотримуватися теми обговорення;
- брати участь в обговоренні проблеми за бажанням;
- дотримуватися принципу конфіденційності;
- враховувати час обговорення;
- критикувати не людину, а конкретний вчинок.

Вправа «Самопрезентація»

Мета: підвищення самооцінки, налаштування на успіх.

Психолог. Для цієї вправи нам потрібен клубок ниток, який учасники кидатимуть один одному в довільному порядку. Той, хто упіймав клубок, називає своє ім'я і продовжить таке речення: «Моє життєве кредо – це...». Потім павутиння, що утворилося, розплутують у зворотному порядку. Цю вправу можна виконувати з м'ячем.

Вправа «Мої очікування»

Мета: визначення сподівання та очікування щодо заняття.

Психолог. Вправа, яка пропонується вашій увазі, називається «Мої очікування». Напишіть на аркушах паперу, вирізаних у вигляді іграшки на новорічну ялинку, те, що ви очікуєте від заняття, починаючи зі слів «Я очікую...». (Учасники кладуть умовні ялинкові прикраси у коробку під ялинку.)

Інформаційне повідомлення

Психолог. Творчість – це здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях та схильність до глибокого усвідомлення свого досвіду. Стимулом педагогічної творчості є визнання дітей та батьків. Рушійною силою – любов до дітей, прагнення якомога краще виховати і навчити. База творчого підходу до своєї діяльності – знання методик, передового педагогічного досвіду. Творчого педагога відзначає постійний пошук оптимальних дидактичних, виховних, методичних і педагогічних рішень. Творчості можна навчитися, вона тісно пов'язана з педагогічною майстерністю.

Вправа « Проблема по колу»

Мета: визначення проблем у роботі педагогів пов'язаних із творчістю.

Психолог. Учасникам, які сидять по колу, пропоную дати письмову відповідь на запитання «Моя основна проблема, пов'язана з творчістю у

роботі, це...», вклавши її у конверт. (Далі спільно з учасниками обговорюються відповіді, знаходяться конкретні поради та рекомендації.)

Примітка: відповіді на запитання можуть бути анонімними.

Вправа «Якість творчої людини»

Мета: усвідомлення особливостей проявів творчості у роботі

Психолог. Учасники кидають один одному м'яч, при цьому називають якості та особливості поведінки творчої людини.

Інформаційне повідомлення

Психолог. Без педагога з неординарним мисленням сучасний дошкільний заклад не може існувати. Адже лише такі педагоги здатні виховувати творчу особистість. Високого рівня в своїй роботі педагог досягає на основі творчості і обов'язково за рахунок сумлінності, працелюбства, подолання труднощів.

В. О. Сухомлинський наголошував, «Що робота педагога – це творчість, а не буденне зштовхування в дітей знань». Він підкреслював, що справжній вчитель – майстер не може жити без творчості, повторюючи одне й те саме все своє життя. Тільки творчий педагог може розвинути творчі можливості, творчі здібності дітей.

Вправа «Бліц-опитування»

Мета: зосередження уваги учасників на основних аспектах педагогічної творчості.

Психолог. Учасникам пропоную об'єднатися у групи. Кожна група одержує завдання на які слід дати відповіді:

1. Що спонукає вихователя творити?
2. Які риси притаманні творчому педагогу?
3. Як впливає творча діяльність вихователя на творчість дітей?
4. педагогічна творчість – це право чи обов'язок вихователя?
5. Чи можливе творче завдання педагога без постійного розвитку загальної культури особистості?

Вправа « Що написано на картці»

Мета: розширення творчих здібностей шляхом невербальних знаків.

Психолог. Творчому педагогу надзвичайно важливо вміти розуміти невербальні сигнали. Тому ця вправа допоможе вам потренуватись на вмінні «читати» невербальні знаки. Кожній групі роздані картки із двома словами (предмети, події, явища із життя дошкільного закладу) і ви маєте невербальними знаками (мімікою, жестами) показати іншим групам, а ті в свою чергу повинні відгадати.

Приклади слів: куточок живої природи, перспективне планування, кабінет завідувачої, музичне заняття, новорічне свято, новачок у групі, педагогічна рада і т.д.

Вправа «Сильна ланка»

Мета: активізація образної пам'яті і творчої уяви, розвиток швидкості та гнучкості думки.

Психолог. Всі ми дуже різні, але нас поєднує спільна справа – ми педагоги. Учитися важко, але вчитися ще важче: щоб дати дитині іскру знань, педагогу треба увібрати в себе море світла. Пропоную вам вправу «Сильна

ланка», саме сильна, бо кожен з вас – сильна особистість. Вам слід назвати автора слів:

- «Щоб стати справжнім вихователем для дітей, треба віддати їм своє серце» (В. Сухомлинський);
- «Творча праця можлива тільки тоді, коли людина ставиться до роботи з любов'ю» (А. Макаренко);
- «Серце віддаю дітям» (В. Сухомлинський);
- «Хто осягає нове, викохуючи старе, той може бути вчителем» (Конфуцій);
- «В кожній людині є «золота жилка» і майстерність педагога розкрити її» (В. Сухомлинський).

Вправа «Реклама»

Мета: розвиток оригінальності і гнучкості мислення, стимулювання творчої уяви та фантазії.

Психолог. Педагогічна праця – це єдність трьох чинників – педагогічної творчості, педагогічного спілкування та особистості вихователя. Перед вами матеріали (папір А4, кольоровий папір та картон, ножиці, клей, нитки, пінопласт, іграшки з кіндер-сюрпризів) якими ви можете скористатися, включивши свою творчу фантазію, створити рекламу творчого педагога. *(Представник групи коротко презентує свою рекламу)*

Вправа «Мої очікування»

Психолог. Пропоную усім учасникам висловити свої враження від тренінгу, підійти до ялинки, взяти свою іграшку з коробки, і якщо ваші сподівання справдились прикрасити ялинку.

Підсумок

Шановні колеги! Я бажаю вам успіхів у творчій діяльності. Дякую за активність і щирість у роботі.

Тренінгове заняття: «Самоосвіта – найважливіша умова професійного росту педагога»

Вправа «Мої очікування»

Психолог: Давайте уявимо собі, що ми потрапили з вами до Крамниці професійного росту педагога. Зараз ви на стікерах напишіть свої очікування, озвучите їх і приклеїте на символічному зображенні Крамниці.

Психолог: Я сподіваюсь, що ваші очікування збудуться, тому переходимо до основної частини заняття. Пропоную всім педагогам розділитися на підгрупи.

Вдосконалюватися потрібно все життя. І чим більше пізнаєш, тим більше розумієш, скільки ще корисного можна почерпнути для себе. Сучасний вихователь – це професіонал, він має бути і артистом, і художником, і письменником, і співаком, але при всьому цьому залишатися і учнем. Хороший педагог постійно повинен продовжувати вчитися: вчитися працювати над собою, вчитися спілкуватися з дітьми, вчитися готуватися до занять. Вчитися... вчитися і ще раз вчитися.

Вправа «Методи самоосвіти»

Завдання для підгруп: назвати види діяльності в процесі самоосвіти, які сприяють професійному зростанню. Тобто назвати методи або форми самоосвіти. (Перегляд телепередач, атестація, читання відповідної літератури, інтернет, курси підвищення кваліфікації, відвідування семінарів, практикумів, спілкування з колегами і т.д.). Один представник групи висловлює думки.

Вправа «Мотиви»

Кожній з підгруп роздані картки на яких розписані мотиви, які спонукають до самоосвіти. Виберіть ті, які на вашу думку є найактуальнішими і обов'язково обґрунтуйте вашу думку.

Мотиви, які спонукають до самоосвіти:

- бажання творчості;
- зміни, що відбуваються в житті суспільства;
- конкуренція;
- громадська думка;
- матеріальне стимулювання;
- інтерес.

Вправа «Чим я можу бути цікавий?»

Кожній з підгруп на вибір пропоную взяти картку з описом певних ситуацій. Учасники тренінгу повинні, включивши свою фантазію вийти з конкретної ситуації.

СИТУАЦІЯ 1

До вас у дитячий садок приїжджає Є. Комаровський із проханням записати відеоролик для передачі «Школа доктора Комаровського». Що оригінальне запропонуєте?

СИТУАЦІЯ 2

Ви працюєте вихователями в оздоровчому таборі. Увечері маєте виступити на конкурсі художньої самодіяльності серед вихователів. Який номер підготуєте?

СИТУАЦІЯ 3

Ви – учасники конкурсу «Міс Березне». Увечері маєте взяти участь у конкурсі художньої самодіяльності. Чи є у вас щось на цей випадок? Чим би могли бути цікаві?

СИТУАЦІЯ 4

Ви – учасники конкурсу «Україна має талант». Увечері ваш виступ або показ певної творчої роботи. Чи маєте щось цікаве на цей випадок?

Вправа «Творче оголошення»

Оголошення – це постійний атрибут спілкування з батьками. Найчастіше оголошення мають офіційний характер. Давайте до оголошення поставимося творчо. Це може бути реклама у віршованій формі, чи можливо листівка творчого характеру. Пофантазуйте. Кожній з підгруп на вибір пропоную взяти картку з певним оголошенням. Потім представники груп зроблять презентацію. (Приклади оголошень: свято Матері, батьківські збори, лялькова вистава, день весняного благоустрою, день відкритих дверей)

Етюд «Занедбаний сад»

Сядьте зручно, заплющте очі і дихайте спокійно. Уявіть великий білий екран. Поставте перед екраном фільтр вашого улюбленого кольору. Поступово він віддаляється від вас, стає меншим, і ось зовсім розчиняється... , а ви, розслаблені і спокійні, готові вирушити у довгу подорож до стародавнього таємничого, покинутого замку. Ви бачите високу кам'яну стіну, обвиту плющем, у якій є невеликі дерев'яні дверцята. Відчиніть їх і зазирніть. Ви бачите чудову природу: шовкові трави, чудернацькі квіти, дивні дерева, чудовий спів птахів, які своїми м'якими голосами запрошують вас зайти, тихо наспівуючи: «Заходь, заходь, заходь...», - і ви опиняєтесь у прекрасному, але занедбаному садку. Рослини так буяють, що не видно землі, і важко знайти стежку. Вам хочеться довести все тут до ладу, і ви починаєте полоти бур'ян, підрізати гілки, виносити суху траву, все, все зайве, обкопуєте, поливаєте, словом, наводите повний лад. За деякий час оглядаєте те, що зробили і порівнюєте з тією частиною саду, якої ще не торкалися.

Ви задоволені результатом своєї праці, і таємничі голоси саду і спів птахів шепочуть: як гарно, як чисто, як дивовижно добре. Ви чуєте слова подяки, і радо відзначаєте, що все і завжди потребує догляду, турботи і уваги. І навіть сама по собі чудова природа, щоб тішити око, потребує турботливих рук, терпіння і любові. Ви вдоволено оглядаєте ще і ще цю дивовижну красу і повертаєтесь до кімнати, упевнені: ви в цьому світі потрібні, ви – джерело розуму, спокою та гармонії.

Ви отримали задоволення від впорядкованого саду. І так само коли ви навчаєтесь, самовдосконалюєтесь вам легко та цікаво працювати з дітьми, батьками та колегами.

Вправа « Портфель корисних знань»

Шановні педагоги. Підійдіть до Крамниці професійного росту педагога, і якщо ви взяли дещо цікаве для себе на тренінгу, то переклейте ваші очікування до «Портфеля корисних знань».

Підсумок. Психолог: Дякую вам за активність та щирість у роботі. «Щоб дати дитині іскру знань, педагогу треба увібрати в себе море світла»

Круглий стіл: «Психологічний супровід впровадження Базового компоненту дошкільної освіти через програму

розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі»

Мета:

1. Обговорити шляхи підготовки педколективів до впровадження Базового компоненту дошкільної освіти.
2. Розглянути, що треба зробити для того, щоб процес перебудови педагогічної діяльності став легшим та швидшим.

№ п/п	Зміст роботи	Час
1	Відкриття круглого столу. Визначення теми та мети зустрічі. Вступне слово.	5 хв
2	Дискусія: - Чи є Базовий компонент, програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» інновацією? - Що є метою впровадження БК? - Чи існують проблеми щодо впровадження БК? - які? - Чи готовий наш педколектив працювати за БК? - чому?	15 хв
3	Вправа «Асоціації» – «ІННОВАЦІЯ»	10 хв
4	Анкета «Готовність до здійснення інноваційної діяльності». Ознайомлення з матеріалами додатків.	10 хв
5	Розробка алгоритму психолого-педагогічного супроводу впровадження БК.	30 хв
6	Вправа «Кошик з горіхами»	10 хв
7	Підсумки: - Що було важливим у нашому діалозі? - Яким буде Ваш перший крок на шляху впровадження БК?	10 хв
Загальний час роботи		90 хв

Матеріали круглого столу

Першорядним завданням педагогів дошкільного навчального закладу є створення умов для формування творчої, життєво компетентної особистості, здатної реалізувати свій потенціал у сучасному суспільстві. Тому вкрай актуальним є перехід до особистісно-орієнтованого навчання та виховання. Базовий компонент через програму «Я у Світі», яка є програмою нового типу, робота за якою забезпечує реалізацію освітніх завдань у сучасному виховному процесі. Ця програма вимагає від педагогів інших підходів до дітей, упровадження нових освітніх технологій.

Дискусія:

1. Чи є Базовий компонент, програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» інновацією? Обговорення критеріїв інновації.

–*новизна*, що дає змогу визначити рівень новизни досвіду;

–*оптимальність*, яка сприяє досягненню високих результатів за найменших витрат часу фізичних, розумових сил;

–*результативність* та *ефективність*, що означає певну стійкість позитивних результатів у діяльності педагога;

–*можливість творчого застосування в масовому досвіді*, що передбачає придатність апробованого досвіду для масового впровадження в загальноосвітніх закладах.

2. Що є метою впровадження БК?

–необхідність виховання свідомої особистості;

–формування в дошкільників елементарних форм відповідального самовизначення;

–розвиток у них почуття власної гідності, що ґрунтується на самоповазі й визнанні значущими людьми їхніх чеснот;

–збалансування індивідуальних та соціальних інтересів зростаючої особистості, налаштуватися на дійове й гармонійне поєднання «Я» і «Світу».

3. Чи існують проблеми щодо впровадження БК?

–обговорили існуючі проблеми, серед яких: страх переходу на нову Програму, розгубленість педагогів, відсутність достатньої кількості методичних матеріалів для роботи вихователів ДНЗ тощо.

4. Чи готовий наш педколектив працювати за БК?

Вправа «Асоціації»

Мета: визначити основні риси, необхідні педагогу/психологу для здійснення інноваційної діяльності.

Учасники висловлювали асоціації на кожну букву зі слова «Інновація».

І – *індивідуальність*

Н – *новаторство*

Н – *нестандартність*

О – *особистість, об'єднаність*

В – *варіативність*

А – *активність*

Ц – *цілеспрямованість*

І – *ініціативність*

Я – *Я*

Обговорення: які основні риси необхідні педагогу/психологу для здійснення інноваційної діяльності.

Анкета «Готовність до здійснення інноваційної діяльності».

Ознайомлення з матеріалами роздатки.

Однією з важливих рис, умов успішності діяльності педагога як професіонала є готовність до інноваційної діяльності. Джерела готовності до

інноваційної діяльності охоплюють проблематику особистісного розвитку, професійної спрямованості, професійної освіти, виховання і самовиховання, професійного самовизначення.

Готовність до здійснення інноваційної діяльності (анкета для педагогів)

Інструкція: якщо ви згодні з висловлюванням, вам це підходить – поставте відповідь «так». Якщо ви не згодні, вам це не підходить – поставте «ні».

1. У мене часто з'являється бажання більше знати про себе.
2. Я вважаю, що не маю потреби в чомусь змінюватися.
3. Я впевнений у своїх силах.
4. Я вірю: заплановане мною – здійсниться.
5. У мене немає бажання знати свої плюси і мінуси.
6. У моїх планах найчастіше сподіваюся на удачу, ніж на себе.
7. Я хочу краще та ефективніше працювати, застосовуючи нові технології.
8. Я вмію примусити себе змінюватися, коли це потрібно.
9. Мої невдачі частіше пов'язані з невмінням щось робити.
10. Я цікавлюся думкою інших про мої риси та здібності.
11. Мені важко самостійно застосовувати нове у своїй професійній діяльності, легше використовувати технології, перевірені часом.
12. У будь-якій справі я не боюся невдач і помилок.
13. Мої здібності та вміння відповідають вимогам професії.
14. Обставини сильніші за мене, навіть якщо я дуже бажаю що-небудь змінити.

Обробка результатів: проводиться за ключем.

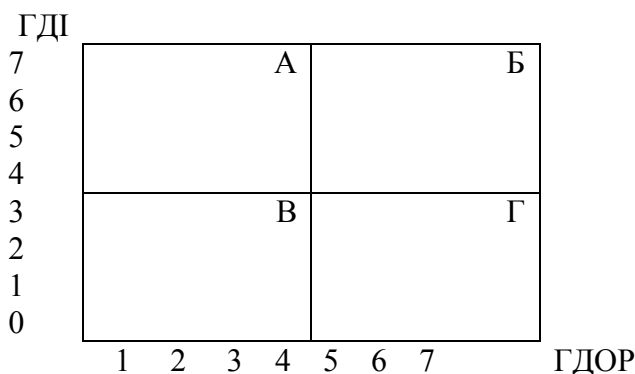
Ключ: 1+, 2–, 3+, 4+, 5–, 6–, 7+, 8+, 9+, 10+, 11–, 12+, 13–, 14–.

Інтерпретація результатів:

Готовність до особистісного розвитку (ГДОР) – максимальне значення може дорівнювати 7 балам: відповіді на запитання – 1,2,5,7,9,10,13.

Готовність до інновацій (ГДІ) – максимальне значення може дорівнювати 7 балам: відповіді на запитання – 3,4,6,8,11,12,14.

Одержані значення за ГДОР та ГДІ переносимо на координатну площину, де ставимо точку перетину значень.

Площина А: “Можу, але не хочу” – ви дуже схильні до інноваційної діяльності, навіть більше, ніж вам хотілося б.

Площина Б. “Хочу знати свої особистісні риси та готовий до інновацій”.

Площина В. “Не хочу і не можу”.

Розробка алгоритму психолого-педагогічного супроводу впровадження БК.

Мета: визначити межі взаємодії учасників НВП.

Кожен учасник навчально-виховного процесу несе особисту відповідальність за реалізацію впровадження Базової програми «Я у Світі».

Спробуємо розподілити, які задачі стоять перед:

- вихователями – по відношенню до дітей та батьків;
- психологами – по відношенню до педагогів, дітей, батьків.

Вправа “Кошик з горіхами”

Мета: усвідомити індивідуальність кожної людини.

Кожен учасник по колу виймає по 2-3 горіхи з кошика і описує їх, не повторюючись. ...

А якщо спробувати ці горіхи вскрити? ...

Обговорення. ...

Підсумок: всі ми різні, кожна людина має свою неповторну індивідуальність. Знаходячи “ключик” до кожного, головним принципом має стати “не нашкодь”.

Підсумком цього засідання було:

- визначили проблеми з якими стикаються педагоги щодо впровадження нової Програми;
- створили єдиний перелік завдань, які стоять перед психологами та педагогами щодо впровадження Базової програми «Я у Світі»;
- визначили перші кроки на шляху психологічного супроводу впровадження Базової програми «Я у Світі».

Ігрові техніки на допомогу адаптації дитини до ДНЗ

*Тонко реагувати, бережно
торкатися, ненав'язливо любити – це і
є основні сходинки до серця дитини...*

Реалізація ігрових технік полегшить адаптацію дітей до нових соціальних умов, допоможе їм адекватно сприймати себе та інших дітей, опанувати конструктивні форми поведінки й основи комунікабельності.

Гра 1. «А мене звати...»

Мета: розвивати бажання познайомитися, вчити ввічливо звертатися одне до одного; розвивати відчуття єдності, причетності до групи.

Обладнання: квітка або м'яч.

Хід гри

Кожна дитина, стоячи у колі, звертається (по черзі) до свого сусіда праворуч, передає йому квітку або м'яч, називає своє ім'я і за бажанням трохи розповідає про себе.

Гра 2. «Луна»

Мета: вчити запам'ятовувати імена дітей групи; розвивати єдність, задоволення від перебування в центрі уваги.

Хід гри

Діти сидять кружка на килимі. Дитина, яка сидить праворуч від психолога, промовляє своє ім'я і плескає у долоні ось так: «Ма–ри – на», а діти всієї групи повторюють за ним це ім'я, як луна. Отож ім'я кожної дитини буде повторюватись кілька разів.

Рухлива гра 3. «Равлик»

Мета: продовжувати знайомити дітей одне з одним; розвивати увагу, пам'ять, уміння відповідати на сигнал.

Хід гри

Діти довільно рухаються по кімнаті, а на сигнал: «Равлик!» - присідають, називаючи по черзі своє ім'я, і набирають пози равлика.

Гра 4. «Велике дерево»

Мета: вчити відчувати, що разом, у гурті краще і гратися, і вчитися, і працювати, і відпочивати; розвивати позитивну мотивацію до відвідування дошкільного закладу.

Хід гри

Діти стоять у колі, побравшись за руки, утворюючи велике, сильне дерево. Прислухаються, як шелестять його листочки, коли дме вітер (діти разом розгойдуються). Відчувають, як воно живе, дихає (дихають разом: крок уперед – вдих, піднімають руки; крок назад – видих, опускають руки). Доходимо висновку: «Коли ми разом – нас багато, і ми велике, міцне дерево».

Гра 5. «Потяг»

Мета: закріплювати вміння знайомитися в різний спосіб; розвивати слухове сприйняття, координацію рухів; сприяти нейтралізації негативної емоційної енергії та агресивної поведінки.

Хід гри

Психолог: Зараз ми з вами утворимо потяг. Спочатку я буду локомотивом, і коли їхатиму по колу, то буду плескати в долоні й промовляти своє ім'я: «Оле – на...» Я зробила коло, а тепер на моє місце нехай стане хтось із вас, а я стану, як і ви, вагончиком – причеплюся до «локомотива». Тепер він поїде, а ми всі разом промовлятимемо його ім'я: «Дмит – рику, Дмит – рику...» Рушаймо!» І так доти, доки всі діти по черзі не будуть «локомотивом» і не візьмуть участь у грі.

Гра 6. «Морський банан»

Мета: розвивати відчуття єдності, згуртованості; навички самоконтролю та комунікабельності.

Хід гри

Грають групами по п'ятеро дітей, сидячи на лаві. Психолог перед початком гри пояснює, що морський банан – це гумовий човен, формою дещо схожий на банан. Пропонує дітям уявити, що вони катаються на морському банані: для цього мають міцно триматися одне одного за лікті, щоб не розірвався ланцюжок і ніхто не впав у воду. За командою психолога діти нахиляються праворуч, ліворуч. Завдання: не загубити нікого з «пасажирів», і не зробити нікому боляче. Якщо хтось «падає» з банана, усі разом мають вигукнути його ім'я.

Гра 7. «Клубочок»

Мета: закріпити знання дітей одне про одного, їхні вміння звертатися до товаришів на ім'я, брати участь у колективній грі; позитивне ставлення до відвідування дитячого садка.

Хід гри

Психолог стоїть у центрі кола, яке утворюють всі діти групи. Він виконує роль клубочка. Один із малюків перший підходить до психолога, бере його за руку; в цей час уся група називає разом ім'я цієї дитини; потім те саме робить друга дитина, беручи за руку вже першу дитину і «намотуючись» навколо «клубочка» - психолога. Гра завершується, коли остання дитина «намотається» навколо клубочка. Висновок, до якого мають дійти діти: «Разом – добре; мене всі знають, і я знаю всіх».

Гра 8. «Відгадай, хто тебе покликав»

Мета: закріпити навички позитивної соціальної поведінки; диференціювати слухове сприйняття, співвідносячи людину з її голосом.

Хід гри

Грають по двоє, третя дитина – ведуча. Діти, кожний по черзі, називають ведучого на ім'я. Завдання ведучого – відгадати, хто його покликав.

Розвиток психічних процесів у дошкільників

*«Кожна дитина
розквітає по-
своєму...»*

Ігри на розвиток психічних процесів

Гра 1. «Забавна мозаїка»

Мета: розвиток уваги, спостережливості та сприймання.

Обладнання: картки із зображенням тварин, розрізні картки.

Хід гри

Кожна дитина одержує зображення мордочки якоїсь тварини (поросяти, жабеняти, їжака тощо.) і такий же малюнок, розрізаних на 10 частин у вигляді квадратів і прямокутників.

Необхідно скласти з частин ціле зображення тварин. Залежно від рівня розвитку кожної окремої дитини припустиме виконання завдання прийомом накладання.

Гра 2. «Змалюй»

Мета: розвиток уваги, кмітливості, спостережливості, дрібної моторики руки.

Обладнання: два малюнки із зображенням будинків.

Хід гри

Психолог викладає перед дітьми по черзі 3 – 5 варіантів малюнка «Будиночок». Наприклад: а) трапецеподібний, з напівкруглим дахом, трикутними дверима, з ялинкою праворуч, сонечком і хмарами в небі; б) трикутний із круглим віконцем, прямокутною трубою, антеною, косим дощем тощо.

Запропонувати змалювати кожен малюнок. Проаналізувати готові роботи: чи є неточності і які. Перемагає той, хто припустився найменше помилок.

Гра 3. «День народження ляльки»

Мета: розвиток пам'яті, уваги, соціальних навичок

Обладнання: 4 – 5 іграшок (тварини й люди), лялька, іграшкові столики, стільці за кількістю ляльок і тварин, іграшковий чайний сервіз.

Хід гри

Психолог повідомляє дитині, що в ляльки Олі день народження і незабаром прийдуть гості вітати іменинницю. Дитина повинна пригощати чаєм, звертаючись до кожного гостя на ім'я. Психолог показує іграшки й говорить, як їх звуть. Дитина накриває на стіл, саджає гостей, пригощає їх чаєм і звертається до них на ім'я. Гру можна ускладнювати, поступово збільшуючи кількість гостей до шести – семи.

Гра 4. «Запам'ятай і повтори за мною»

Мета: розвиток довільної пам'яті, уваги, мовлення, освоєння комунікативних навичок.

Хід гри

Перший гравець називає будь – яке слово, другий повторює назване слово й додає до нього власне. Наступний називає по черзі названі до нього слова і теж додає до них власне слово тощо. Той, хто помиляється вибуває з гри.

Гра 5. «Порівняй предмети»

Мета: формування навичок порівнювати предмети.

Обладнання: будь – які предмети різної величини, форми, кольору і т. д.

Хід гри

Приготувати різні предмети, наприклад, дві книжки однакової товщини, але різного формату, дві пірамідки (широку та вузьку), два олівці (довгий та короткий).

Психолог показує олівці і запитує: «Чим вони відрізняються, а чим схожі?». Потрібно щоб дитина визначила, що вони відрізняються за довжиною, а подібні за товщиною. Потім запропонувати порівняти у такий самий спосіб дві книжки і т. д.

Складніший варіант гри – порівняння предметів за всіма іншими ознаками: кольором, формою, розміром.

Гра 6. «Запам'ятай картинки»

Мета: розвиток образної пам'яті, закріплення мнемічного способу «повторення».

Обладнання: картки із зображенням різних предметів

Хід гри

Психолог показує дитині картинки із зображенням різноманітних предметів. Дитині слід уважно запам'ятати. Через 2 – 3 хвилини закрити картинки та попросити в дитини відтворити, що на них зображено. Якщо дитина відтворить не всі картинки, відкрити їх і запропонувати визначити ті, які не були названі.

Гра 7. «Опиши предмет»

Мета: розвиток зорової пам'яті, уваги, мовлення.

Матеріал: будь – які предмети та іграшки

Хід гри

Для гри можна використовувати різноманітні предмети або іграшки. Психолог бере якусь іграшку та на її прикладі показує дитині, як потрібно цей предмет досліджувати. Спочатку дати предмету загальну характеристику: яка це іграшка? Як з нею граються? Яку форму вона має? Потім звернути увагу на окремі частини та дрібні деталі.

Граючи, дитина повинна оволодіти такою схемою послідовного обстеження предмета:

1. Визначити загальну форму предмета за його контуром;
2. Виявити основні частини предмета й назвати їх форму;
3. Визначити просторове розміщення основних частин;
4. Вказати просторове розташування дрібних частин відносно одна одної.

Гра 8. «Запам'ятай і намалюй фігури по пам'яті»

Мета: розвиток зорової пам'яті і спостережливості.

Обладнання: аркуші із зображенням дев'яти та п'ятнадцяти різноманітних фігур, олівці, папір.

Хід гри

Психолог показує дітям аркуш на якому намальовано 9 різноманітних фігур і їхні комбінації: трикутник у колі, блискавкоподібна лінія, хрестик тощо. Запропонувати розглянути їх і запам'ятати. Потім забрати цей аркуш і показати інший із зображенням 15 фігур. Запропонувати впізнати серед них знайомі, змалювати їх на чистому аркуші. Перемагає той, хто замалює більше фігур з 9 побачених раніше.

Гра 9. « У що з цим можна грати? »

Мета: розвиток творчого мислення, формування в дитини вміння заміщати одним предметом інші.

Обладнання: кілька предметів, що не мають однозначного призначення: паличка, кубик, коробка, камінчик і т. ін..

Хід гри

Психолог пропонує розповісти, яким чином, за якими ознаками ці предмети можуть бути використані замість реального предмета. Якщо дитині важко, візьміть будь-який предмет і назвіть можливі варіанти.

Обов'язкова умова: має бути дотримана деяка схожість між предметом. Так, температуру можна виміряти паличкою – «термометром», а не коробочкою.

Гра 10. « Чим схожі і чим відрізняються »

Мета: розвиток логічного мислення та вміння виділяти у порівнюваних об'єктах ознаки подібності і відмінності.

Обладнання: пари картинок із зображенням різних предметів.

Хід гри

Для гри необхідно підібрати пари картинок або ж пари слів, що позначають зображені на них предмети або явища. Наприклад: сукня й кросівки, троянда і тюльпан, заєць і вовк, сосна і каштан, зошит і книга, риби і птахи, море й океан і т. ін.

Назвати дітям одну з пар слів і визначити, чим схожі і чим відрізняються об'єкти, які входять до неї. Необхідно назвати якнайбільше ознак відмінності і подібності.

Якщо проводиться гра з групою дітей, можна запропонувати їм називати подібні і відмінні ознаки об'єктів за чергою. Хто не може назвати жодної ознаки, пропускає хід.

Гра 11. «Склади пари картинок»

Мета: розвиток логічного мислення та дискурсивного мовлення.

Обладнання: предметні картинки.

Хід гри

Психолог розкладає перед дітьми 30 – 36 предметних картинок. Пропонує кожній дитині по черзі вибрати будь – як картинку і підібрати їй пари, пояснити свій вибір. Наприклад, душ – рушник: після душу людина витирається рушником; яйце – хліб: вони їстівні тощо.

Гра 12. «Покажи по – різному»

Мета: навчити дитину операції порівняння; розвиток уваги; кмітливості.

Хід гри

Діти ходять по колу.

Психолог: Зараз ви будете проходити високі ворота - треба йти, як раніше; якщо ворота низькі, то треба пригнутися. Той, хто не пригнеться вчасно, вибуває з гри.

На освоєння слів «важкий – легкий» психолог видає порожні пакети й просить показати, як несуть легку сумку, а як – важку. Діти показують. Після цього за командою «Сумка легка!» показують, як несуть легку сумку, «Сумка важка!» - як важку.

Аналогічно будується вправа «швидко – повільно» й т. ін.

Гра 13. «Посадимо квіти»

Мета: закріпити вміння на око порівнювати предмети за однією окремою ознакою, навчити виділяти дві однорідні ознаки предмета та порівнювати предмети між собою за цими ознаками, формувати передумови усвідомленого сприймання.

Обладнання: 6 картонних кругів зеленого кольору (приблизно 10 см. у діаметрі), три групи контурних паперових квітів однакової форми та шести кольорів.

Хід гри

Гра призначена для дітей 3 - х років. Психолог перед дітьми розкладає зелені круги. І говорить: «Діти, це квітники. Роздивіться їх уважно. Якого вони кольору? Якої форми? Що зазвичай тут росте? (*Відповіді дітей.*) Давайте ми висадимо квіти у квітники. Але саджати треба так, щоб всі квіти були однакового кольору». Діти «висаджують» квіти в квітники.

Гра 14. «Допоможи Колобку»

Мета: розвиток пізнавальної уяви, творчого мислення, пам'яті, мовлення; визначення послідовності подій.

Обладнання: картки із сюжетом із казки «Колобок».

Хід гри

Психолог нагадує дитині казку про Колобка, показує картинки. Потім картинки змішує, дитина витягує кожну з них і продовжує розповідь з того місця, якому відповідає картинка.

Якщо дитина впоралася із завданням, психолог пропонує їй розповісти казку в зворотному порядку, начебто плівка прокрутилася назад. Якщо є можливість, показує на відеомагнітофоні, що це означає.

Гра 15. «Клубочок»

Мета: розвиток навичок спілкування.

Обладнання: клубок ниток.

Хід гри

Діти сідають у коло. Психолог тримає клубочок, нитка обвита навколо пальця, він запитує дитину (*«Що ти любиш?»*, *«Яка твоя улюблена казка?»*, *«Чого ти боїшся?»* і т. д.), кидає їй клубок, дитина ловить, обмотує нитку навколо пальця, відповідає на запитання, а потім ставить своє запитання наступному учасникові. Наприкінці гри клубочок повертається до психолога. Усі бачать нитки, які зв'язують учасників гри в одне ціле.

Примітка. Якщо психолог допомагає відповісти дитині, він забирає клубочок назад, підказує і знову кидає їй. У результаті можна виявити дітей, які мають труднощі у спілкуванні.

Гра 16. «Раз, два, три – говори!»

Мета: розвиток уваги, спостережливості та уяви, вдосконалення комунікативних навичок.

Обладнання: мольберт, аркуш паперу, олівець.

Хід гри

Діти сидять на стільцях. Перед ними стоїть мольберт, на якому великий аркуш паперу. Психолог малює морський берег, хвилі, чайок, пароплав. Далі викликає когось із дітей і пошепки пропонує йому доповнити малюнок (*«додати хмаринки, човник, камінці на березі, пташку тощо»*). Мольберт перевертається. Психолог просить дітей визначити, яка нова деталь з'явилася на картині, назвати її, але тільки після того, як прозвучить команда: «Раз, два, три – говори!». Картину доповнюють по черзі всі діти.

Гра 17. «Стара казка на новий лад»

Мета: розвиток мовлення, уяви, творчого мислення.

Обладнання: казка «Три ведмеді», кружечки, що позначають ведмедів (коричневі, різних розмірів), червоний кружечок (дівчинка)

Хід гри

Психолог згадує з дитиною казку, використовуючи картинки. Далі просить дитину вигадати «казку навпаки»: ведмеді заблукали й потрапили до дівчинки. Що вони стали б робити, як повелися? Психолог пропонує за допомогою кружечків розіграти нову казку.

Гра 18. «Навіщо і чому»

Мета: розвивати слухову пам'ять, зорове сприйняття, логічне та творче мислення.

Хід гри

Психолог ставить запитання, а дитина повинна логічно на них відповісти. Навіщо?

- ... нам потрібні книги?

- ... людина спить?
- ... потрібен телефон?

Чому?

- ... взимку включають опалення?
- ... влітку немає снігу?
- ... кіт не вміє літати?

Гра 19. «Що зникло»

Мета: розвиток зорової пам'яті, логічного та творчого мислення.

Обладнання: картинки із зображенням предметів (транспорт, овочі, тварини.)

Хід гри

Психолог пропонує дитині розглянути 9 картинок із зображенням предметів – транспорт (3), овочі (3), тварини(3). Дитина спочатку їх групує, називає узагальнюючим словом, запам'ятовує їх. Психолог пропонує закрити дитині очі, а сам ховає одну групу предметів. Завдання дитини – відгадати, якої групи предметів не стало, а потім пригадати, які ж предмети були в цій групі.

Гра 20. «Частина – ціле»

Мета: розвиток логічного, наочно – образного мислення, мовлення.

Хід гри

Психолог називає предмет, а дитина називає будь – яку його частину. Наприклад: стілець – ніжка, спинка, сидіння; каструля – ручка, кришка... Потім навпаки, психолог називає частини предмета, дитина – ціле. Наприклад: дверцята, полиці, ніжки – шафа і т.д.

Корекційно-розвивальні заняття для дітей 4 – 5 років «Веселі левенята»

Мета занять:

- розвиток пізнавальних процесів (мислення, сприймання, відчуття, пам'яті, уваги);
- формування комунікативних навичок, що забезпечить нормальне самопочуття дитини у групі однолітків;
- розвиток дрібної та крупної моторики рук;
- особистісний розвиток дитини відповідно до вікових та індивідуальних особливостей.

Завдання занять:

- формувати здатність орієнтуватись в оточуючому просторі;
- формувати здатність орієнтуватись на власному тілі;
- розвивати дрібну моторику;
- розвивати логічне мислення;
- розвивати тактильну чутливість;

- розвивати сприймання;
- розвивати увагу;
- розвивати різні види пам'яті.

Очікувані результати: підвищення рівня розвитку пізнавальних процесів та довільності, розвиток навичок спілкування з однолітками та дорослими, зорієнтованість дітей на певну систему вимог.

Критерії добору в розвивальну групу: діти 4-5 років дошкільного закладу, в яких спостерігається домінування у різних видах діяльності лівої руки, порушення сприймання напрямків у просторі, феномен «дзеркального малювання» та «дзеркального письма», порушення читання, а також відставання психічного розвитку відповідно до вікових показників.

Зміст: заняття проводяться в ігровій формі, з використанням розвиваючих ігор та вправ. Поділ занять та ігрових вправ досить умовний. Практично не можна розділити розвиток сприймання, мислення, мовлення, пам'яті, уваги, уяви, спочатку розвинувши одне, а потім інше. Чим би не займалися з дитиною, ми формуємо її психіку в цілому. Проте в розрізненні окремих груп завдань закладена логіка розвитку дитячої психіки: спочатку пізнавальна діяльність формується в перцептивному рівні, тобто на основі сприймання, потім спирається на уявлення, узагальнені образи, нарешті, на конкретні поняття, а згодом і поняття, закріплені у слові.

Організація занять: заняття проводяться з дітьми середньої групи дошкільного закладу (5-6 учасників) один раз на тиждень. Тривалість заняття – до 20 хв.

Структура занять: заняття проводяться в ігровій формі, за добровільної участі дітей у доброзичливих та позитивних умовах, без негативного оцінювання, без змагання. Заняття будуються таким чином, щоб ігри та вправи, метою яких є розвиток інтелекту, перемежовувалися фізичними розминками. Кожне заняття включає в себе привітання, основні вправи та ігри, рефлексію і прощання.

Заняття 1

Мета: розвиток образного та логічного мислення, уваги, сприймання, вміння орієнтуватися у власному тілі та просторі, розвиток координації рухів.

Матеріали: маленькі, вирізані з паперу квіточки, скотч, одна ціла предметна картинка, та розрізні на чотири частинки однакові предметні картинки (для кожної дитини), м'яч.

Вітання

Доброго дня, дітки! Я недавно побувала в чарівному лісі, де живе казкова родина левів. Найцікавіше те. Що всі леви відрізняються від інших казкових звірів, тому що вони все роблять лівою лапою: малюють, їдять, навіть вітаються, мабуть тому їх і назвали – леви. А зараз давайте з вами познайомимося.

Діти стають у коло, починається гра з м'ячем. Дорослий запитує кожну дитину по черзі, кидаючи їй м'яча:

- Як тебе звуть?
- Як тебе мама називає вдома?
- А хто з вас малює лівою рукою?

- А хто їсть лівою рукою?
- А хто розчісується лівою рукою.

Ось бачите, скільки у вас спільного з казковими левенятами. То давайте на наших заняттях перетворимося на веселих левенят. Згодні?

Гра «Права рука – ліва рука»

Ведучий пропонує погратися, як граються казкові левенята. За командою підняти:

- ліву руку;
- праву ногу;
- праву руку;
- ліву ногу.

Після гри дорослий звертається до кожного і встановлює зоровий орієнтир на тілі дитини (родимка на правій ручці, гудзик на лівому боці тощо), що допоможе орієнтуватися дитині у сторонах на власному тілі. Якщо дитині важко запам'ятати з першого разу, ведучий за допомогою скотча розміщує на правій стороні подарунок від левеняти: квітку з чарівного лісу.

Гра «Склади ціле з частин»

Ведучий пропонує дітям розглянути цілу картинку, потім забирає її та пропонує зібрати картинку з розрізних шматочків (картинка розрізається на чотири частини). Якщо дитина не може впоратися із завданням, дорослий пропонує зібрати картинку за зразком.

Гра «Впіймай м'яча»

Усі сидять колом на підлозі з покриттям. Дорослий держить м'яча у руках, котить його дитині і просить назвати, які вона знає овочі.

Після цього дитина ловить м'яча, відповідає і кидає дорослому. Гра повторюється декілька разів, при цьому ведучий змінює запитання (фрукти, меблі, казкові герої тощо).

Гра «Будь уважним!»

Усі стоять поряд. Ведучий називає предмети у кімнаті (чарівному лісі), а діти піднімають праву чи ліву руку, відповідно до того, де в кімнаті знаходиться названий предмет.

Рефлексія, прощання

Дітки, вам сподобалось гратися у казкових левенят? А тепер будемо прощатися, давайте скажемо всі разом одне одному і чарівному лісу: «До побачення!».

Заняття 2

Мета: розвиток аналітичного, образного мислення, просторового сприймання, уваги, вміння вирішувати поставлені завдання, координації рухів.

Матеріали: картки із зображенням схожих предметів, набір великих різнокольорових геометричних фігур (для демонстрації) та відповідних менших (по набору для кожної дитини).

Вітання

Доброго дня, дітки, мої веселі левенята! Чи знаєте ви, чим відрізняєтеся від інших дітей? Правильно, ви схожі на казкових левенят, які все добре вміють робити лівими лапками. не всі дітки можуть малювати, писати лівою

ручкою, а у вас це добре виходить! Чи хочете погратися в ігри веселих левеняток?

Гра «Навколо мене»

Ведучий пропонує малюкам погуляти галявинкою чарівного лісу під музику. Коли музика стихає, всі залишаються на своїх місцях. Ведучий підходить до кожного і запитує:

- Що у тебе розташовано зліва?
- Що у тебе розташовано справа?

Раптом дитина помиляється, ведучий нагадує, що ліворуч – ближче до лівої руки, праворуч – до правої руки.

Гра «Схожість і відмінність»

Ведучий пропонує дітям розглянути картинки, які він розташував на столі, згрупувавши таким чином, щоб схожі лежали поряд. Запитує, чим схожі малюнки, чим відрізняються. Якщо дітям важко виконати завдання, дорослий дає необхідні підказки.

Гра «Лялька з ганчір'я»

Дорослий читає віршик і показує рухи:

Лялька з ганчір'я

Трохи розтріпалася.

І руки її плескали (плескає руками),

І ніжки її тупали (тупають ніжками),

І голівка хиталася (хитають голівками).

Гра «Зроби за зразком»

Ведучий на дошці розміщує малюнок (лева, дерева, квітки тощо) з геометричних фігур різного кольору. Діти сидять за столами, у кожного набір відповідних геометричних фігур. Ведучий пропонує скласти такий же малюнок, як на дошці. Після закінчення запитує дітей, з яких геометричних фігур складений малюнок. Якого він кольору, що розташовано вгорі, внизу, справа, зліва тощо.

Рефлексія, прощання

Тепер давайте прощатися, скажемо всі разом: «До побачення!»

Заняття 3

Мета: розвиток образного мислення, уваги, уяви, пам'яті, сприймання, довільності поведінки, координації рухів.

Матеріали: розрізані сюжетні картинки (на 5 частин) за кількістю дітей та коробки до них; аркуші паперу, розділені навпіл смужкою, та набори геометричних фігур для кожної дитини, набір картинок, які зображують послідовність подій.

Вітання

Гра «Мозаїка»

Ведучий роздає дітям коробки з розрізаними картинками і пропонує скласти цілу мозаїку.

Гра «Слуховий диктант»

Ведучий пропонує сісти за столи. Роздає кожній дитині аркуш, розділений навпіл горизонтальною смужкою, набір різноманітних геометричних фігур та пропонує завдання до них:

- Викласти трикутник ліворуч від горизонтальної лінії;
- Викласти ромб праворуч від горизонтальної лінії тощо.

Гра «Стриб-скік по камінцях»

Дорослий викладає картонні кола, утворюючи «маршрут». Пропонує дітям пройти весь маршрут, стрибаючи по камінцях.

Гра «Оповідання у картинках»

Дорослий показує картинки. Разом із дітьми складає маленьку розповідь за серією картинок, послідовно розкладаючи їх по порядку. Потім картинки переміщує, пропонує дітям зібрати їх у потрібній послідовності, допомагає, якщо виникають труднощі.

Рефлексія, прощання

Заняття 4

Мета: розвиток образного та логічного мислення, уваги, сприймання, пам'яті, координації рухів, швидкість реакції.

Матеріали: картки із зображенням предметів одягу та взуття (плащ, куртка, плаття, босоніжки, чоботи, черевики, в'єтнамки тощо), дві іграшки (лев і тигр), олівці та аркуш із намальованими двома контурами літака, схованою за хмаркою, для кожної дитини.

Вітання

Гра «Що де?»

Ведучий пропонує визначити просторові відношення між 2, а потім 3 предметами. Він бере дві іграшки (лева і тигра) і ставить їх на столі, запитуючи у дітей, хто стоїть зліва, а хто – справа. Далі просить кожну дитину підійти по черзі, взяти одну іграшку правою рукою і покласти біля правої руки; взяти іншу іграшку лівою рукою і покласти біля лівої руки. Тоді ведучий запитує: «Де знаходиться лев – праворуч чи ліворуч від тигра?»

Гра «Підбери пару»

Ведучий пропонує дітям попарно поєднати предмети на картинках (одяг із відповідним взуттям), які підходять одне до одного, та пояснити свій вибір.

Гра «Запам'ятай своє місце»

Діти стоять у колі або у різних кінцях кімнати, кожен має запам'ятати своє місце. Під музику всі розбігаються, а коли музика стихне, повинні повернутися на свої місця.

Гра «Розфарбуй картинку»

Ведучий пропонує всім сісти за столи, роздає кожній дитині аркуш із двома контурними зображеннями літака, схованого за хмаркою. Просить на першій картинці зафарбувати хмарку так, щоб літак було видно, а на другій – щоб літак повністю сховався за хмаркою.

Рефлексія, прощання

Заняття 5

Мета: розвиток образного та логічного мислення, уваги, сприймання, координації рухів

Матеріали: картки з предметами, в яких не вистачає якоїсь деталі, набори з геометричними фігурами для кожної дитини, м'яч.

Вітання

Гра «Чого не вистачає»

Ведучий пропонує дітям розглянути картинки та визначити, що художник забув домалювати.

Гра «Слуховий диктант»

Ведучий усім пропонує сісти за столи й уважно слухати, чітко виконати вказівки. Дітям дається набір геометричних фігур.

Інструкція

1. Покладіть коло, праворуч від нього трикутник, ліворуч від трикутника – ромб. Діти звіряють зроблене зі зразком на дошці.
2. Покладіть квадрат, ліворуч від нього – хрестик, вище від хрестика – прямокутник. Діти звіряють зроблене зі зразком.

Гра «Хто що робив?»

Діти стоять у колі. Усі (крім одного) по черзі виконують якісь рухи під музику, а одна дитина запам'ятовує, хто, що робить, і по закінченню музики повторює їхні рухи.

Гра «Що ти знаєш з...»

Діти стоять у ряду. Ведучий тримає в руках м'яч і задає запитання, кидаючи м'яча кожному. Дитина відповідає та повертає м'яч.

- Які ти знаєш овочі?
- Які ти знаєш фрукти?
- Які ти знаєш комахи?
- Які ти знаєш квіти?
- Які ти знаєш дерева?

Рефлексія, прощання

Заняття 6

Мета: розвиток образного та логічного мислення, уваги, сприймання, координації рухів, довільності.

Матеріали: три іграшки: ведмедик, кіт, зайчик; набори паличок для рахунку (кожній дитині).

Вітання

Гра «Що в мені змінилося?»

Усі діти сидять на килимі півколом. Ведучий пропонує кожній дитині (по черзі) підійти до нього, щоб усі уважно на неї поживилися. Потім діти закривають очі, а ведучий допомагає дитині щось змінити в одязі: розстебнути гудзик, зняти пояс, вивернути навиворіт тощо. Гра повторюється декілька разів.

Гра «Що де?»

Ведучий пропонує визначити просторові відношення між 3 предметами. Ставить на стіл три іграшки (заєць, кіт, ведмідь). Пропонує по черзі підійти до

столу та виконати завдання. Наприклад, перед собою покласти котика, ліворуч від нього – зайчика, а праворуч від котика – ведмедика.

Гра «Будь уважним!»

Діти під музику крокують колом. Ведучий подає команди: на слово «зайчики» діти починають стрибати, на слово «конячки»- «бити копитом» підлогу, «птахи» - бігти, розкинувши руки, «лелека» - стояти на одній нозі.

Гра «Виклади з паличок»

Ведучий пропонує дітям із паличок скласти запропоновану фігуру (наприклад, хатку) спочатку за зразком, а потім самостійно (наприклад, їжака).

Рефлексія, прощання

Заняття 7

Мета: Розвиток обласного та логічного мислення, зорової і тактильної пам'яті, сприймання, координації рухів.

Матеріали: набір карток із зображенням декількох контурів різних предметів, які накладаються один на один («затуманені картинки»); різноманітні предмети (за кількістю дітей) для демонстрації; картка з буквою У, вирізаною з оксамитового паперу; олівці та аркуші для кожної дитини.

Вітання

Гра «Затуманені картинки»

Ведучий пропонує дітям картки, на яких зображені контури різних знайомих предметів, що перетинають один одного, і просить дітей сказати, які предмети вони бачать.

Гра «Яка сторона предмета?»

Ведучий виставляє на стіл різноманітні предмети. Діти по черзі підходять до столу. Кожен бере обома руками якийсь предмет, показує його ліву та праву сторону, верх і низ. Потім ставить предмет на стіл, і вже на столі визначає всі його сторони.

Гра «Дракон кусає свій хвіст»

Гравці стоять одне за одним, держачись за талію того, хто попереду. Перша дитина – це голова дракона, остання – кінчик хвоста. Під музику перший гравець намагається схопити останнього – дракон ловить свій хвіст. Усі інші міцно тримають одне одного. Якщо дракон не спіймав свого хвоста, роль голови виконує інший.

Гра «Намалюй букву»

Усі сідають за столи. Ведучий показує на картинці друковану літеру У, вирізану з оксамитового паперу, запитує, що це за буква. Дає змогу кожній дитині провести пальчиком по оксамиту, ніби малюючи букву. Потім на дошці малює букву і просить дітей намалювати таку саму в себе на аркушах.

Рефлексія, прощання

Заняття 8

Мета: розвиток образного та логічного мислення, соціальних навичок, уваги,

сприймання, координації рухів, уміння виражати свої емоції.

Матеріали: картки із зображенням подібних і двох однакових предметів (для кожної дитини): рукавички, панчохи, гудзики тощо;

п'ять знайомих дітям іграшок; набір карток із зображенням предметів, розрізаних навпіл.

Вітання

Гра «Добери пару»

Ведучий пропонує дітям розглянути картки, на яких зображені подібні предмети та два однакових, і просить дібрати пару.

Гра Запам'ятай іграшки»

Ведучий пропонує дітям іграшки, які завітали на заняття, розташовує їх у рядок. Просить дітей уважно розглянути і запам'ятати, що де стоїть. Потім діти заплющують очі, а ведучий прибирає якусь іграшку. Діти відкривають очі й відгадують, яка іграшка «сховалася». Гра повторюється декілька разів.

Гра «Сова»

З допомогою ведучого діти обирають «сову», яка сідає у гніздо і спить. У цей час діти починають бігати й стрибати. Потім ведучий говорить: «Ніч!». Сова відкриває очі й починає літати. Усі гравці мають завмерти. Хто ворухнеться чи засміється – стає совою. Гра повторюється декілька разів.

Гра «Знайди половинку до кожного предмета»

Ведучий пропонує розглянути половинки предметів, які загубили одна одну, і пропонує поєднати їх.

Рефлексія, прощання

Психологічна готовність дітей до школи

*«Повага до дітей і
прийняття їх такими, якими
вони є, базуються на вірі в
їхні здібності та
потенційний розвиток...»*

Корекційно-розвивальні заняття:

«Психологічна підготовка дітей шестирічного віку до школи»

Основна мета занять:

- розвиток психологічної готовності шестирічок до школи (розкриття творчого, морального, інтелектуального потенціалу дитини, розвиток навичок міжособистісної взаємодії з ровесниками й дорослими);
- профілактика психологічної дезадаптації дітей на початковому етапі навчання.

Завдання:

1. Допомогти дитині в усвідомленні свого реального «Я», підвищенні самооцінки; розвивати потенційні можливості, сприяти подоланню внутрішніх конфліктів.
2. Розвивати інтелектуально-мовну сферу дитини (пам'ять, мислення, увагу, сприйняття, творчі здібності, уяву, мовлення).
3. Підвищувати рівень самоконтролю щодо свого емоційного стану під час спілкування; формувати толерантність.

Заняття ділиться на 2 частини по 25 хв із перервою 10хв.

Група дітей – до 15 осіб.

Напрями роботи психолога з підготовки дітей 6-річного віку до школи

1. Розвиток мотиваційної сфери (усвідомлення дитиною свого реального «Я», ставлення дитини до школи).
2. Розвиток інтелектуально – мовленнєвої сфери (мислення, пам'ять, увага, мовлення).
3. Розвиток емоційно – вольової сфери (емоції, почуття, розвиток довільної поведінки).

Види та прийоми роботи

Психологічна підготовка дітей 6-річного віку до школи, відповідно до даної програми, передбачає використання наступних видів роботи: робота із зошитом із друкованою основою; вправи, спрямовані на розвиток емоційно-вольової сфери дитини; вправи спрямовані на розвиток пізнавальних процесів (мислення, пам'яті, уваги, сприйняття, уваги); бесіди, спрямовані на профілактику шкільної дезадаптації.

Програма передбачає використання наступних прийомів розвиваючого навчання:

- початок занять повинен бути незвичним;
- на занятті має панувати «дух відкриття» (нічого не повідомляти у готовому вигляді);
- тримати паузу, сприяючи включенню розумових процесів у дітей;

- не залишати без уваги жодної відповіді дітей;
- Пам'ятати про розвиток мовлення під часу сіх видів діяльності;
- Підтримувати відчуття успішності.

Загальна структура заняття

1. Розминка (коло вітання).
2. Вправи на розвиток емоційно-вольової сфери.
3. Вправи на розвиток пізнавальної сфери (уваги, мислення, пам'яті).
4. Рефлексія (спрямована на формування вміння аналізувати свої емоції та враження).
5. Психогімнастика (хвилинка руху).
6. Робота із зошитом (Бондаренко О.В. «Играя, развиваем мышление»).
7. Заключна частина (прощання).

Заняття 1

Розминка. Коло вітання

Мета: розвиток емоційної сфери.

Діти стають у коло, не тримаючи одне одного за руки. На слова ведучого: «Здрастуй, друже!» - вітаються із сусідами праворуч і ліворуч.

«Як ми раді всім навколо!» - розводять руки в сторони, як знак бажання обійнятися.

«Світ прекрасний, у світі Я!» - руки складають на грудях.

«От і всі мої друзі!» - усі беруться за руки, утворюючи коло.

«Якщо дружними ми будемо, сумувати не будемо!» - беруться за руки, утворюючи коло, розгойдують руками вперед – назад.

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Веселий м'яч»

Мета: знайомство, розвиток емоційної сфери.

Діти передають м'яч по колу й відповідають на запропоновані ведучим запитання:

- Як тебе звати?
- Що ти любиш робити?
- Який у тебе настрій тощо?

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Четвертий зайвий»

Мета: розвиток уваги, пам'яті, логічного мислення.

Діти сидять у колі. Ведучий кидає м'яча дитині, називаючи чотири предмети, три з яких відносяться до одного загального поняття. Дитина має назвати один зайвий предмет, тобто той, котрий не має відношення до інших, пояснити свій вибір і повернути м'яча ведучому.

Варіанти слів

- стіл, стілець, ліжка, чайник;
- кінь, кішка, собака, щука;
- ялинка, береза, дуб, смородина;
- огірок, цибулина, морквина, заєць;
- щоденник, газета, зошит, портфель;
- кавун, помідор, яблуко, м'яч;

- лялька, машина, мозаїка, книжка;
- вовк, лисиця, ведмідь, кішка;
- поїзд, літак, самокат, корабель;
- горобець, орел, оса, ластівка;
- лижі, ковзати, човен, санки;
- стілець, молоток, сокира, пила;
- сніг, мороз, жара, лід;
- вишня, виноград, картопля, слива;
- автобус, трамвай, літак, тролейбус;
- річка, ліс, асфальт, поле;
- пожежник, космонавт, балерина, міліціонер;
- парта, дошка, учень, їжачок;
- змія, черепаха, жаба, метелик;
- олівці, фарби, чайник, альбом;
- молоко, чай, лимонад, хліб;
- капелюх, дах, двері, вікно;
- нога, рука, голова, черевик.

Вправа «Відгадай запитання»

Мета: розвиток уваги, мислення.

Діти сидять у колі. Ведучий кидає м'яча дитині, називаючи іменник. Дитина, повертаючи м'яч, називає запитання до цього іменника «Хто?» або «Що?».

Вправа «Порівняй предмети»

Мета: розвиток розумових операцій.

Дитина порівнює пари запропонованих їй предметів (у чому подібність, а в чому відмінність). Дитина повинна мати уявлення про ці предмети.

Пари слів:

- муха й метелик;
- будинок і хата;
- стіл і стільці;
- книжка й зошит;
- вода й молоко;
- сокира й молоток;
- піаніно і скрипка;
- витівка й бійка;
- лоскотати й гладити;
- місто й село.

Аналізується, скільки пар порівняла дитина, що давалося легше: пошук подібності чи відмінності.

Рефлексія

Мета: формування вміння аналізувати свої емоції та враження.

Ведучий пропонує дітям подумати й розповісти вголос про свої емоції та враження на занятті. Висловлюється кожна дитина.

Психогімнастика. Хвилинка руху

Діти виконують рухи, вимовляючи такі слова:

- «Мама є» - плеснути в долоні, підстрибнути.
- «Ось тато йде» - походити на місці.
- «Я за ним біжу» - біг на місці.
- «Мама – сонце» - руки вгору.
- «Тато – небо» - розвести руки в сторони.
- «Я – квітка в саду» - притулити руки до обличчя.

Робота із зошитом

Заключна частина

Прощання.

Заняття 2

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Угадай емоцію»

Мета: формувати вміння проявляти емоції, впізнавати їх в інших людях.

Ведучий пропонує дітям по черзі показати емоцію своєму сусідові, використовуючи тільки міміку. А та дитина, яка стоїть поруч, має визначити емоцію.

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Закінчи слово»

Мета: розвиток швидкості мислення.

Дитині пропонується закінчити слово, почате ведучим: «Відгадай, що я хочу сказати? По...»

Усього пропонується 10 складів: по; на; за; мі; му; до; че; при; ку; зо.

Фіксується не тільки правильність відповідей, але й час, що є показником швидкості розумових процесів, кмітливості, мовної активності.

Вправа «Об'єднай слова»

Мета: розвиток уваги, швидкості мислення, мови.

Ведучий кидає м'яча кому- небудь із дітей, вимовляючи неузгоджені слова. Дитина, піймавши, складає висловлювання із цих слів і кидає м'яча ведучому.

Варіанти неузгоджених слів:

«собака – гуляти»; «дерево – рости»; «дощ – лити»; « сонце – світити»; «кішка – дряпати»; ніж – різати»; «будинок – будувати»; «кравець – шити»; «лікар – лікувати»; «футболісти – грати»; « учень – відповідати»; «телефон – дзвонити»; «телевізор – показувати»; «дівчинка – плакати»; «трава – зеленіти»; «книжка – читати»; «перукар – стригти»; голова – боліти»; «мишка – шарудіти»; «олівець – точити»; «фарби – малювати»; «кришталь – розбити»; «м'яч – упустити».

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заключна частина

Прощання

Заняття 3

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Долоньки – компліменти»

Мета: формування вміння налагоджувати контакт з іншими дітьми

Ведучий пропонує одній дитині підійти до іншої, подивитися їй у вічі, взяти за руки і сказати компліменти.

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Назви сусідів»

Мета: розвиток пам'яті, здатності до переключення уваги.

Діти стають у коло й уважно слухають слова (назви днів тижня або число), які говорить ведучий. Ведучий кидає м'яча одному з дітей, той має назвати «сусідів» названого дня або числа, після чого повертає м'яча ведучому. Дитина, яка помилилася двічі, вибуває з кола і спостерігає за грою збоку.

Вправа «Не пропусти професію»

Мета: розвиток здатності до переключення уваги, розширення кругозору.

Діти стають у коло і уважно слухають слова, які говорить ведучий. Щоразу, коли серед слів звучить назва професії, діти мають підстрибнути на місці.

Варіанти слів: лампа, водій, механік, липа, сталевар, яблуко, ябеда, архітектор, олівець, будівельник, гроза, обруч, столяр, папуга, пекар, папір, екскурсивод, учитель, сіно, терпіння, кондитер, окуляри, ручка, продавець, зошит, перукар, фантазія, тракторист, ветеринар, ложка, птах, лікар, вогонь, бабуся, кулемет, чайник, фотограф, метелик, музикант, пиріг, артист, свічка, газета, контролер, жарт, геолог, ковзани, водолаз, океан, країна, президент, посмішка, глина, компас, агроном, пам'ять, вальс, брехун, льотчик. Книжка, міліціонер, м'яч, комп'ютер, психолог.

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заклучна частина

Прощання

Заняття 4

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Закінчи фразу»

Мета: зниження тривожності з виходом на позитивні емоції.

Ведучий пропонує дітям закінчити фрази:

1. Я боюся, коли...(чому?)
2. Я почуваюся впевнено, коли...(чому?)
3. Я ображаюся, коли...(чому?)
4. Мені дуже подобається, коли...(чому?)
5. Я веселий, якщо...(чому?)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Закінчи фразу»

Мета: розвиток понятійного мислення.

Діти сидять у колі. Ведучий кидає м'яча і говорить початок фрази. Дитина, яка піймала м'яча, має закінчити фразу, а потім повернути м'яча

ведучому. Той, хто двічі не міг закінчити фразу, вибуває з кола і спостерігає за грою збоку.

Варіанти:

- Лимон кислий, а цукор...
- Птах літає, а змія...
- Собака гавкає, а кіт...
- Човен плаває, а машина...
- Уночі темно, а вдень...
- Ми бачимо очима, а дихаємо...
- Трава зелена, а небо...
- У людини дві ноги, а в собаки...
- Узимку холодно, а влітку...
- Балерина танцює, а піаніст...
- Усі їдять ротом, а слухають...
- Дрова пиляють, а цвяхи...
- Уранці ми снідаємо, а вдень...
- Співак співає, а будівельник...
- Композитор пише музику, а музикант...
- Помідор росте над землею, а картопля...

Вправа «Повітряні малюнки»

Мета: розвиток уваги.

Ведучий стає обличчям до дітей і малює в повітрі різні предмети (будинки, машину, дерево тощо). Мають угадати й назвати малюнок. Завдання можна ускладнити, запропонувавши вгадати написані букви.

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заклучна частина

Прощання

Заняття 5

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Тінь»

Мета: розвиток уміння будувати партнерські стосунки, формування відповідальності, зняття фізичного напруження.

Ведучий пропонує кожній дитині вибрати собі пару. В парі одна дитина виконує різні рухи, а інша повторює за нею, як «тінь».

«Тінь» має не відставати від свого господаря, а господар повинен намагатися, щоб «тіні» було цікаво повторювати рухи. Потім діти міняються ролями.

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «об'єднай слова»

Мета: розвиток словесно-логічного мислення.

Дитині пропонується назвати одним узагальнюючим словом або словосполученням ряди слів:

1. Сталь, бронза, золото, срібло – метали.

2. Суп, каша, гуляш, кисіль – їжа.
3. Троянда, ромашка, дзвіночок, гвоздика – квіти.
4. Штани, піжама, сорочка, кофта – одяг.
5. Курка, гусак, качка, індик – домашні птахи.
6. Поезія, музика, живопис, кіно – мистецтво.
7. Яблуко, груша, слива, вишня – фрукти.
8. Франція, Росія, Україна, Румунія – країни.
9. Береза, осика, дуб, верба – дерева.
10. Корова, кінь, свиня, кіт – свійські тварини.
11. Черевик, тапочок, валянок, туфля – взуття.
12. Дніпро, Волга. Дон, Дністер – річки.
13. Лото, пазли, дочки – матері, схованки – ігри.
14. Тигр, слон, вовк, лисиця – дикі тварини.
15. Чашка, тарілка, миска, ложка – посуд.

Вправа «Назви протилежне»

Мета:

Розвиток словесно – логічного мислення.

Дитині пропонується назвати протилежне за значенням слово:

- брудний – чистий;
- гарний – потворний;
- добрий – злий;
- багато – мало;
- низ – верх;
- голосний – тихий;
- великий – маленький;
- спокійний – неспокійний;
- ворог – друг;
- піднімати – опускати;
- молодший – старший;
- легкий – важкий;
- високий – низький;
- сильно – слабо;
- твердий – м'який;
- світло – темрява;
- сухий – мокрий;
- падати – вставати;
- день – ніч;
- ранок – вечір.

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заключна частина

Прощання

Заняття 6

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно – вольової сфери «Посмішка по колу»

Мета: формування навички мимікою передавати емоції радості.

Ведучий

У колі всі разом ви вставайте

І посмішку передавайте.

На сусіді подивіться

І йому ви посміхніться.

Діти стають у коло й передають одне одному посмішку. Кожна дитина посміхається своєму сусідові і т.д.

Щоб отримати зворотний зв'язок, ведучий запитує дітей: «Що вам сподобалося, а що ні?»

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Знайди пару»

Мета: розвиток словесно-логічного мислення.

Дитині пропонується вибрати з ряду слів і назвати пари (близькі за значенням) для слова:

- дошка (будинок, олень, шафа, кімната, крейда);
- малюнок (чашка, скатертина, дерево, фарби);
- кімната (книжка, машина, вулиця, квартира);
- озеро (двері, лампа, квітка, човен);
- дерево (цвях, полиця, люстра, гілка);
- образа (сміх, гра, світло, сльози);
- лисиця (сніг, куш, хутро, картина);
- літо (звір, річка, сонце, парасолька);
- школа (вовк, окуляри, учень, квітка);
- ліс (дитина, дерево, ніч, книжка);
- гра (зірка, м'яч, зошит, дорога);
- дощ (сонце, будинок, хмара, двері);
- зима (дуб, сонце, сніг, яблуко);
- учень (портфель, рушник, ранок, світло).

Вправа «Назви правильно предмети»

Мета: розвиток уваги та словесно –логічного мислення.

Ведучий називає узагальнююче слово, а діти по черзі називають один відповідний предмет.

Наприклад: овочі - ..., меблі - ..., дерева - ...,транспорт - ...,взуття -..., фрукти - ..., одяг - ..., іграшки - ...

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заключна частина

Прощання

Заняття 7

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Посварилися – помирилися»

Мета: формування вміння знімати емоційне напруження.

Щічки, губки ми надули...

Посварилися. Відвернулися.

У коло швидше поверніться –

Посміхніться, помиріться.

Діти діють відповідно до слів ведучого: стають у коло, надувають щоки, сердяться й відвертаються. Потім повертаються обличчям у коло, посміхаються і обіймають одне одного.

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Частина – ціле»

Мета: розвиток словесно-логічного мислення.

Ведучий називає предмет, а дитина – будь-яку його частину. Наприклад: стілець – ніжка, спинка, сидіння.

Потім навпаки: ведучий називає складові частини, а діти – назви предметів. Наприклад: двері, полички, ніжки – шафа.

Вправа «Чим він був раніше?»

Мета: розвиток словесно-логічного мислення.

Ведучий називає предмет, а дитина має назвати, чим він був раніше:

- курка – яйцем;
- кінь – лошам;
- корова – телям;
- риба – ікринкою;
- яблуна – зернятком;
- хліб – борошном;
- сорочка – тканиною;
- будинок – цеглою;
- кіт – кошеням;
- стіл – деревом.

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заключна частина

Прощання

Заняття 8.

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Угадай емоцію»

Мета: формування вміння проявляти емоції, впізнавати їх в інших людях.

Ведучий пропонує дітям по черзі показати емоцію своєму сусідові, використовуючи тільки міміку. Дитина, яка стоїть поруч має визначити емоцію.

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Хто уважний?»

Мета: розвиток уваги, аналітичного мислення.

Ведучий читає уривок із казки, але з помилками, називаючи не ті слова. Діти мають почути неправильне слово, підняти руку й виправити його.

«Ішов дід густим літом (лісом) і загубив рукавичку. От біжить миска (мишка), побачила рукавичку й говорить: «Тут я буду шити (жити)!». Стрибає шапка (жабка), побачила рукавичку й запитує:

- Хто в рукавичці живе?
- Миска (мишка). А ти хто?
- Шапка (жабка). Пусти й мене шити (жити).
- Ну, йди.

Вправа «Вирішуємо завдання»

Мета: розвиток уваги та гнучкості мислення.

1. Ішла бабуса в магазин і несла лоток яєць. Одне впало і розбилося. Скільки яєць залишилось?
2. Двоє коней пробігли по 2 км. Скільки кілометрів пробіг кожен кінь?
3. Курка на одній нозі важить 2 кг. А скільки вона важитиме на двох ногах?
4. Карлик живе на 9-му поверсі. Щодня він піднімається ліфтом тільки до 7-го поверху, а далі йде пішки. Чому?
5. Уяви собі. Що ти їдеш у поїзді. Поїзд їхав у Москву 2 доби. Скільки років машиністові?
6. Чому не можна намалювати веселу собаку?

Аналіз результатів:

- високий рівень мислення – 5 завдань;
- хороший – 3-4 завдання;
- середній – 2-3 завдання;
- низький – 1 завдання.

Вправа «Чому розтане сніговик?»

Мета: розвиток критичного мислення.

Дитині пропонується пояснити: «Чому розтане сніговик, якщо на нього одягнути шубу? Чому ти так думаєш?»

Діти з нормальним розвитком висловлюють цілий ряд суджень і намагаються довести свою правоту шляхом зіставлення.

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заклучна частина

Прощання

Заняття 9

Розминка. Коло вітання

Вправи на розвиток емоційно-вольової сфери «Долоньки-компліменти» (заняття 3)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Закінчення слів»

Мета: розвиток швидкості мислення.

Дитині пропонується закінчити слово, яке почав ведучий: «Відгадай, що я хочу сказати?!». Усього пропонується 10 складів: по; на; за; мі; му; до; че; при; ку; зо.

Фіксується не тільки правильність відповідей, але й час, що є показником швидкості розумових операцій, кмітливості, мовної активності.

Вправа «Визнач поняття»

Мета: розвиток словесно-логічного мислення.

Дитині пропонується пояснити значення слова людині, яка його не знає. Перед цим необхідно переконатися, що дитина розуміє значення слова сама, запитавши: « Чи знаєш ти, що це значить?».

Набори слів:

1. Велосипед, кнопка, книжка, плащ, пір'я, друг, рухатися, поєднувати, бити, тупий.
2. автомобіль, шуруп, журнал, чоботи, луска, боягуз, бігти, зв'язувати, щипати, колючий.
3. Літак, цвях, газета, парасолька, хутро, герой, гойдатися, з'єднувати, кусати, гострий.
4. Автобус, скріпка, лист, капелюх, пух, ябеда, вертітися, складати, штовхати, різати.
5. Мотоцикл, прищіпка, афіша, черевики, шкіра, ворог, спотикатися. Збирати, вдаряти, швидкий.

Необхідно допомагати дитині давати визначення кожному слову, ставити запитання, але завжди давати їй спочатку відповіді самій.

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заключна частина

Прощання

Заняття 10

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Закінчи фразу»

(заняття 4)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Назви слово»

Мета: розвиток уваги та словесно-логічного мислення.

Ведучий називає перше слово, діти по черзі називають наступне, що починається на букву, на яку закінчується попереднє слово.

Вправа «Подумай!»

Мета: розвиток уваги та гнучкості мислення.

Ведучий ставить запитання, а діти, уважно прослухавши, дають на них відповіді (бажано з поясненнями).

1. Яких каменів не може бути в морі? (Сухих.)
2. Скільки яблук виросло на п'ятьох грушах?
3. Скільки собачок сидить на гілочці дерева?
4. Які предмети тонуть у воді, а які - ні?
5. Як принести воду в решеті? (Потрібно щоб вода замерзла.)
6. Як дістати цвях зі склянки води, не намочивши руки? (Магнітом.)

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом
Заключна частина
Прощання

Заняття 11

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Тінь» (заняття 5)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Хто уважний?»

Мета: розвиток уваги.

Ведучий запитує, а діти хором відповідають: «Я!». Наприклад:

- Хто любить мармелад?
- Хто любить шоколад?
- Хто любить яблука?
- Хто не миє вуха?

Гра повторюється з іншими словами: квас, лимонад, тістечка, кавуни тощо. Останні запитання: «Хто не миє руки?», «Хто не вмивається вранці?», «Хто не чистить зуби?» і т.д.

Вправа «Придумай сам»

Мета: розвиток асоціативного й логічного мислення, репродуктивної уяви.

Ведучий називає слово, а дитина – інше слово, логічно пов'язане з попереднім. Наприклад: будинок – цегла; ковзани – лід; голка – нитка.

Слова для вправи: взуття, телевізор, сонце, зима, дівчинка, куртка, м'яч, зошит, школа, заєць, учень, дзеркало, портфель.

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заключна частина

Прощання

Заняття 12

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Посмішка по колу» (заняття 6)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Згадай казкових героїв»

Мета: розвиток пам'яті й образного мислення.

Ведучий пропонує дітям відповісти на запитання:

1. Як звати дівчинку, яка носила шапку червоного кольору?
2. як звати казкового героя, якого спекли з тіста, а він утік від бабусі і дідуся?
3. Як звати ледачих мишенят із казки «Колосок»?
4. Як звати поросят із казки «Троє поросят»?
5. Назвіть героїв казки «Ріпка»?
6. Назвіть героїв казки «Рукавичка»?

Вправа «Будь уважний»

Мета: розвиток уваги й саморегуляції.

За вказівкою ведучого діти виконують наступні дії:

1. Підняти ліву руку вгору, а правою торкатися носа.
2. Правою рукою торкнутися до лівого вуха.
3. Підняти ліву ногу, а праву руку витягнути вбік.
4. Лівою рукою показати на праве око.

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заклучна частина

Прощання

Заняття 13

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Посварилися - помирилися»

(заняття 7)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Об'єднай слова» (заняття 5)

Вправа «Склади пропозиції»

Мета: розвиток логічного мислення.

Ведучий пропонує дітям скласти речення з набору слів:

1. Дівчинка, альбом, малює, в.
2. Хлопчик, на, катається, велосипеді.
3. Магазин, бабуся, в , пішла.
4. Дорозі, машина, їде, по.
5. Партою, учень, сидить, за.

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заклучна частина

Прощання

Заняття 14

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Угадай емоцію» (заняття 2)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Знайди пару»

Мета: розвиток словесно-логічного мислення.

Дитині пропонується вибрати з ряду слів і назвати пари (близькі за значенням) для слова:

- дошка (будинок, олень, шафа, кімната, крейда);
- малюнок (чашка, скатертина, дерево, фарби);
- кімната (книжка, машина, вулиця, квартира);
- озеро (двері, лампа, квітка, човен);
- дерево (цвях, полиця, люстра, гілка);
- образа (сміх, гра, слези, світло);

- лисиця (сніг, кущ, хутро, картина);
- літо (звір, річка, сонце, парасолька);
- школа (вовк, окуляри, учень, квітка);
- ліс (дитина, дерево, ніч, книжка);
- гра (зірка, м'яч, зошит, дорога);
- дощ (сонце, будинок, хмара, двері);
- зима (дуб, сонце, сніг, яблуко);
- учень (портфель, рушник, ранок, світло).

Вправа «Назви три слова»

Мета: розвиток творчої уяви, логічного мислення.

Діти по черзі відповідають на запитання ведучого, називаючи по три слова:

- Що можна купити?
- Що можна варити?
- Що можна читати?
- Що можна малювати?
- Що може літати?
- Що може плавати?
- Що можна пити?
- Чим можна гратися?

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заключна частина

Прощання

Заняття 15

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Долоньки-компліменти»

(заняття 3)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Назви протилежне» (заняття 5)

Вправа «Хто найкмітливіший?»

Мета: розвиток логічного мислення, уяви.

1. Дружили троє дівчаток – Катюша, Оленка й Оксанка. Катюша вища за Оленку, а Оленка вища за Оксанку. Хто з дівчаток найвищий, а хто найнижчий?

2. Ігор, Артем і Валера люблять кататися на велосипедах. Ігор їздить швидше, ніж Артем. Артем їздить швидше, ніж Валера. Хто із хлопчиків їздить найповільніше, а хто найшвидше?

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заключна частина

Прощання

Заняття 16

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Закінчи фразу»
(заняття 4)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Частини – ціле» (заняття 7)

Мозкова гімнастика

Мета: розвиток мислення, уяви

1. Порахувати швидко до 10 і назад.
2. Швидко назвати будь-яке слово, що починається на певну букву.
3. Назвати 5 чоловічих і 5 жіночих імен.
4. Назвати 10 слів, що починаються на певну букву.

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заклучна частина

Прощання

Заняття 17

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Тінь» (заняття 5)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Добери слова»

Мета: розвиток словесно-логічного мислення. Дітям по черзі пропонується дібрати по три слова, відповідно до основного, названого ведучим.

Приклади слів:

- корова (молоко, роги, трава);
- зуби (щітка, жувати, рот);
- мороз (зима, сніг, сани);
- щука (риба, вудка, річка);
- суп (крупа, вода, каструля);
- лікарня (ліки, укол, палата);
- будинок (місто, будівельник, двері);
- їжа (хліб, рот, голод);
- кінь (овес, грива, стайня);
- бібліотека (книжки, читати, знання);
- дерево (плоди, листя, кора);
- картина (художник, музей, фарби);
- човен (озеро, пливти, весло);
- камінь (гора, граніт, муляр).

Вправа «Назви три слова» (заняття 14)

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заклучна частина

Прощання

Заняття 18

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Посмішка по колу»
(заняття 6)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Назви сусідів» (заняття 3)

Вправа «Добери слова»

Мета: розвиток словесно-логічного мислення.

Дітям по черзі пропонується правильно дібрати слово, відповідно до попередньої пари.

1. Кінь – лоша, корова - ... (теля).
2. Ложка – каша, вилка - ... (картопля).
3. Ковзани – зима, човен – ... (літо).
4. Вуха – чути, зуби - ... (жувати).
5. Собака – шерсть, щука - ... (луска).
6. Чай – цукор, суп - ... (сіль).
7. Дерево – гілка, рука - ... (палець).
8. Дощ – парасолька, мороз - ... (шапка).
9. Ніж – залізо, стіл - ... (дерево).
10. Птах – гніздо, людина - ... (будинок).

Рефлексія

Психогімнастика

Робота із зошитом

Заклучна частина

Прощання

Заняття 19

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Угадай емоцію»
(заняття 2)

Вправи на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Чим він був раніше?» (заняття 7)

Вправа «Хто найуважніший»

Мета: розвиток уваги, аналітичного мислення.

Ведучий читає уривок із казки, але з помилками, називаючи не ті слова. Діти мають почути неправильне слово, підняти руку й виправити ведучого.

Рефлексія

Психогімнастика

Бесіда про школу

Мета: формування уявлень про школу, про шкільне життя, про правила поведінки у школі.

Орієнтовні запитання для обговорення:

- Навіщо діти ходять до школи?
- Чим вони там займаються?
- Хто працює у школі?
- Який режим дня у школі?

- Як потрібно поводитись у школі?
- Яких правил спілкування з однолітками й дорослими треба дотримуватися?

Заключна частина

Прощання.

Заняття 20

Розминка. Коло вітання

Вправа на розвиток емоційно-вольової сфери «Закінчи фразу»

(заняття 4)

Вправа на розвиток пізнавальної сфери

Вправа «Скільки у слові складів?»

Мета: розвиток уваги, швидкості мислення.

Діти сидять у колі. Ведучий кидає м'яч, називає кількість складів у цьому слові й повертає м'яч ведучому.

Варіанти слів: дуб, коза. Брат, вода, поле, зима, кіт, колодязь, слоненя, кит, шуба, куля, слово, годинник, рука, шарф, чашка, книжка, мир, ліс, хлопчик, голова, хліб, собака, корова. змія, борошно, кінь, насіння, учень, риба, сорочка, курка, метелик, діжка, вода, літо, будинок, сніг.

Рефлексія

Психогімнастика

Бесіда про чесність і правдивість

Мета: засвоєння етичних норм, ознайомлення із правилами та нормами поведінки в колективі.

Бесіда за запитаннями:

- Які історії (казки) про чесність і правдивість ви знаєте?
- Яких героїв можна назвати чесними й правдивими? Кого можемо вважати чесними та правдивими?
- Як ми можемо знати, що людина нечесна?

Заключна частина

Прощання.

Форми роботи з використанням методу піскової терапії

*«Дивитися на світ
очима дитини, бачити
світ очима іншого –
основа для
взаєморозуміння...»*

Ігри із сухим піском

Вправа 1: «Добрий день, пісок!»

Мета: зняти напругу.

Хід вправи

Психолог від імені піщинки просить дітей «привітатися з піском», тобто різними способами доторкнутися до піску. Кожна дитина:

- торкається піску по черзі пальцями однієї, потім іншої руки, потім всіма пальцями одночасно;
- спочатку легко, потім з напругою стискає кулачки з піском, після чого повільно висипає його в пісочницю;
- торкається піску всією долонею – внутрішньою, потім зовнішньою стороною;
- перетирає пісок між пальцями, долонями.

Дітям старшого дошкільного віку психолог пропонує розповісти про свої відчуття: «тепло – холодно»; «приємно – неприємно».

Вправа 2: «Піщаний дощик»

Мета: вчити регулювати м'язову напругу та розслаблення; ознайомлювати з властивостями сухого піску.

Хід вправи

Психолог розповідає від імені Піщинки: «У моїй країні може йти незвичний піщаний дощ та дути піщаний вітер. Це дуже приємно. Подивіться, як це відбувається. (Показує.) Ви самі можете влаштувати такий дощ та вітер». Діти повільно, а потім швидко сиплють пісок зі свого кулачка у пісочницю, на долоню дорослого, на свої долоньки.

Піщинка пропонує кожній дитині закрити очі та покласти долоньку на пісок, розставляючи пальці. Дорослий сипле пісок на якийсь пальчик, а дитина називає цей пальчик. Потім вони міняються ролями.

Вправа 3: «Незвичні сліди»

Мета: розвивати тактильні відчуття, уяву.

Хід вправи

Психолог пропонує дітям вправи імітаційного характеру, що залишають слід на піску, скажімо:

- «ідуть ведмежата» - дитина кулачками та долонями із силою натискає на пісок;
- «стрибають зайці» - кінчиками пальців дитина вдаряє по поверхні піску, рухаючись у різних напрямках;
- «повзуть змії» - дитина розслабленими або напруженими пальцями рук залишає на поверхні піску хвилястий слід у різних напрямках;
- «крокозябла» - діти роблять на піску різноманітні відбитки, вигадуючи назви для фантастичних тварин, які залишили ці сліди.

Після заняття вигадану фантастичну історію можна намалювати і зробити її мешканцем піщаної країни.

Вправа 4: «Візерунки на піску»

Мета: закріпити знання про сенсорні еталони та закономірності.

Хід вправи

Психолог пальцем, ребром долоні, щіточкою у верхній частині пісочниці малює різні знайомі дітям геометричні фігури, прості чи складні візерунки – прямі та хвилясті доріжки, парканчики, східці тощо – і пропонує дитині намалювати такий самий візерунок внизу пісочниці, або продовжити візерунок дорослого.

Візерунки на піску діти можуть створювати, викладаючи у заданій чи задуманій послідовності певні предмети, скажімо, камінці, жолуді, великі гудзики тощо.

Психолог звертається до кожної дитини від імені Піщинки: «Сьогодні ми з тобою прикрашатимемо наш пісочний будинок. Поглянь, які візерунки на піску можна намалювати. Намалюй так, як я. Вигадай свій візерунок, малюнок. У верхній частині візерунок має складатися з кілець, а внизу – з трикутників.

Вправа 5: «Розфарбуй картинку»

Мета: розвивати дрібну моторику, зорове сприйняття, образне мислення, творчу уяву.

Хід вправи

Для гри необхідно мати ламіновані картинки із зображенням різних предметів. Для ігор психолог використовує картинки-зафарбовки із чорно-білим силуетним зображенням. Завдання для дітей полягає в тому щоб самостійно підібрати кольори та висипати по контуру малюнок.

Як ускладнення, можна включити елемент змагання на швидкість і правильність зафарбовування кольоровим піском.

Ігри із мокрим піском

Вправа 1: «У пісочній країні йдуть дощі»

Мета: учити регулювати м'язову напругу та розслаблення, ознайомлювати з властивостями мокрого піску.

Хід вправи

Психолог розповідає від імені Піщинки: «У нашій пісочній країні іноді йдуть дощі, з'являються річки та озера. Хочеться подивитися, як це відбувається?».

Психолог ділить пісок на дві частини і показує способи зволоження піску:

- «струмочок тече» - психолог ллє воду на одну частину піску тонкою цівочкою;
- «дощик мрячить» - іншу частину піску психолог зволожує через розсіювач.

Психолог звертає увагу дітей на те, що змінився колір та запах мокрого піску. Потім діти самостійно зволожують пісок. Води для зволоження має бути стільки, щоб жодна дитина не залила пісок.

Психолог звертається до дітей від імені Піщинки: «Давайте привітаємося з мокрим піском. З ним ви зможете пограти у дивовижні ігри. Ви перетворитеся на чарівників-будівників».

Далі ми проводимо вправи, аналогічні тим, які проводили із сухим піском: «Добрий день, пісок» та «Незвичні сліди».

Вправа 2: «Нірки – гірки»

Мета: розвивати тактильні відчуття, уміння розслаблятися; активізувати зацікавленість іграми з піском.

Хід вправи

Психолог від імені Піщинки пропонує дітям кожним пальцем по черзі зробити отвори в піску – нірки. Потім всі діти відразу роблять отвори в піску – житло для мишки та ліплять гірки – житло для черепашки.

Вправа 3: «Відбитки»

Мета: розвивати тактильні відчуття, зорове сприйняття, образне мислення.

Хід вправи

Відбитки, як барельєфні, так і горельєфні, на мокрому піску робимо за допомогою пасочок. Ми використовуємо пасочки у формі тварин, транспортних засобів, різних за величиною геометричних фігур тощо. Психолог та дитина по черзі роблять відбитки на мокрому піску. Потім дитина за словесним сигналом або за планом дорослого виготовляє серію відбитків, коментуючи свою роботу.

У таких іграх можна використовувати завдання на класифікацію предметів, наприклад: лише геометричні фігури, лише тварини тощо.

Вправа 4: «Відгадай емоцію»

Мета: розвивати емоційну сферу; удосконалювати зорову та моторну координації.

Хід вправи

Психолог на мокрому піску малює чіткі лінії обличчя, навчаючи дитину графічними засобами зображувати емоції людини: радість, злість, страх, здивування.

На наступному етапі дитина зображує певну емоцію за вказівкою психолога.

Вправа 5: «Хто до нас приходив?»

Мета: розвивати зорове та тактильне сприйняття.

Хід вправи

Психолог від імені Піщинки звертається до дитини: «До мене в гості приходили мешканці пісочної країни. А я у цей час була на гостинах. Допоможи дізнатися, хто був у мене в гостях».

Психолог пропонує дитині відвернутися, а сам у цей час робить барельєфні чи горельєфні відтиски за допомогою пасочок у формі різних тварин. Після цього дитина відгадує тварину, яка приходила в гості.

Потім дитина і психолог міняються ролями.

Вправа 6: «Візерунки на піску»

Мета: розвивати уяву, удосконалювати процеси класифікації та групування; удосконалювати зорову та моторну координацію.

Хід вправи

Вправа проводиться так само, як із сухим піском.

З огляду на те, що на мокрому піску залишаються більш чіткі візерунки та доріжки, їх можна використовувати в іграх на класифікацію. Скажімо, психолог може запропонувати дитині заселити пісочницю, дотримуючись певних умов:

- хвилястою доріжкою ідуть лише люди;
- прямою доріжкою – їдуть автомобілі;
- на парканчику сидять лише птахи.

Дитина вибирає потрібні фігурки або картинки і ставить їх на відповідну доріжку. Вправу можна ускладнювати, змінюючи умови, розвиваючи сюжет і створюючи міні-казку за схемою: хто? – куди? – чому? – що трапилося?

Подорож до Піщаної країни

*Корекційно-розвивальне заняття на розвиток
пізнавальних процесів з елементами піскової терапії*

У мене є «клубочок доброти» сьогодні він нам допоможе привітатися. Діти передають по колу клубочок і вітаються. Коли клубочок обходить усе коло, утворюється коло з нитки, яку ви тримаєте у руках. Подарувавши товаришам посмішки, ви віддали їм часточку тепла своєї душі. Тепер ви – одне ціле, так має бути завжди.

- Діти, а хто це до нас завітав у гості? (демонструє колобка)
- З якої казки він прийшов до нас?
- Але подивіться, цей колобок не простий, він якийсь загадковий.
- Ви щось помітили на ньому незвичайне? (він з піску)

- Так, дійсно, цей колобок не з тіста, як у казці, а він із піску. Тому зветься він Піскунчик. Піскунчик прийшов до нас із Піщаної країни, яка знаходиться дуже далеко і приніс із собою багато цікавих завдань. Він хоче перевірити ваші знання, уміння, які ви здобули у дитячому садку, адже ви скоро підете до школи. Якщо ви будете правильно виконувати завдання, будете уважними, кмітливими та дотримуватиметеся правил Піскунчика, які я вам зараз зачитаю, то ви потрапите до Піщаної країни, де живе наш гість.

Правила

- Брати участь у всіх завданнях;
- Піднімати руку, коли хочеш щось сказати;

- *Уважно слухати, коли хтось говорить;*
- *Правило тиші.*
- Будемо дотримуватися правил Піскунчика?
- Вирушаймо у далеку та цікаву подорож до Піщаної країни.

Вправа 1 « Чи знаєш ти ...?»

Мета: *розвивати загальну обізнаність дітей, спостережливість, увагу, сприйняття, пам'ять*

Я вам буду ставити різні запитання, а ви постарайтеся на них відповісти. Деякі завдання будуть легкими, а деякі складними. Основне, не поспішайте і думайте гарненько.

Запитання:

- Ким ти будеш, коли виростеш – жінкою чи чоловіком?
- Скільки тобі років? Скільки буде через рік? А через два?
- Зараз день чи ранок?
- Коли ти снідаєш ввечері чи вранці?
- Коли ти обідаєш вранці чи вдень?
- Що буває раніше обід чи вечеря?
- Назви свою домашню адресу?
- Яка зараз пора року?
- Коли можна кататися на санках – взимку чи влітку?
- Що робить вчитель?
- Що робить лікар?
- Навіщо в школі дзвінок?
- Покажи своє праве око?
- Для чого потрібні очі?
- Яких тварин ти знаєш?
- Яких ти знаєш птахів?
- Хто більший корова чи коза?
- Що потрібно зробити, коли ненавмисно зламаєш чужу річ?
- Які ви знаєте чарівні слова?
- Чи потрібно ходити до школи?
- Що ти будеш робити у школі?
- Навіщо потрібно виконувати домашні завдання?
- Що потрібно мати учневі, щоб бути готовим до школи?
- Як потрібно поводити себе на уроках у школі?
- Що нового з'явиться у твоєму житті, коли ти підеш у школу?

Вправа 2 «Назви предмет одним словом»

Мета: *розвивати логічне мислення і здатність до узагальнення*

Діти стають у коло. Я називаю слова і кидаю м'яча. Хто спіймає, називає одним словом поняття до якого вони відносяться.

- Шафа, ліжка, стіл – це ... (меблі)
- Червоний, жовтий, синій – це ... (кольори)
- Тополя, береза, ялинка – це ... (дерева)

- Ведмідь, лисиця, вовк – це ... (дикі тварини)
- Огірок, помідор, цибуля – це ... (овочі)
- Дзига, пірамідка, лялька – це ... (іграшки)
- Яблуко, вишня, груша – це ... (фрукти)
- Праска, холодильник, телевізор ... (побутова техніка)
- Корова, кролик, коза ... (свійські тварини)
- Ковзани, лижі, санки ... (спортивний інвентар)
- Мама, тато, сестра ... (родичі)
- Василь, Микола, Андрій ... (чоловічі імена)
- Шапка, куртка, спідниця ... (одяг)-

Вправа 3 « Уяви, що ти можеш»

Мета: *розвивати уяву, розвивати віру у власні сили, впевненість, сприяти вмінню виражати себе жестами.*

Дітям пропоную уявити і показати жестами ті вміння, якими повинні володіти майбутні школярі

- Зав'язати шнурівки;
- Застібнути гудзики;
- Помити руки з милом;
- Витинати ножицями;
- Писати у зошиті;
- Читати книгу.

Наш Піскунчик задоволений вашими відповідями, гарно виконували поставлені його завдання. А тепер Піскунчик запрошує нас до своєї Піщаної країни.

- Подивіться уважно, чому країна називається Піщаною? (вона з піску)
- Яким кольором пісок? (жовтим)
- А ви любите гратися піском?
- Піскунчик нам дозволяє погратися у своїй країні і пропонує виконати цікаві вправи.

Вправа «Долоньки, пальчики, кулачки»

Мета: *розвиток дрібної моторики рук*

«Долоньки»- відбитки обох долонь на піску;

«Пальчики»- відбитки всіх пальців рук із називанням кожного пальчика;

«Кулачки» - відбитки кулачків.

- Сподобалась вам вправа?
- Давайте пограємо у гру «Відгадай»

Гра «Відгадай»

Ви заплющуйте очі, кладете на пісок долоні з розчепіреними пальчиками, я буду сипати пісок на якийсь пальчик, а ви відгадуватимете назву пальчика.

- Який на дотик пісок?
- Що відчували ваші пальчики, долоньки, кулачки?
- Зазвичай у нашій країні діти малюють олівцями, фарбами, фломастерами, а оскільки ми знаходимося у Піщаній країні, то я вам

пропоную помалювати кольоровим піском. Зараз я вам роздам розфарбовки, а ви їх засиплете пісочком.

- А тепер, давайте подякуємо Піскунчику за його гостинність.

Підсумок.

Тепер ми знову пустимо по колу клубочок, і ми, тримаючись за ниточку пригадаємо, куди ми сьогодні потрапили, що саме нам сподобалось, що ми робили на занятті.

- Ви на занятті були молодці.
- До побачення!

Гра-казка в піску «Бармалей» (для дітей середньої та старшої групи)

Мета: формувати навички позитивної комунікації. Користуватися під час спілкування ввічливими словами. Вчити самостійно розв'язувати проблемні ситуації, діяти швидко, впевнено. Розвивати мислення, уяву, дрібну моторику рук.

Тривалість: 30 хвилин.

Обладнання: пісочниця, іграшки з кіндер-сюрпризу.

Хід гри

(Звучить спокійна музика.)

Психолог

Любі малята, посміхніться,
І на пісочок подивіться,
В піску ми будем грати,
Чудову казку будувати.
З чистим, чистим полем,
З великим лісом
Є місто, де живуть
Чарівні слова.

Діти будують ліс, місто і визначають його жителів: гномиків, звірят (іграшки з кіндер-сюрпризу) і називають жителів ввічливими словами (Привіт, Дякую, Будь ласка, Добрий день, Вибач).

Психолог

Слова ніколи не сварились,
Сміялись, грались, веселились.
Сажали квіти, гарний сад,
Був в місті цьому завжди лад.
Діти виставляють дерева, «сажать» сад, створюють квітники.

Психолог

- Чи подобається вам місто? Чим?
- Який настрій був у вас під час будівництва?
- Що ви відчували? Чому?

Психолог

Всі в місті вміли гарно спілкуватись, один до одного лиш ввічливо звертатись.

- Як спілкувалися між собою всі жителі міста?
- Кому подобається бути ввічливим?
- Кого ви можете назвати ввічливими в групі, вдома?
- Хто себе вважає ввічливим?

Та задумав Бармалей
Посварити всіх людей.
Він ввічливі слова усі спіймав
І в пісочок глибоченько заховав.
(Звучить тривожна музика.)

Психолог

- Чи змінився ваш настрій?
- Що зробив Бармалей?
- Що буде з жителями міста?
- Як бути? Чи зможемо ми їм допомогти?

Треба нам слова чарівні відкопати,
Якщо будем за вами зволікати –
Бармалея знову слід чекати.

Психолог підтримує, підбадьорює дітей, виражає впевненість у тому, що діти впораються і з завданням. Діти викопують жителів міста і називають всі імена жителів (ввічливі слова).

Психолог

- Ким ви себе відчували, як відкопували жителів міста?
- Який настрій у вас? Чому?
- Як почувають себе жителі міста?
- Що відчували ваші пальчики, долоні?
- Який був пісочок?
- Які у вас бажання тепер?

(Звучить весела музика.)

Психолог

Кожен з вас добре знає.
Добро зло перемагає.
Будемо ми дружно жити,
Слова гарні говорити.
Хто більше слів привітних
І ввічливих назве,
Той жителів у місто
Швиденько поверне.

Хто з дітей більше називає ввічливих слів, той першим повертає жителів у місто Чарівних слів. Психолог може запропонувати дітям різні ситуації. Діти перевтілюються в героїв ситуацій, розігрують і розв'язують їх. Спілкуються, використовуючи ввічливі, чарівні слова. Розмірковують, роблять висновки.

Форми роботи з використанням методу арт-терапії

*«Раннє
дитинство –
стартовий період усіх
людських начал...»*

Заняття 1. Групове малювання на склі за допомогою силуетів «Лісова казка»

Мета: розвивати вміння дітей; відображати на склі творчу уяву; впливати на емоційний стан; продовжувати вчити дітей спілкуватися; працювати в групі; підтримувати одне одного; вчити діяти спільно з однолітками.

Психолог. Давайте вирушимо до чарівної країни, де нас очікує казкове перетворення. Діти, підійдіть до скла, нас чекають чарівні фарби і незвичайні речі. *(Звучить фонограма шуму лісу і спів птахів.)* Спробуємо намалювати картину.

Психолог разом з дітьми малює гуашшю на склі поролоном силуети різних об'єктів довкілля: вовка, півня, коня, зайця, ведмедя, лисицю, птахів, сонце, дерева, кущі, квіти, хмари, гриби, ягоди. Шаблони вирізані з картону.

Діти вмочають поролоном у гуаш та наносять її на шаблон, обережно піднімають картон і відгадують, що намальовано на склі.

Після того, як усі силуети зображені, діти домальовують елементи, які хочуть. Далі психолог пропонує домальовувати веселку. На поролон пензликами наносять різнокольорові смужки (поролонова паличка шириною 5см). Дитина поролоном малює на склі дугу, не відриваючи руки від скла. На склі з'являються різнокольорова веселка. Діти домальовують за бажанням елементи природи.

Потім розглядають картину і висловлюють свої почуття. Психолог не обмежує дітей під час виконання завдання. Якщо використано багато часу, то друге завдання виконується в інший день. Усе залежить від бажання дітей.

Заняття 2. Групове малювання на склі пальчиками «Моя душа»

Мета: розвивати вміння дітей відображати на склі свій внутрішній стан, учитися розпізнавати власні почуття і почуття інших людей, помічати їх, говорити про них, ділитися з ними.

Психолог. Діти, давайте сядемо колом. Опустіть руки, розслабте їх, заплющте очі. Дихайте повільно і слухайте себе *(протягом 2 – 3хвилин звучить мелодія звуків природи).*

Розплющте очі. Кожен із вас зараз прислухався до себе, і тільки ви знаєте, що відбувається у вашій душі. Як гадаєте, я знаю, що зараз у ваших душах? *(Діти висловлюють свої думки.)*

Психолог. Я не знаю, але зможу дізнатися про це, якщо ви мені дозволите. Пропоную всім охочим відобразити свій внутрішній стан за допомогою фарб на склі, показати те, що відбувається зараз у ваших душах.

Діти, підійдіть до скла і намалюйте долонями картину «Моя душа». *(Психолог підготував фарби різних кольорів. Діти самостійно добирають фарби і малюють пальцями. Після закінчення цього процесу психолог разом із дітьми розглядають малюнки.)*

Психолог. Діти, хто хоче розповісти, які відчуття відобразив на склі. *(Діти розповідають, показують піктограми емоцій, відображують мімікою, жестами свій стан. Руки дітей не вимиті.)*

Психолог. Діти, давайте станемо в коло і попрощаємося долоньками. Вони зберегли ваш внутрішній стан.

Поділіться одне з одним і скажіть: «Дякую тобі за довіру!».

Форми роботи з використанням методу ігрової терапії

*«Гра для дітей –
це їхнє життя...»*

Ігрова методика усунення страхів

Страх перед тваринами і казковими істотами (собакою, ведмедем, вовком тощо) зазвичай усувають упродовж сеансу, що складається з трьох фаз ігрової взаємодії

Перша фаза – актуалізація страху. Психолог моделює ситуацію, що викликає у дитини страх, та вивчає тип реагування дитини.

Друга фаза – «відокремлення» від почуття страху. Психолог змінює ролі. Тепер віє поведінкою свого персонажа (наприклад, зайчика) зображує страх дитини, а дитина відтворює дії страшного персонажа (наприклад, вовка). При цьому діти зазвичай проявляють агресивність у тій самій мірі, у якій вони переживають почуття страху. Терапевтичний ефект обумовлений глибоким вживанням дитини в образ об'єкта, що лякає, емоційним переживанням цієї ролі та зниженням тривожності у свідомості дитини стосовно цього об'єкта.

Третя фаза – закріплення досягнутих результатів шляхом повторної зміни ролей. Відтворення практичним психологом страшного образу вже не супроводжується реакціями страху дитини.

Ігрова методика роботи з гнівом

Корекційну роботу з дітьми, для поведінки яких характерні активні прояви гніву, здійснюють у чотири етапи.

Перший етап – психолог створює умови за яких діти можуть виражати емоції гніву безпечним способом.

Другий етап – практичний психолог допомагає кожній дитині наблизитися до реального сприйняття почуття гніву, спонукає її до того, щоб емоційно пережити цей гнів і ситуацію в цілому. Наприклад, наочно представити свій гнів – намалювати фарбами або виліпити з пластиліну. Зазвичай у дітей образ їхнього гніву ототожнюється з кривдником, з тим об'єктом, якому безпосередньо адресовано гнів.

Третій етап – прямий вербальний контакт з почуттям гніву: «скажіть усе, що хочете сказати». Зазвичай після того, як діти повністю висловляться (іноді вони при цьому кричать, плачуть), відбувається позитивна трансформація зорового образу гніву, діти стають спокійнішими і відкритими до подальшої роботи.

Четвертий етап – психолог обговорює з дітьми те, що примушує їх гніватися, у яких ситуаціях це найчастіше відбувається та як вони виявляють свій гнів. Важливо, щоб діти навчилися усвідомлювати і розуміти свій гнів. Завдання психолога – допомогти дітям вивільнити їх справжні переживання (болю, образи), які часто приховуються за зовнішніми проявами гніву, змінити негативне сприйняття ситуації на більш позитивне.

Робота з батьками

*«Усе виховання тримається на
одному слові – люби. Де любов, там
і подяка, і довіра, там найкращі
людські риси – люби...»*

С. Соловейчик

«Дитина – це сонячний промінчик у кожному домі, радість у сріці батьків, тепло і лагідність для всіх близьких. Дошкільне дитинство – дуже короткий і відповідальний відрізок у житті дитини. І дуже важливо хто в цей період буде поряд з дитино...»

Тренінгове заняття для батьків дітей раннього віку «У згоді з дитиною»

Мета: знаходити оптимальні шляхи батьківсько-дитячих взаємин та шукати правильні методи виховання, розвитку дитини; формувати навички та ефективні засоби взаємодії з дитиною під час адаптації до умов ДНЗ; встановити довірчі стосунки та сприяти взаєморозумінню між учасниками; формування вміння звільнятися від напруженості та скутості.

Хід заняття

Психолог. Добрий день, шановні батьки! Ми раді Вас вітати на нашій зустрічі. В. Сухомлинський вважав: «Найблагороднішою роботою кожної сім'ї є творення людини». Тому саме спілкування з дітьми, їх стосунки та проблеми знаходяться на першому місці у кожній родині.

Давайте всі разом знайдемо відповіді на питання у вихованні дітей.

Ознайомлення батьків із правилами на занятті:

- тут і тепер;
- активність;
- відвертість;
- уважність;
- повага до мовця;
- не критикувати;
- конфіденційність

Вправа «Я та дитяча діяльність»

Психолог. У мене в руках клубочок доброти. Він допоможе нам сьогодні познайомитися. Зараз кожен із вас назве своє ім'я, ім'я своєї дитини та види діяльності якими любить займатися ваша дитина.

Психолог. Ми створили коло з нитки, один одному передали вогник добра, взаєморозуміння, ніжності та любові. І це допоможе нам сьогодні ефективно спілкуватися.

Вправа «Що я очікую»

Психолог. Пропоную учасникам на умовних паперових яблучках написати свої очікування від заняття, озвучити їх та прикріпити на символічному дереві. (Учасники прикріплюють «яблучка»). Сподіваюсь ваші очікування збудуться і ми зберемо врожай.

Вправа «Краплинки дощу»

Психолог. Пропоную батькам написати на паперових краплинках проблеми, які найчастіше виникають з дітьми. А ми спільно будемо знаходити шляхи подолання. (Обговорення проблем)

Вправа «Щаслива дитина»

(Попередньо розділити батьків на підгрупи)

Вихователь-методист. Дітей часто називають квітами життя. Щоб вирости красива, яскрава, здорова квітка, потрібно її доглядати: поливати, розпушувати ґрунт, удобрювати, забезпечувати доступ тепла та світла. Зараз я пропоную виростити незвичайну квітку, яка називається «щаслива дитина». Для цього кожній з підгруп роздаються схематично намальовані квіти, на пелюстках яких слід написати: «Як саме слід забезпечити щастя дитини?». Один представник з групи прокоментує.

Вихователь-методист. Настає той час в житті кожної дитини, коли вона переступає поріг дитячого садка. Чи у всіх дітей однакова поведінка при вступі в садок? Ні. Одні діти впевнені, вибирають гру, йдуть на контакт з дітьми та дорослими, інші – менш упевнені, більше спостерігають, деякі – виявляють негативізм, небажання йти в групу, бояться відійти від батьків, голосно плачуть.

Причини такої поведінки можуть бути різні: це і відсутність режиму вдома, й невміння гратися, й не сформованість навичок самообслуговування.

Головною педагогічною умовою успішної адаптації дитини до дитячого садка є єдність вимог до дитини в сім'ї та дитячого садка. Правильна поведінка батьків у адаптаційний період дуже важлива.

Вправа: «Міні-анкета»

Вихователь-методист. Щоб полегшити адаптацію дитини, пропоную поміркувати і дати відповіді на запитання. Представник з групи прокоментує відповіді.

Запитання:

1. Що, Вас, особливо буде непокоїти, коли ваша дитина піде до дитячого закладу?
2. Чим саме батьки можуть полегшити адаптацію дітей до умов перебування в ДНЗ?
3. Яким ви хотіли б бачити вихователя вашої дитини?

Вправа «Скажи навпаки»

Психолог. На подані зразки негативних висловлювань дітей батьки мають запропонувати позитивні. Представник з групи прокоментує відповіді.

1. «Я не хочу йти до дитячого садка».
2. «У садочку погано».
3. «Я не буду спати в дитячому садку».
4. «Зі мною там ніхто не дружить»

Вправа «Форми покарання»

Вихователь-методист. Кожній з підгруп даються картки із переліком форм покарання. Прокоментуйте та наведіть приклади, які форми покарання можна застосовувати вихователеві у ДНЗ, а які категорично заборонено.

Форми покарання:

- «фізичне покарання»(взяти за руку чи плече, якщо це загрожує життю іншої дитини);
- «ізоляція» (посадити на «винуватий» стілець);
- «покарання словом»;
- «позбавлення приємного».

Після обговорення визначаються переваги й недоліки того чи іншого рішення, наголосивши на тому, що мета будь-якого покарання – навчити дитину чинити правильно під дією власного внутрішнього контролю.

Психологічний етюд «Усе в наших руках»

Психолог. Пропонує учасникам трішки відпочити. Сядьте зручніше на своїх стільцях, розслабтесь, звільніться від всіх зайвих думок та закрийте очі. (Звучить спокійна музика).

Колись давно у Стародавньому Китаї жив розумний, але дуже пихатий Король. Весь день він приміряв багате вбрання, розмовляв із підданими про власний розум. Минали дні і роки... Аж ось країною поширилась чутка, що неподалік від кордону з'явився найрозумніший у світі чернець. Дізнався про це і Король. Дуже розлютився він: як можна називати якогось там ченця найрозумнішою людиною у світі!? Проте, тамуючи люті і не виказуючи своїх емоцій, Король запросив ченця до себе у палац. Сам же задумав обдурити його: «Я візьму у руки метелика, схочу його за спиною і запитам, що у мене в руках: живе чи мертве. І якщо чернець скаже, що живе, я роздушу метелика, а якщо мертве, випущу його...». І ось настав день зустрічі.

У пишній залі зібралося багато людей, усім хотілося подивитися двобій найрозумніших людей у світі. Король сидів на високому троні,

тримав за спиною метелика і з нетерпінням чекав приходу ченця. Аж ось двері відчинилися, і до зали увійшов невисокий худорлявий чоловік. Він підійшов до Короля, привітався і сказав, що готовий відповісти на будь-яке його запитання. І тоді Король, всміхаючись, запитав: «Скажи-но мені, що я тримаю в руках: живе чи мертве?». Мудрець трохи подумав, усміхнувся і відповів: **«Усе у твоїх руках!»**. Збентежений Король випустив метелика з рук, і той полетів на волю, радісно тріпочучи своїми яскравими крильцями.

Усе у наших руках. Лише при тісній взаємодії батьків та педагогів навчально-виховний процес буде на високому рівні. І ми намагатимемося робити все, аби ваші діти почувалися комфортно і затишно у дошкільному закладі.

Вправа «Мої побажання»

Психолог. Кожній підгрупі пропоную пофантазувати. Створіть у довільній формі (малювання, аплікація, вірш) свої побажання для дітей.

Вправа «Чи справдились мої очікування»

Психолог. Пропоную учасникам висловити враження від сьогоднішнього заняття. Підійдіть до дерева, візьміть своє яблучко, і якщо ваші очікування справдились, то вкиньте його в кошик.

Вихователь-методист. Пам'ятайте, дитина – це дзеркало життя своїх батьків. Як у краплі води відбивається сонце, так і в дітях відображається духовне багатство мами й тата. Робіть усе, щоб дитинство й майбутнє ваших дітей було прекрасним. Любові та взаєморозуміння, успіхів і щастя вам і вашим дітям!

Поради батькам дітей 5-6 років з різних ліній розвитку за Базовою програмою «Я у Світі»

- дотримуйтеся вдома режиму дня, санітарно-гігієнічних вимог, культурно-гігієнічних навичок;
- щоденно разом із дітьми виконуйте ранкову гімнастику, здійснюйте загартовуючі процедури; виходьте на прогулянки;
- залучайте дітей до виконання основних рухів - вправляйте в ходьбі, бігу, стрибках, повзанні, лазінні, рівновазі, вправах із м'ячем;
- разом з дітьми здійснюйте пішохідні прогулянки, туристичні походи;
- грайте в рухливі, спортивні ігри;
- облаштуйте в квартирі спортивний куточок;
- катайтеся разом з дітьми на санчатах, ковзанах, лижах; велосипедах, роликах; грайте у бадмінтон, теніс, футбол, баскетбол, хокей; з м'ячем; плигайте на скакалці; плавайте та грайте на воді;
- беріть участь разом з дітьми у проведенні свят, розваг, днів здоров'я, зборах, конференціях, лекціях з питань здоров'я, фізичного виховання дітей, організованих у дошкільних установах.

Пізнавальний розвиток

- збагачуйте обізнаність дитини новою інформацією, що сприяє накопиченню уявлень про себе та світ. Залучайте до перегляду та прослуховування радіо- та телепередач пізнавального напрямку, заохочуйте до активного розв'язання завдань, листування тощо, за допомогою членів родини;
- пізнавайте, досліджуйте світ разом з малюком: обговорюйте, читайте, експериментуйте та ін. Заохочуйте прагнення здобувати і збагачуватись корисною інформацією завжди і всюди. Наприклад, оформіть передплату дитячого журналу;
- створюйте умови та підтримуйте пізнавальні інтереси дитини, забезпечуючи розвиток природних здібностей та нахилів дитини;
- виховуйте у дошкільника почуття родинності: любові і шани до батьків та родичів, пам'яті про покоління роду, вдячності до праці рідних, шани до старших, турботи про молодших;
- залучайте дітей до активної участі у підготовці та святкуванні днів народження, ювілеїв, днів пам'яті, календарно-обрядових свят; здійсненні подорожей; разом з дітьми або спонукуючи їх до виготовлення подарунків, привітань, виступів та ін.
- за можливістю, вдома облаштуйте родинний куточок, в якому помістяться «дерево роду», фотографії та відео сімейних подій, рукотворні вироби тощо.
- вчіть малюків усвідомлювати себе як частку сім'ї, дитячої спільноти у навчальному закладі, відповідальну особистість у світі природи, людину серед інших - у суспільстві на прикладі власної активної життєвої позиції; разом з дитиною подорожуйте, здійснюйте екскурсії, колекціонуйте, майструйте тощо;

- формуйте основи логічного мислення, вчить дитину висловлювати власну думку на основі розумових висновків;
- частіше бувайте з дітьми на природі (парк, ліс, річка), відвідуйте зоопарк, ботанічний сад, музеї, вистави дитячих театрів, дійства громадських свят, виставки квітів, тварин;
- залучайте дітей до догляду за рослинами (квітник, сад, город) та тваринами (птахами, рибками, земноводними та іншими домашніми улюбленцями); за бажанням, обладнайте акваріум, влаштуйте квітник, город на підвіконні; разом з дітьми доглядайте за рослинами, піклуйтесь про тварин;
- не соромтеся виказувати патріотичні почуття, громадянську позицію; гордість за свою родину, батьків, рідне місто, село, Україну; на власному прикладі втілюйте поняття «порядок», «безпека», «природоохоронна робота» у практичне життя дитини та родини;
- створюйте спеціальне розвивальне середовище, яке б сприяло використанню набутих знань, вмінь та навичок з логіко-математичного розвитку в родинному побуті дитини;
- формуйте соціально-економічну компетентність дитини за допомогою залучення дітей до планування сімейного бюджету (планування витрат, обговорення вартості речей);
- виховуйте почуття вдячності до праці інших людей, бережливого ставлення до природи, речей.

Мовленнєвий розвиток

Якомога більше спілкуватися з дітьми, розповідати їм і читати художню, пізнавальну літературу. Збагачувати досвід дітей позитивними враженнями під час прогулянок, екскурсій, цікавих спостережень у соціальному, культурному і природному довкіллі. При цьому враховувати пізнавальні інтереси й переваги своїх дітей. Детальніше зупинитися на об'єктах і явищах, які привабили дитячу увагу найбільше.

Розповідати дітям про себе (своє навчання, роботу, захоплення), про родичів (де живуть, ким працюють, ким доводяться дитині, які мають чесноти та інше) та людей, які оточують дитину за межами сім'ї. Частіше ділитися з дітьми спогадами про минуле, дитинство дорослих, улюблені ігри, друзів дитинства, цікаві чи складні життєві ситуації. Пропонувати дітям пограти в улюблені ігри рідних людей, почитати їхні улюблені книжки, переглянути улюблені фільми чи послухати дорогі пісні. Попросити малюків описати власні ігри з друзями у дитсадку чи у дворі, знайти в них спільне із уподобаннями свого дитинства, разом з дітьми придумати нові варіанти старих ігор і забав.

Організовувати спеціальні мовленнєві ігри для розвитку різних сторін усного мовлення, можна - із залученням рідних, сусідів, друзів. Так, для збагачення словника різними частинами мови корисно пограти в «Зимові слова», «Солодкі слова», «Скляні (дерев'яні, металеві, пластмасові та ін.) слова», «Ввічливі слова», «Веселі/сумні слова», «Спортивні слова» тощо. Тут важливо дати правильну, чітку установку: «Давай згадаємо всі слова, які нагадують нам про...». Повправляти дітей у вживанні дієслів буде

цікаво в ігрових завданнях «Хто що вміє робити?», «Зміни слово» (утворення нових дієслів за допомогою префіксів), а змагальна вправа «Хто назве більше?» стимулюватиме пошук іменників-назв частин предметів, прикметників, прислівників та інших частин мови.

У повсякденні корисно розширювати запас слів-узагальнень, проводячи ігрові вправи «Назви одним словом», «Магазин меблів (одягу, взуття, іграшок, продуктової, молочний, овочевий...)», «Що зайве?».

У спілкуванні з дітьми слідкувати, чи вірно вони узгоджують між собою слова у словосполученнях і реченнях, вчасно і коректно виправляти помилки та включати дітей у створювані дорослим ситуації спілкування, де треба застосувати ці уміння. Наприклад, поставити відповідне питання (скільки вікон у нашій квартирі? у якій сукні підеш на день народження?) або запропонувати гру («Пограємо-порахуємо» на узгодження іменників з числівниками, «Хто який?» на узгодження прикметників із займенниками чи іменниками). Можна створювати й провокаційні ситуації мовлення, у яких пропонуються зразки неправильного зв'язку слів у висловлюваннях і які слід виправити («я мчу з гора без лижах» - «я мчу з гори на лижах»).

Звертати увагу дітей на багатозначність слів. У певних ситуаціях не втрачати можливість подумати разом над добором іншого слова замість сказаного, визначенням протилежності у дії чи якості, навести приклад різних значень однакових за звучанням слів. Тут стануть в нагоді й ігри «Скажи інакше», «Дружні слова», «Скажи навпаки», «Слова-близнюки».

Залежно від конкретної ситуації задовольнятися лаконічними висловлюваннями дітей або спонукати їх до побудови більш розгорнутих реплік. Щоб привчити говорити поширеними реченнями, варто подавати власні зразки такого мовлення і залучати дітей до гри. Наприклад, у грі «Мовчун і балакун» один гравець задає основу речення, а інший чи інші по черзі доповнюють її по слову наскільки це можливо: «Стоїть хата. - На березі стоїть хата. - На березі річки стоїть хата. - На мальовничому березі річки стоїть хата. - На мальовничому березі річки стоїть біла хата і т.д.».

Не менш цікаві ігри можна запропонувати із словотвору від заданого слова. Зокрема: побудувати ланцюжок слів від слова «вчити» (вчитель, учень, навчання, вчений тощо); утворити назви помешкань від назви тварини (корова - корівник, свиня - свинарник, курка - курник, вівця - вівчарня та ін.).

З метою відпрацювання чіткої звуковимови корисно розучувати з дітьми чистомовки і скоромовки. Якщо у 5-річних дітей спостерігаються вади звуковимови, слід звернутися за допомогою до фахівця-логопеда й виконувати всі рекомендовані ним артикуляційні, фонематичні вправи для постановки звуків, навчання їх диференціації.

Граючись у слова, варто пропонувати дітям завдання на виділення першого і останнього звука у власних іменах, назвах іграшок чи інших предметів довкілля, спільно з малюками визначати послідовно всі звуки у слові, шукати заданий звук у словах-назвах предметів, картинок, дій довкола себе тощо. Цікаво й позмагатися на більшу кількість названих слів із заданим звуком, із звуком у певній позиції у словах.

Корисно разом з дітьми «маніпулювати» звуками, складами, наголосами у словах, переставляючи їх. Ігри типу «Так і не так» наочно продемонструють дітям значення порядку звуків, складів і місця наголосу у словах.

Започаткувати й надалі підтримувати сімейну традицію щоденних бесід про прожитий день з обговоренням вражень, поточних проблем, досягнень, плануванням спільних заходів для дорослих членів родини і дітей. Спонукаати дітей не лише до відповідей на поставлені дорослим питання, а й до самостійної їх постановки.

Привчати дітей бути ввічливими у розмові, бесідах з дорослими і дітьми. Подавати приклад того, як треба вести діалог за столом, у гостях чи при гостях, по телефону. Практикувати ненав'язливий аналіз поточного діалогу за допомогою питань «Чи уважно ти мене слухав?», «Що тобі незрозуміло?», «Які у тебе є питання до мене?» та ін.

Використовувати можливості сім'ї для залучення дітей до складання зв'язних розповідей: описування іграшки або страви, які сподобалися в гостях; описування уявних речей (автомобіля майбутнього, фасонів бальних суконь для Попелюшки, кімнати Незнайка і Знайка); розповідання за серіями сімейних фотографій (про новорічне свято у дитсадку, літній відпочинок) або картинок із дитячих коміксів; переказ літературного твору з власними імпровізаціями за слайдами діафільму, ілюстраціями у книзі; складання розповідей-суджень, міркувань, пояснень після перегляду вистав, телепрограм, поїздок, спілкування з дорослими і дітьми під час відпустки, перебування у лікарні тощо. Ділитися з дітьми своїми враженнями, висновками, ставленнями щодо прочитаного, побаченого, пережитого.

Читати дітям твори дитячої художньої літератури і дитячі журнали. Цікавитися новинками книжкового ринку та періодики для дошкільників, залучати дітей до їх вибору і придбання. Опікуватися домашньою бібліотекою, доручати дітям догляд за книжками, наведення порядку на полицях.

Художньо-естетичний розвиток

- ознайомлюйте дітей з різними видами мистецтва шляхом споглядання картин в музеях образотворчого мистецтва, перегляду репродукцій в комп'ютерному режимі, журналах, книгах, відвідування різноманітних виставок;

- вправляйте у визначенні жанру живопису : пейзаж, натюрморт, портрет, казковий, побутовий, анімалістичний;

- надавайте можливість самостійно зображувати предмети, тварин, дерева, транспорт, людей, та інше,

- підтримуйте бажання малювати, ліпити, аплікувати, конструювати, передавати свої враження в зображеннях;

- виважено ставтесь до вибору матеріалів зображення, спонукайте до основ рукоділля: вишивання, шиття, бісероплетіння;

- заохочуйте творчість дитини, підтримуйте її ініціативу;

- надавайте дитині можливість слухати досконалі за формою, доступні для розуміння сольні та хорові твори;
- підтримуйте бажання слухати музику, емоційно відгукуватися на неї, передавати свої враження;
- виважено ставтесь до вибору дитиною музичних творів для прослуховування, пропонуйте їй увазі не лише легку, ритмічну дорослу музику, а й класичну та дитячу;
- вправляйте дошкільників у визначенні жанру музичного твору, називанні інструмента, на якому він виконується;
- використовуйте музику в аудіо - та відеозаписах;
- організовуйте перегляд доступних дітям за змістом оперних і балетних вистав, відвідування концертів, музеїв;
- навчайте дитину розрізняти "музику природи" - співи птахів, звуки різних комах, шелест листя дерев та хвиль води тощо, порівнювати природну музику зі створеними людьми мелодіями, знаходити в них спільне та відмінне;
- використовуйте високохудожню музику з яскравими образами, різними настроями, під яку дитина може по-різному відтворювати ходьбу, біг, стрибки, рухи танцю тощо;
- розвивайте вокальні дані дошкільника, його музичні та акторські здібності;
- вправляйте дитину в умінні співати дзвінко, легко, правильно інтонуючи мелодію;
- викликайте в дошкільника піднесене, радісне самопочуття від співу;
- навчайте сприйнятливості до емоційної реакції на музичний твір;
- залучайте дитину до спільних співів;
- сприяйте виникненню бажання придумувати нескладні мелодії;
- залучайте до театральної-ігрової діяльності;
- створіть театр вдома: розігруйте елементарні життєві ситуації з іграшками, інсценізуйте знайомі літературні твори, казки, оповідання, вірші;
- звертайте увагу дитини на осмислення змісту художніх творів, особливості характерів та поведінки різних персонажів;
- навчайте оволодівати засобами емоційної виразності, виражати почуття мімікою, жестами, інтонацією, словами; вправляйте в цьому;
- заохочуйте творчість дитини, підтримуйте її ініціативу, схвалюйте вдале виконання ролі;
- відвідуйте разом з дітьми театри (ляльковий, драматичний, юного глядача тощо).

Ігрова діяльність

- купуйте ті ігри та іграшки, які є педагогічно цінними у даному віці, пам'ятайте про негативний вплив окремих видів іграшок на психіку і розвиток дітей;
- виготовляйте власноручно разом з дітьми ігри та іграшки, пропонуйте їх для ігор дітям, грайтеся разом з ними;
- цікавтеся досвідом інших батьків щодо виготовлення іграшок власними руками, використовуйте в цей досвід в сімейному колі;

- спонукайте самостійність дитини у виборі ігор та іграшок;
- читайте та обговорюйте сюжети казок, характери героїв, навчайте дітей творчо відображати реальні життєві та казкові ситуації;
- влаштовуйте вдома театральні вистави за змістом прочитаного, баченого або вигаданого сюжету;
- оберігайте дітей від ігор та іграшок, пов'язаних з проявом агресії, жорстокості, аморальних вчинків.

Фоторепортаж діяльності практичного психолога закладу

Робота з дошкільниками

Робота з педагогами

Робота з батьками

Висновки

Для того, щоб ефективно функціонувала психологічна служба ДНЗ, практичний психолог насамперед має бути професіоналом, який приймає і глибоко розуміє сучасний стан навчально-виховного процесу закладу з усіма його проблемами, але водночас усвідомлює необхідність індивідуального та соціального розвитку особистості дитини. Практичний психолог має бути націлений на розв'язання проблем дітей і педагогів. Він має бути саме тим спеціалістом, який першим має звернути увагу на специфічні прояви в поведінці дитини, її пізнавальному, емоційно-вольовому та соціальному розвитку. Щоденно контактуючи з дитиною в ДНЗ, практичний психолог має можливість спостерігати за дитиною, динамікою її розвитку та комунікативними особливостями. Поінформованість про індивідуальні особливості дитини на тлі закономірностей розвитку, про її уподобання та особливості процесу взаємодії, дає практичному психологу змогу знайти підхід до дошкільника. Завдяки цим знанням він обирає найоптимальніші форми і методи виховання, які забезпечують найбільш сприятливий розвиток особистості.

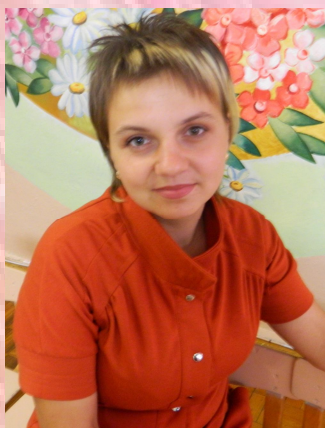
Звичайно, практичний психолог та інші спеціалісти навчального закладу неспроможні ізольовано розв'язати складні проблеми дитини чи її родини. Практичний психолог має першим прийти на допомогу батькам щоб поінформувати їх про шляхи та спроби мінімізації проблем у розвитку дитини, адже він є більш компетентним у питаннях виховання, розвитку та корекції.

Тому, практичний психолог дитячого садка має бути зі сформованими навичками:

- міжособистісного спілкування;
- вербальної та невербальної взаємодії з «клієнтом»;
- розуміння станів і позиції іншої людини;
- безумовного прийняття своєрідності та неповторності особистості дитини, батьків, педагога.

Гуманістична спрямованість практичного психолога має виражатися в реалізації етичних принципів в повсякденній роботі, впровадженні засад підтримки, захисту і розвитку честі та гідності дитини (як вона не поводитиметься). Практичний психолог має відстоювати суверенітет дитини, її соціальне та особистісне благополуччя навіть у тих випадках, коли захищати її доведеться від вихователя чи власних батьків.

Саме інтегрований психолого-педагогічний супровід повинен забезпечити ефективне та комплексне розв'язання проблем розвитку дитини в освітньому процесі ДНЗ у взаємодії з педагогами і батьками.

Олена Андріївна Окерешко – практичний психолог дошкільного закладу, спеціаліст II категорії. У 2007 році закінчила Рівненський державний гуманітарний університет і отримала диплом за спеціальністю «Вчитель початкових класів, практичний психолог в закладах освіти». В цьому ж році розпочала свою трудову діяльність у дошкільному навчальному закладі №2 «Теремок» м.Березне.

Працюючи практичним психологом у закладі, зрозуміла, що найбільше щастя – отримувати в подарунок дитячі посмішки та радісні погляди дітей. Маленька дитина робить свої перші кроки – часом невпевнено, часом з острахом перед непізнаним, новим, цікавим. Перед нею стоїть певна мета – досягнути бажаного об'єкту, так і я робила свої перші кроки у психологію.

Коло своїх професійних інтересів – адаптація дітей до закладу, розвиток пізнавальних психічних процесів у дошкільників, психологічна готовність шестирічок до навчання в школі. Свій досвід висвітлювала в професійній газеті «Психолог дошкілля». Протягом 2010 – 2012 років були надруковані такі статті: «Адаптація дітей до умов ДНЗ», «Чому діти обманюють», «Гра у житті малюка», «Піскова терапія», «Ігри з піском як засіб оздоровлення дошкільників», «Психічні особливості дітей дошкільного віку», «Формування творчої особистості педагога», «Самоосвіта – найвища умова професійного росту педагога». В 2011 році отримала диплом лауреата Всеукраїнського конкурсу «Громадське визнання в галузі психології – 2011», у 2012 році нагороджена грамотою лауреата в акції «Громадське визнання» за плідну співпрацю з газетою «Психолог дошкілля».

На даний час працюю над проблемою «Побудова інтегрованого психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в освітньому процесі ДНЗ